

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน
The Management Fabrics focused in Identities of the ASEAN

โดย

ดร.สุภางค์พิมพ์ คล้ายธานี

พระราชลลิตาเวที ดร.

พระครูศรีเมธาภรณ์

พระมหานันทวิทย์ แก้วบุตรดี

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วัดพุทธชะวันโชติการาม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๑

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610761144

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน
The Management Fabrics focused in Identities of the ASEAN

โดย

ดร.สุภางค์พิมพ์ คล้ายธานี

พระราชลลิตาเวที ดร.

พระครูศรีเมธาภรณ์

พระมหานันทวิทย์ แก้วบุตรดี

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วัดพุกกะวันโชติการาม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๑

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610761144

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

The Management Fabrics focused in Identities of the ASEAN

By

Dr.Suphangpim Klaythane

Phrarat Sittivetee , Dr.

Phrakhrusrimethaphorn

Phramaha Nuntawit Kaewbooddee

Wat Phruek Wan Chottikaram Academic Service Unit

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

B.E. 2561

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 610761144

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย : การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน
ผู้วิจัย : ดร.สุภางค์พิมพ์ คล้ายธานี, พระราชสิทธิเวที ดร., พระครูศรีเมธาภรณ์
 พระมหานันทวิทย์ แก้วบุตรดี
หน่วยงาน : หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วัดพุกกะวันโชติการาม
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปีงบประมาณ : ๒๕๖๑
ทุนอุดหนุนการวิจัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน(๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน (๓) เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นเชิงคุณภาพมีการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์จากกลุ่มผ้าทอพื้นเมืองจังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดพิจิตร เพราะมีความโดดเด่นในเรื่องการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองจำนวน ๒๖ รูป/คน และจัดการสนทนากลุ่มเฉพาะ ๑๑ รูป/คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่มเฉพาะและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองมีการนำวัสดุจากธรรมชาติ และภูมิปัญญาชาวบ้านมาบูรณาการในขั้นตอนการผลิตผ้าทอที่สวยงาม ได้มีการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่นทำให้เกิดภูมิปัญญาที่มีคุณค่าทั้งทางด้านจิตใจ และวัฒนธรรมของชาวบ้าน กลุ่มผ้าทอที่เป็นกลุ่มชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญด้านผ้าทอทำให้มีการติดต่อระหว่างกลุ่มผ้าทอพื้นเมืองไทยกับภาครัฐ โดยการนำสินค้าผ้าทอพื้นเมืองไทยเข้าสู่ตลาด OTOP และสร้างอัตลักษณ์ที่โดดเด่นทำให้ผ้าทอพื้นเมืองไทยได้รับความสนใจในประเทศอาเซียน ทั้งด้านการส่งเสริมได้พัฒนาศิลปะการทอผ้าไทยในปัจจุบันให้มีการรวมกลุ่มของคนในชุมชนให้มีอาชีพ ด้านการผลิตภัณฑ์ชุมชนมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาใช้แรงงานของคนในชุมชนรวมไปถึงความร่วมมือแบ่งปันความรู้จากรุ่นสู่รุ่น เพื่อให้เป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอทำให้ผ้าทอพื้นเมืองไทยนั้นเป็นผ้าที่ประเทศอาเซียนมีความสนใจในความสวยงามของผ้าทอไทยพื้นเมืองไทย และเป็นสินค้าส่งออกทำให้เป็นที่รู้จักผ้าทอพื้นเมืองไทย

๒. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียนด้านการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง ด้านการส่งเสริมศิลปะการทอผ้าไทย และด้านอัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอ ได้นำหลักพุทธธรรมเข้ามาบูรณาการกับการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน มีหลักพุทธธรรม ๕ ข้อ ดังนี้ ๑. สังคหวัตถุ ๔ ประกอบด้วย ๑) การให้ คือ เอื้อเพื่อเอื้อแก่ เสียสละ ๒) วาจาเป็นที่รักจึงใจให้นิยมยอมตาม ๓) การประพฤติประโยชน์ คือ

ชวนช่วยช่วยเหลือกิจการ ๔) ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอด้วยปลาย ๒. โภควิภาค ประกอบด้วย ๑) ใช้จ่ายเลี้ยงตน ๒-๓) ใช้ลงทุนประกอบการงาน ๔) เก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็น ๓. กัลยาณมิตรธรรม ๗ ประกอบด้วย ๑) น่ารัก ๒) น่าเคารพ เป็นที่พึ่งใจ ๓) น่าเจริญใจ ควรเอาอย่าง ๔) รู้จักพูดให้ได้ผล ๕) อดทนต่อถ้อยคำ ๖) แกล้งเรื่องล้าลึกได้ ๗) ไม่ชักนำในอวิชชา ๔. ปัจจัย มี ๔ อย่าง คือ (๑) ฝ้านุ่งห่ม (๒) อาหาร (๓) ที่อยู่อาศัย (๔) ยาบ่าบัตโรค และ ๕. ปาปนิกรรม ๓ ประกอบด้วย ๑) ตาดี คือ รู้จักสินค้าดูของเป็นสามารถคำนวณราคากะทุนเก็งกำไร ๒) จัดเงินธุรกิจ ๓) พร้อมด้วยแหล่งทุน เป็นที่อาศัย เป็นหลักพุทธธรรมที่นำมาใช้ในการบริหาร ส่งเสริมผ้าทอพื้นเมืองไทย ทำให้กลุ่มผ้าทอพื้นเมืองนั้นมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเป็นที่สนใจในประเทศอาเซียน

รูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน มีการบริหารจัดการผ้าทอ ๓ ส่วน ๑) การบริหารจัดการผ้าทอพื้น ๒) การส่งเสริมและพัฒนาศิลปปะการทอผ้าไทย ๓) ขั้นตอนการผลิตผ้าทอที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ตามรูปแบบโมเดล Step Promote Buddhism Model เป็นรูปแบบสามารถนำไปบริหารกลุ่มผ้าทอได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Research Title : The Management Fabrics Focused In Identities Of The ASEAN
Researchers : Dr. Suphangpim Klaythane, Phrarat Sittivetee, Dr.,
Phrakhrusrimethaphorn, Phramaha Nuntawit Kaewbooddee
Department : Wat Phruek Wan Chottikaram Academic Service Unit
Mahachulalongkornrajavidyalaya
Fiscal Year : 2561/2018
Research Scholarship Sponsor : Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

Research on Management of local woven fabrics for a distinctive identity in ASEAN There are 3 objectives: (1) to study the management conditions of local woven fabrics for a distinctive identity in ASEAN (2) to develop a model for the management of local woven fabrics for a distinctive identity in ASEAN (3) to Propose a model for managing local woven fabrics for a distinctive identity in ASEAN. This research is qualitative and includes a study of documents. and interviews from the local weaving group of Uthai Thani Province and Phichit Province Because it is outstanding in the management of local woven fabrics, 26 photographs/person and a focus group discussion of 11 photographs/person. The instrument used was an interview form. and specific group discussions Collect interview data and focus group discussions and descriptive data analysis.

The research found that

1. Management Woven fabric with natural materials. Wisdom and integrated in the production process, beautiful fabrics. There has been a transfer of knowledge from one generation to contribute valuable knowledge and mentally. Culture and folklore The fabrics are a group of people with expertise fabric makes the contact between the cloth woven with Thailand government. By bringing the product to market OTOP Thailand Woven fabrics and distinctive identity that makes homespun, Thailand has an interest in ASEAN. The promotion has developed the art of weaving in Thailand today to a group of people in the community to have a career. The Community has inherited the wisdom of working people in the community to cooperate, share knowledge from generation to generation. To provide a distinctive identity-woven fabric made woven into the fabric of Thailand, the ASEAN countries are

interested in the beauty of woven Thailand native Thailand. And exports of woven fabric made famous native Thailand.

2. Development of a Model Management Woven fabric for identity dominant in the region. Woven fabric management. Thailand to promote the art of weaving. Identities and distinctive fabrics. Buddhism was introduced into the integrated management Woven fabric for identity dominant in the region. Buddhism has a 5: 1. The 4 Sangha Vatthu consists of 1) Giving, which means being generous and sacrificing. 2) Speech that is endearing, motivating one to obey. 3) Beneficial conduct, that is, striving to help one's affairs. 4) Always having oneself, that is, acting always with one's best interests. 2. Bhokhavi. Part consists of 1) spending for one's own needs, 2-3) investing in work, 4) saving for use in times of need. 3. The 7 Kalyanamitthammas include 1) lovable, 2) respectable, dependable, 3) pleasing to the heart, worthy of imitation, 4) Know how to speak effectively 5) be patient with words 6) be able to express profound matters 7) not be influenced by feelings 4. There are 4 factors: (1) clothing (2) food (3) shelter (4) medicine. Treat disease and 5. Papanikadhamma 3 consists of 1) good eyes, that is, knowing products and looking at things and being able to calculate prices and speculative costs, 2) managing business, 3) having a source of capital as a residence. It is a Buddhist principle that is used in management. Promote traditional Thai woven fabrics This makes the local woven cloth group have a distinctive identity that is of interest in ASEAN countries.

Management style Woven fabric for identity dominant in the region. Managed woven part 1 of 3) Management woven flooring 2) to promote and develop the art of weaving, Thailand 3) production process weaving a distinctive identity in the region. model Step Promote Buddhism Model has been adopted as the theme can be woven Management Group effectively.

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณอย่างสูงกับกลุ่มสมาชิกจังหวัดอุทัยธานี กลุ่มสมาชิกจังหวัดพิจิตรที่ให้ข้อมูลและตอบแบบสัมภาษณ์เป็นอย่างดี เกี่ยวกับเรื่องผ้าทอไทยทั้งหมด ขอขอบคุณสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่สนับสนุนงบประมาณการวิจัย และผู้ที่ได้ให้ข้อมูลวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ ที่มากเหลือจะพรรณนามา ณ ที่นี้ คุณความดีที่จะเกิดขึ้นจากการทำวิจัยนี้ ขอมอบให้เป็นปฏิการ คุณแก่สถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการ คณะบุคคล ส่วนบุคคลตามที่กล่าวมาข้างต้นนี้

ดร.สุภางค์พิมพ์ คล้ายธานี

๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑

สารบัญ

บทคัดย่อไทย.....	ก
บทคัดย่ออังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพประกอบ.....	ฉ
คำอธิบายสัญลักษณ์และอักษรย่อ.....	ญ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย.....	๔
๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย.....	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย.....	๔
๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	๕
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๗
๒.๑ ประวัติความเป็นมาผ้าทอ.....	๗
๒.๒ แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	๑๐
๒.๓ แนวคิดการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมผ้าทอ.....	๑๓
๒.๔ แนวคิดทฤษฎีรูปแบบการบริหารจัดการ.....	๒๒
๒.๕ การบูรณาการหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา.....	๓๒
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๓๗
๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	๔๖
บทที่ ๓ ระเบียบวิธีการวิจัย.....	๔๗
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๔๗
๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	๔๘
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๕๑
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๕๒
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๕๒

บทที่ ๔ ผลการศึกษาวิจัย.....	๕๔
๔.๑ สภาพการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน.....	๕๔
๔.๒ การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่น ในอาเซียน.....	๖๙
๔.๓ รูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน.....	๗๒
๔.๔ องค์กรความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัย.....	๗๖
บทที่ ๕ สรุปผลการศึกษา.....	๘๐
๕.๑ สรุปผลการศึกษา.....	๘๐
๕.๒ อภิปรายผล.....	๘๕
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๘๗
บรรณานุกรม.....	๙๘
ภาคผนวก.....	๙๑
ผนวก ก บทความวิจัย.....	๙๒
ผนวก ข ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผู้ทรงคุณวุฒิ.....	๙๙
ผนวก ค เอกสารการนำโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	๑๐๒
ผนวก ง ตารางเปรียบเทียบวัตถุดิบ.....	๑๐๔
ผนวก จ เครื่องมือวิจัย.....	๑๐๖
ผนวก ฉ ภาพกิจกรรมการดำเนินงานวิจัย.....	๑๑๐
ผนวก ช แบบสรุปโครงการวิจัย.....	๑๑๔
ประวัติคณะผู้วิจัย.....	๑๒๘

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๒.๑ แนวคิดจัดการผ้าทอพื้นเมืองไทย.....	๒๐
๒.๒ หลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองไทย.....	๒๘
๒.๓ ด้านการส่งเสริม และพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทย.....	๒๙
๒.๔ ด้านอัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอทางสังคม.....	๓๑
๒.๕ ตารางแสดงแนวทางในการออกแบบเครื่องแต่งกาย.....	๓๗
๓.๑ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	๔๘
๓.๒ จำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	๔๙
๓.๓ กลุ่มผ้าทอ จังหวัดอุทัยธานี.....	๔๙
๓.๔ กลุ่มผ้าทอ จังหวัดพิจิตร.....	๕๐
๓.๕ ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม.....	๕๐
๔.๑ ตารางการเปรียบเทียบหลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง.....	๖๐
๔.๒ ตารางการเปรียบเทียบการส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทย.....	๖๗
๔.๓ ตารางการเปรียบเทียบอัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอ.....	๖๗
๔.๔ ตารางหลักพุทธธรรม.....	๗๔

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบที่	หน้า
๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	๔๖
๔.๓ Step Promote Buddhism Model.....	๗๖

อักษรย่อชื่อคัมภีร์

พระไตรปิฎก = เล่ม/ข้อ/หน้า ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระสุตตันตปิฎก

ที.ปา. (ไทย)	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)
ส.ส. (ไทย)	สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
ช.สุ. (ไทย)	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย สุตตนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก. (ไทย)	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.สตตก. (ไทย)	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย สัตตกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ติก. (ไทย)	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผ้าทอเป็นหัตถกรรมพื้นเมืองไทยประเภทหนึ่งที่ผู้กลุ่มผ้าทอจะถักทอขึ้นมาเป็นเครื่องนุ่งห่ม ตามลวดลายที่สวยงาม เพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นอาชีพของชาวบ้าน โดยผ้าที่ทอขึ้นมาชิ้นช่างทอจะประดิษฐ์คิดค้นรูปแบบ และลวดลายแตกต่างกันในแต่ละภาค และมีความสวยงามอันแสดงถึงภูมิปัญญา และความสามารถของผู้ทอผ้าได้เป็นอย่างดีซึ่งการทอผ้าของแต่ละชุมชนจะมีรูปแบบ และลวดลายที่แตกต่างกันออกไปจนกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มประจำภาคตลอดจนได้มีการสืบทอดกันมาจนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น และมีชื่อเสียงในระดับประเทศ สำหรับการทอผ้าในประเทศไทยไม่มีหลักฐานปรากฏอย่างแน่ชัดทราบแต่เพียงว่าคนไทยรู้จักนำ ผ้าย ปอไหมมาทอเป็นผ้านุ่งห่มกันมายาวนานโดยกระจายตัวอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ แต่ละท้องถิ่นก็จะมี ลักษณะการทอที่แตกต่างกันออกไปตามคติความเชื่อ ค่านิยม และความชอบในแต่ละภาคของประเทศไทย ทั้งนี้จากการศึกษาประวัติศาสตร์การทอผ้าพื้นเมืองในประเทศไทยแหล่งทอผ้ากระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งแต่ละภูมิภาคจะประกอบไปด้วยกลุ่มชนหลายเชื้อชาติหลายภาษา และต่างก็มีวัฒนธรรมเป็นของตนเองรวมถึงวัฒนธรรมพื้นบ้านการทอผ้าที่จะมีกระบวนการการผลิตมีความแตกต่างกันนับตั้งแต่รูปแบบวัตถุดิบที่ใช้ และลวดลายที่ประจำของแต่ละภาค หรือแม้กระทั่งการนำผ้าทอมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันที่ต่างกัน และหากแบ่งการทอผ้าของกลุ่มชนตามภูมิภาคในประเทศไทยแล้ว สามารถแบ่งได้ดังนี้ ๑) ผ้าทอภาคเหนือแถบล้านนาไทย ได้แก่ จังหวัดเชียงราย พะเยา ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน เชียงใหม่และแม่ฮ่องสอน จะมีกลุ่มชนไทยยวนและไทยลื้อที่เป็นกลุ่มชนดั้งเดิมของล้านนาไทยซึ่งผู้หญิงไทย ยวนและไทยลื้อยังคงรักษาวัฒนธรรมการทอผ้าในรูปแบบและลวดลายที่สืบทอดกันมาช้านานโดยเฉพาะการ ทอขึ้นตีนจก ผ้าขิด และผ้าที่ใช้เทคนิคเกาะ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกลุ่มชนชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่ไม่ได้พูดภาษา ตระกูลไทแต่อาศัยอยู่ทางภาคเหนือบริเวณล้านนาไทย เช่น ลื้อ กะเหรี่ยง ไทยใหญ่ มอญ และไทย กูเขาเผ่าต่าง ๆ เช่น แม้ว มูเซอ อีเก้อ เย้า ลีซอ เป็นต้น ทั้งนี้กลุ่มชนดังกล่าวต่างมีวัฒนธรรมการทอผ้าที่ ส่วนใหญ่เป็นผ้าฝ้ายและมีการตกแต่งลวดลายที่แสดงออกถึงเผ่าพันธุ์ของตนส่วนการทอยกดอกและการทอขึ้นใหม่ต่อตีนจกยกดินเงินดินทองนั้นจะรู้จักกันในหมู่เจ้านายชั้นสูง ของภาคเหนือ และได้มีการอบรมให้หญิงชาวบ้านในหลายแห่ง เช่น เชียงใหม่ ลำพูน ได้ทอจนทำเป็น อุตสาหกรรมในหมู่บ้านอยู่หลายแห่งจนถึงทุกวันนี้ ๒) ผ้าทอในภาคกลาง แบ่งได้ ๒ ส่วน คือ ภาคกลางตอนบน ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก พิษณุโลก อุตรดิตถ์และสุโขทัย ภาคกลางตอนล่างได้แก่ จังหวัดอุทัยธานี ชัยนาท สุพรรณบุรี สระบุรี ลพบุรี นครปฐม ราชบุรีและเพชรบุรี ภูมิภาคนี้จะมีชาวไทยยวนและชาวไทยลาวอพยพตั้งถิ่นฐานอยู่ในถิ่นต่าง ๆ ซึ่งชาวไทย ลาว นั้นมีหลายเผ่า เช่น พวน ไช่ ผู้ไท ครั่ง ฯลฯ ชนกลุ่มนี้จะยังคงรักษาวัฒนธรรมและเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นไว้โดยเฉพาะผ้าทอที่ช่างทอจะยังใช้เทคนิคการทำตีนจกและผ้าขิดเพื่อตกแต่งลวดลายบนผ้าที่ใช้พุ่ง ซึ่งลวดลายที่ตกแต่งบนผืนผ้าแต่ละกลุ่มชนจะมีลักษณะและสีสันทันต่างกันไป ๓) ผ้าทอในภาคอีสาน ภูมิภาคนี้จะมีกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวเป็นส่วนใหญ่โดยจะกระจายอยู่ใน จังหวัดต่าง ๆ และมี

วัฒนธรรมการทอผ้าอันเป็นประเพณีที่สืบทอดมาช้านานเกือบทุกชุมชนและแต่ละชุมชน จะมีลักษณะ การทอและลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ โดยเฉพาะผ้ามัดหมี่ ผ้าขิดและผ้าไหมหางกระรอก นอกจาก กลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวแล้วยังมีกลุ่มชนอื่น ๆ เช่น ชา กระโซ่ กระเลิง ส่วย และเขมรสูง โดยเฉพาะ คนไทยเชื้อชาติเขมรจะมีวัฒนธรรมการทอผ้าที่สวยงาม เช่น ในจังหวัดสุรินทร์พบว่าหมู่บ้านทอ ผ้าที่มีชื่อเสียงหลายหมู่บ้านและทอผ้าชนิดต่าง ๆ เช่น ผ้าลายสาकु ผ้าปุมแบบเขมร ผ้าหมี่โฮล เป็นต้น (๔) ผ้าทอในภาคใต้ ภูมิภาคนี้ในอดีตเป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดีด้วยมีแหล่งทอผ้ายกดินเงินดินทองที่เป็นที่นิยมกันในหมู่ชนชั้นสูงของอาณาจักรไทยในภาคกลาง แหล่งทอผ้าที่มีชื่อเสียง ได้แก่ นครศรีธรรมราช เมืองสงขลา อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปัจจุบันมีผู้สืบทอดน้อยมากไม่เหมือน สมัยอดีตแต่ก็ได้มีการ ฟื้นฟูส่งเสริมและทอผ้าเพื่อใช้สอยในชีวิตประจำวัน ผ้าที่ทอได้แก่ ผ้าฝ้ายยก ดอก ผ้าขาวม้า ผ้าโสร่ง ผ้าหางกระรอก โดยมีแหล่งทอที่เกาะยอ จังหวัดสงขลา และตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา สุราษฎร์ธานี^๑ ผ้าทอพื้นเมืองของไทยได้รับการฟื้นฟูจากโครงการศิลปาชีพมูลนิธิใน สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ โดยพระองค์ทรงเป็นผู้นำในการใช้ผ้าทอไทยจนทำให้เกิด กระแสความนิยมผ้าทอไทยและมีชื่อเสียงในระดับประเทศและประเทศในอาเซียน และมีการขยาย กลุ่มของผู้ใช้ผ้าไทย ปัจจุบันนั้นผ้าทอเป็นที่นิยมของคนวัยรุ่น คนกลางวัย และวัยผู้สูงอายุ เป็นที่สนใจ ของกลุ่มคนเหล่านี้มาก ส่งผลให้เกิดการผลิตผ้าทอพื้นเมืองในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น และมีการพัฒนา ลวดลายพร้อมด้วยการผลิตผ้าทอพื้นเมืองอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านรูปแบบสมัยใหม่เทคนิคการย้อม และการออกแบบลวดลาย ซึ่งลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าจะมีทั้งลวดลายแบบดั้งเดิม และลวดลายที่ ช่างทอประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่เข้ากับยุคสมัยใหม่ทำให้วัยรุ่นหรือผู้สนใจนั้นมีความชอบในผ้าทอ ทำให้ผ้า ทอพื้นเมืองมีลวดลายที่หลากหลายมากขึ้นบางลวดลายช่างทอจะไม่ทราบประวัติที่มาอย่างชัดเจน เพราะได้มีการทอสืบทอดกันมานานตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เช่น ลายปลาหมึก ลายแมงมุม หรือบาง ลายที่มีชื่อเป็นภาษาถิ่นก็ไม่ทราบ ความหมายแต่เป็นลวดลายที่เป็นที่นิยมของผู้ใช้ผ้า เช่น ลายปักจัน ลายเอี้ย นอกจากนี้กระแสความนิยมในผ้าทอพื้นเมืองไทยยังส่งผลให้เกิดการผลิตในลักษณะ อุตสาหกรรมโดยมีบริษัทผู้จ้างนำเส้นไหมมาทอให้เป็นลวดลายที่ทันสมัยในบางท้องถิ่นจะมีพ่อค้าคน กลางมารับซื้อผ้าทอจากแหล่งที่ผลิตโดยช่างผ้าทอจะเป็นผู้สร้างสรรค์ลวดลายของผ้าเอง แต่พ่อค้าคน กลางจะเป็นผู้กำหนดราคาตามคุณภาพของผ้าและลวดลายที่ปรากฏ รวมทั้งบางท้องถิ่นช่างทอจะมี การรวมกลุ่มกันเพื่อทอผ้าเป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้ให้กับกลุ่มผ้าทอในพื้นที่นั้น ๆ และจำหน่ายเอง จึงทำให้ต้องมีการปรับปรุงสีสันทันคุณภาพและลวดลาย ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ผ้าทอ เมื่อกระบวนการผลิตผ้าทอมีลักษณะที่แตกต่างไปจากเดิมโดยมุ่งเน้นการผลิตเพื่อการพาณิชย์ มากกว่าการใช้สอยในครัวเรือน จึงส่งผลให้ผ้าทอพื้นเมืองมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะ ทางด้านลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าจะมีทั้งลวดลายเก่า ลวดลายที่มีความทันสมัยใหม่ และลวดลายที่ ได้รับการผสมผสานกันทั้งลายดั้งเดิม และลายใหม่ เพื่อให้เกิดความสวยงาม และสามารถจำหน่ายได้ ในทุกวัย ทั้งนี้ลักษณะการพัฒนาดังกล่าวได้เกิดกับกลุ่มผู้ทอผ้าพื้นเมืองทั่วประเทศ ซึ่งก็รวมถึงภาค กลางตอนบนด้วย ในภูมิภาคนี้จะประกอบไปด้วยคนไทย หลายกลุ่มชนที่ต่างมีวัฒนธรรมการทอผ้า

^๑ ศิลปะการทอผ้าพื้นเมืองของไทยในปัจจุบัน, “การส่งเสริมผ้าพื้นเมืองในอดีตและปัจจุบัน”, <<https://bit.ly/2sMGR9x>> วันที่ ๕ พ.ย. ๒๕๖๑.

และลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองซึ่งช่างทอผ้าก็ได้พัฒนา กระบวนการผลิตผ้าทอ และลวดลายผ้าทออย่างต่อเนื่องเพื่อเข้าสู่ภาคธุรกิจ เช่นเดียวกับแหล่งอื่น ๆ

แนวทางการพัฒนาสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และเกิดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรร่วมกัน โดยเชื่อมโยงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น การสร้างความเป็นธรรมในสังคมเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมและได้รับผลประโยชน์ได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรมมากขึ้นภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพพื้นฐาน การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตในมิติต่าง ๆ ปัจจัยดังกล่าว ทำให้มีการคาดการณ์กันว่า ประเทศไทยน่าจะเป็นประเทศที่โดดเด่นและได้เปรียบในเรื่องดังกล่าว เนื่องจากภูมิศาสตร์ที่อาจกล่าวได้ว่า ไทยเป็นจุดศูนย์กลางของอาเซียน ซึ่งจะทำให้อาเซียนเป็นตลาดส่งออกของประเทศไทยที่สำคัญมากยิ่งขึ้น รวมทั้งจะเป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และจะเป็นประโยชน์ต่อการขยายการลงทุนของประเทศไทยในประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยอย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญที่สุด คือ ภาครัฐและภาคเอกชนของประเทศไทยต้องมีเตรียมการในเรื่องดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการปรับตัวเพื่อรองรับและการปรับตัวเพื่อการขยายโอกาสทางการค้า การบริการ และการลงทุนอย่างจริงจัง

การบริหารจัดการผ้าทอการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมผ้าทอพื้นเมืองไทยภูมิปัญญาในท้องถิ่นในนั้นประเทศไทยมีประวัติการทอผ้าใช้กันในหมู่บ้าน และในเมืองโดยทั่วไป มาตั้งแต่โบราณกาล แต่การทอผ้าด้วยมือตามแบบดั้งเดิมนั้น ก็เกือบจะสูญหายไปโดยสิ้นเชิง หากไม่ได้มีการอนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนาได้ทันกาล ทั้งนี้ เพราะประเทศไทยเป็นประเทศเปิด มีการค้าขายกับต่างประเทศมาเป็นเวลานาน สามารถซื้อผ้านอก ที่สวยงามแปลกใหม่ และราคาถูกได้ง่าย มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ หลังจากที่มีการทำสนธิสัญญากับอังกฤษ^๒ ใน ปี พ.ศ. ๒๓๙๘ ไทยก็ส่งสินค้าผ้าจาก ต่างประเทศมาใช้มากขึ้นเรื่อย ๆ กระทั่งในสมัย รัชกาลที่ ๕ ได้มีการสำรวจพบว่า^๓ ไทยส่งผ้าจากต่างประเทศเข้ามาเป็นจำนวนมากขึ้นทุกปี ทำให้สิ้นเปลืองเงินตราปีละมาก ๆ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้ริเริ่มฟื้นฟูส่งเสริมการเลี้ยงไหม และทอผ้าไทยกันอย่างจริงจัง ในพ.ศ. ๒๔๕๒ โปรดฯ ให้ สถาปนากรมช่างไหมขึ้น และโปรดฯ ให้ตั้งโรงเรียนช่างไหมที่วังสระปทุม ซึ่งต่อมาขยายสาขาออกไปยังจังหวัดนครราชสีมา และบุรีรัมย์ ทรงจ้างครูชาวญี่ปุ่นมาสอนชาวบ้าน แต่การส่งเสริมได้ผลไม่คุ้มทุน ต่อมาจึงเลิกจ้างครูญี่ปุ่น และชาวบ้านก็หันมาทอผ้าตามวิธีพื้นบ้านเช่นเดิม

ปัญหาในการบริหารจัดการผ้าทอ อนุรักษ์และสืบทอดศิลปะผ้าไทย ศิลปะผ้าทอไทยอันมีประวัติยาวนาน และมีความมั่งคั่งหลากหลาย ซึ่งสืบทอดมาแต่โบราณ จนทุกวันนี้ ตกอยู่ในมือของคนรุ่นหลัง จะรักษาต่อไป หน่วยงานหลาย ๆ หน่วยงาน ทั้งของรัฐบาล และเอกชน ต่างก็ช่วยกันดำเนินการรับสนองพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในเรื่องการศึกษา ส่งเสริม และพัฒนาศิลปะผ้าทอของไทย อย่างไรก็ตาม เท่าที่ได้มีการศึกษาเอกสาร และสำรวจปัญหาต่าง ๆ พบว่า ยังมีปัญหาในการบริหารจัดการต่าง ๆ ดังนี้ ๑) ศิลปหัตถกรรมในหลายๆ ท้องถิ่นยังถูก

^๒ พอพันธ์ อูยยานนท์, “การแก้ไขสนธิสัญญาเบาริงฯ กับ อธิปไตยทางการคลัง” [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://bit.ly/2KcXAej> [๒๕ มี.ค.๒๕๖๑].

^๓ กรมหม่อมใหม่, “สถิติด้านหม่อนไหม”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://bit.ly/2DuNXGc> [๒๕มี.ค. ๒๕๖๑].

ละเลย การผลิตศิลปหัตถกรรมกระจายอยู่ทั่วไป ไม่มีแหล่งรวมในบางท้องถิ่น ๒) ขาดการกระตุ้นหรือประกวดให้ผลิตผลงานที่มีคุณภาพมาก ๆ ขึ้น ๓) ผู้มีฝีมือเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอย่างอื่น ๔) ไม่รักษาคุณภาพให้สม่ำเสมอ เมื่อผ้าทอมือขายดีจะผลิตผ้าที่ด้อยฝีมือมาขายแทน ช่างทอก็มีคุณภาพด้อยลง และมีจำนวนน้อยลงเรื่อย ๆ ๕) ช่างฝีมือคุณภาพดีมักทำงานได้ล่าช้าและขายยาก เพราะต้องขายราคาแพงให้คุ้มกับเวลา หมดกำลังใจ ขาดการส่งเสริม ช่างทอฝีมือดีหลายคนยังไม่มีคนรู้จัก และเห็นคุณค่า ๖) ช่างฝีมือขาดการแข่งขันทางความคิด ๗) การถ่ายทอดทำกันในวงจำกัด ขาดตัวผู้สืบทอดอย่างจริงจังและกว้างขวาง

จากความเป็นมาและสภาพปัญหาข้างต้นผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญในเรื่องของผ้าทอพื้นเมืองว่ามีรูปแบบ และกระบวนการในการผลิตที่มีประสิทธิภาพ โดยการใช้หลักพุทธธรรมในการเข้ามาบูรณาการเข้ากับรูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาพบมาปรับใช้ให้เป็นรูปแบบที่สามารถให้คนรุ่นหลังได้มีความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง เพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียนที่บรรพบุรุษคนยุคก่อนได้สอนไว้เกี่ยวกับเรื่องผ้าทอพื้นเมือง ผู้วิจัยศึกษาจากกลุ่มจังหวัดตัวอย่าง ๒ จังหวัด จังหวัดพิจิตร จังหวัดอุทัยธานี

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๓.๑ ศึกษาสภาพการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียนว่ามีอะไรบ้าง

๑.๓.๒ พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียนได้อย่างไร

๑.๓.๓ รูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียนควรเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

๑.๒.๒ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

๑.๒.๓ เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพมุ่งเน้นการศึกษาแนวคิดหลักการการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง อัตลักษณ์ที่โดดเด่นทางสังคมของผ้าทอมีความสำคัญกับอัตลักษณ์ในด้านเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับชีวิตสังคมไทย โดยมีแนวทางการพัฒนาสนับสนุน การรวมกลุ่มอาชีพที่สอดคล้องกับ

ศักยภาพของพื้นที่และเกิดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรร่วมกันโดยเชื่อมโยงภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนี้

๑. ศึกษาการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง คือ ด้านการดำเนินงาน ด้านการผลิต ด้านการตลาด

๒ พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียนตามหลักพุทธธรรม

๓. การส่งเสริม และพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทยด้านประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพ คือ ด้านความเหมาะสมกับประโยชน์ใช้ ด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิต ด้านความสวยงามและลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ รวมถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มและภายในชุมชน

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ กลุ่มผู้ผลิต และจำหน่ายผ้าทอใน ๒ จังหวัด คือ จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดพิจิตร

๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการวิจัย ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของคำนิยามศัพท์เฉพาะการบริหารผ้าทอทั้ง ๒ จังหวัด จังหวัดพิจิตร จังหวัดอุทัยธานี ในงานวิจัยมีความหมาย ดังนี้

การบริหารจัดการ หมายถึง การบริหารจัดการตั้งแต่การผลิตจนถึงการส่งเสริมผ้าทอไทย

๑) ด้านการบริหารจัดการ ๒) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทย ๓) ด้านอัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอ ของกลุ่มผ้าทอจังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดพิจิตร

ผ้าทอพื้นเมืองไทย หมายถึง ผ้าทอที่มีลวดลายสวยงามที่กลุ่มชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในจังหวัดอุทัยธานี จังหวัดพิจิตร ได้ผลิตขึ้นมาเพื่อนุ่งห่ม และส่งออกสู่ตลาด โดยการผลิตตามขบวนการของวิถีพื้นเมืองไทย

อัตลักษณ์ที่โดดเด่นอาเซียน หมายถึง กระบวนการ และขั้นตอนในการผลิตผ้าทอพื้นเมืองไทยให้เป็นที่รู้จักของอาเซียน และลวดลายที่สวยงามเป็นที่ชื่นชอบของกลุ่มคนที่ชอบใส่ผ้าทอในชีวิตประจำวัน

วัฒนธรรมท้องถิ่น หมายถึง กลุ่มวัฒนธรรมผ้าทอ ทั้งนี้คือ ศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดพิจิตร จังหวัดอุทัยธานี ทั้งด้านการเป็นอยู่ ด้านวิถีชีวิตประจำวัน

ส่งเสริมผ้าทอไทย หมายถึง การส่งเสริมด้านการพัฒนากระบวนการผลิตและการส่งออกสู่ตลาดสากลทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ทำให้เป็นที่รู้จักของประเทศในอาเซียน

กลุ่มผ้าทอ หมายถึง กลุ่มผ้าทอที่อาศัยอยู่ในจังหวัดพิจิตร จังหวัดอุทัยธานี ว่ากลุ่มผ้าทอทั้ง ๒ จังหวัดนี้เป็นกลุ่มผ้าทอแบบไหน มีการบริหาร การส่งเสริมด้านการส่งออกอย่างไร

หลักพุทธธรรม หมายถึง หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่เป็นหลักคำสอนในการบริหารจัดการผ้าทอของชุมชนและในทางเศรษฐกิจ ดังนี้ ตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม, หลักสังคหวัตถุ ๔, หลักโภควิภาค, หลักกัลยาณมิตรธรรม, ปัจจัย ๔, ปาปนิกรธรรม ๓

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๘.๑ ได้ทราบสภาพการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน
มีอะไรบ้าง

๑.๘.๒ ได้พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่น
ในอาเซียน

๑.๘.๓ ได้รูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการบริหารจัดการผ้าทอที่โดดเด่นในอาเซียนจะมีการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมผ้าทอพื้นเมืองภูมิปัญญาที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน เนื่องจากมีปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด โดยในแผนพัฒนาประเทศได้มุ่งเน้น การวิจัยเกี่ยวกับองค์ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมประเพณีค่านิยมและสร้างสรรค์งานศิลป์ ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ การสร้างความเป็นธรรมในสังคม เกิดการพัฒนาอย่างมีบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์กับการพัฒนาโดยรวมของไทยผ่านกรอบความร่วมมือที่สำคัญจะส่งผลให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความมั่นคง ในการศึกษาครั้งนี้ มีการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

- ๒.๑ ประวัติความเป็นมาผ้าทอ
- ๒.๒ แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ๒.๓ แนวคิดการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมผ้าทอ
- ๒.๔ ทฤษฎีรูปแบบการบริหารจัดการ
- ๒.๕ การบูรณาการหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา
- ๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ ประวัติความเป็นมาผ้าทอ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องผ้าทอพื้นเมืองภูมิปัญญาที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน จำนวน ๒ จังหวัด จังหวัดอุทัยธานี กับจังหวัดพิจิตร โดยมีขอบเขตการวิจัย ๓ ประเด็น (๑) หลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง (๒) การส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทย (๓) อัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

๒.๑.๑ ความเป็นมาผ้าทอจังหวัดอุทัยธานี

ผ้าทอพื้นเมืองจังหวัดอุทัยธานี เป็นผ้าที่สื่อถึงชีวิตและความเชื่อของคนอุทัยธานีซึ่งสืบเชื้อสายมาจากลาวครั้งและลาวเวียง ลวดลายของผ้าทอสื่อสารถึงความเชื่อของคนพื้นบ้านที่มีต่อ “นาค” ซึ่งเป็นสัตว์คุ้มครองโบราณที่คอยปกป้องเมืองเวียง (เมืองหลวงของลาวในสมัยโบราณ) จึงได้ออกมาเป็นผ้าลายนาค เพื่อบอกเล่าให้ลูกหลานได้เคารพนับถือสืบต่อกันมา นอกจากนี้ยังมีลายผ้าที่บ่งบอกเกี่ยวกับเรื่องราววิถีชีวิต เช่น ลายขอกำ (หมายถึง การยืนหยัดด้วยตัวเอง) ลายอ้อแอ้ (หมายถึง เสียงของล้อเกวียนที่ตั้งขึ้นระหว่างการอพยพถิ่นฐาน) ลายกวาง (หมายถึง การอพยพเป็นขบวน) และลายอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนใครด้วยความเป็นเอกลักษณ์ และความเป็นภูมิปัญญาของคนอุทัย ทางจังหวัดอุทัยธานี จึงเห็นความสำคัญของความเป็นอยู่ วิธีการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้อง

กับการทอผ้า ที่อยู่คู่กับจังหวัดอุทัยธานีมายาวนาน เป็นอาชีพที่เป็นทั้งรายได้หลัก และรายได้เสริมให้แก่ชุมชนจังหวัดอุทัยธานี จึงได้เริ่มก่อตั้งกลุ่มคลัสเตอร์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ จังหวัดอุทัยธานี (Fabric Uthaithani Cluster) โดยการรวมตัวกันของผู้ประกอบการ ที่อยู่ในกลุ่มผู้ทอผ้า กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ มาร่วมกันพัฒนาและรักษาภูมิปัญญาของผ้าทอมือจังหวัดอุทัยธานี ให้มีคุณภาพ มาตรฐาน มีความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างชื่อเสียงให้จังหวัดอุทัยธานียิ่งขึ้นไป ๑) วิสัยทัศน์ : “เรานำเอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสรรค์สร้างผลิตภัณฑ์ที่ทรงคุณค่า ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด” ๒) พันธกิจ : (๑) สร้างมาตรฐานและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต (๒) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย (๓) การรักษาเอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สืบทอดต่อไปอย่างยั่งยืน (๔) สมาชิกมียอดขายและกำไรจากการขายผลิตภัณฑ์ผ้าและผลิตภัณฑ์แปรรูปสูงขึ้น (๕) การประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย โดยการเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวในจังหวัดอุทัยธานี

๒.๑.๒ ความเป็นมาผ้าทอจังหวัดพิจิตร

ชาวบ้านห้วยแก้ว ส่วนใหญ่อพยพมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ ๕๐ ปีมาแล้ว และได้นำเอาวิถีการดำรงชีวิต ประเพณีต่าง ๆ รวมทั้งการทอผ้า จากทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาประกอบในการดำเนินชีวิตเรื่อยมา

การทอผ้ามัดหมี่ เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของชาวห้วยแก้ว เป็นภูมิปัญญาและความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ ที่ยังคงเอกลักษณ์ไว้คือการทอด้วยมือ โดยใช้กี่พื้นบ้าน เพื่อใช้ในชีวิตประจำวันใช้ในพิธีกรรมทางศาสนาแต่เดิมเป็นการปลูกฝ้ายและนำมาทอเป็นผ้าใช้เองภายในครัวเรือน จนปัจจุบันได้มีการพัฒนาเป็นเส้นด้ายประดิษฐ์ และมีการบริหารจัดการในรูปแบบกรรมการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยมีการนำผ้าทอที่ชาวบ้านในหมู่บ้านซึ่งรวมกลุ่มกันทอในช่วงเวลาว่างจากการเก็บเกี่ยวพืชผลทางการเกษตร มาจำหน่ายนอกชุมชน รวมทั้งตลาด ในประเทศ และต่างประเทศ

ผ้ามัดหมี่ลายสายดอกแก้ว เป็นลวดลายของผ้ามัดหมี่ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวตำบลห้วยแก้ว ซึ่งประยุกต์และพัฒนาลวดลายจาก อัตลักษณ์ของชุมชน ซึ่งบริเวณห้วยหนองคลองบึง บริเวณนี้มีต้นดอกแก้วขึ้นอยู่มากมาย จนตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านห้วยแก้ว กลุ่มทอผ้าบ้านห้วยแก้ว ม.๑ ตำบลห้วยแก้ว จึงคิดค้นและพัฒนาลวดลายผ้ามัดหมี่ขึ้นมาใหม่ โดยใช้ชื่อว่า “ลายสายดอกแก้ว” ซึ่งมีความสวยงามและเป็นที่ยอมรับของตลาดและลูกค้าเป็นอย่างมาก

๑. อัตลักษณ์(เอกลักษณ์)/จุดเด่นของผลิตภัณฑ์ มาตรฐานและรางวัลที่ได้รับ

๑) ใบรับรองมาตรฐาน มผช. ผ้ามัดหมี่ ชนิด เส้นด้ายใยประดิษฐ์

๒) ได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ดีเด่น ระดับ ๔ ดาว

๓) ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๑ ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย ในการคัดสรร OTOP จังหวัดคันทกพิจิตร

๔) เป็นกลุ่มที่ได้รับการคัดเลือกให้ได้รับตราสัญลักษณ์ผลผลิตคุณภาพของ

จังหวัดพิจิตร

๒. ความสัมพันธ์กับชุมชน การมัดหมี่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดมา

จากบรรพบุรุษ จากรุ่นสู่รุ่น ทำให้คนในชุมชนเกิดความรู้สึกร่วมกัน วัตถุประสงค์และอุปกรณ์การผลิตผ้ามัดหมี่ ตลอดจนแรงงานทั้งหมดมาจากชุมชนทำให้เกิดรายได้แก่คนในชุมชน การแบ่งงานความ

รับผิดชอบตามความถนัดและความสามารถของแต่ละคนในชุมชน เช่น การมัดหมี่ การย้อม การทอ ทำให้คนในชุมชนได้เรียนรู้พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

๓. กระบวนการผลิต วัสดุดิบและส่วนประกอบ

๑) เส้นด้ายไหมประดิษฐ์

๒) สีย้อม

๓) เชือกฟาง

๔) ฟืม

๕) กี่ทอผ้า

๖) โหงมัดหมี่

๔. ขั้นตอนการผลิต ในปัจจุบันชาวไทยพวนได้พัฒนาการทอผ้า เพื่อให้ทันยุคสมัยมีการแบ่งกลุ่มทำงานซึ่งแบ่งเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

๑) การเตรียมเส้นด้ายยีน (๑) การลงเบี่ยง เส้นด้ายที่จะนำมาขึ้นเครื่องเป็นเส้นด้ายยีนจะต้องนำมาลงเบี่ยงเพื่อให้เส้นด้ายมีความเรียบ เหนียว แข็ง และไม่เป็นขนมีความทนทานต่อการเสียดสีของพื้นหวี (๒) การปั่นหลอดด้าย เป็นการนำเส้นด้ายที่ลงเบี่ยงเสร็จแล้วมาปั่นใส่หลอด (๓) การคันหูก หรือ การคันด้ายยีน (๔) การสอดพื้นหวี หรือ ฟันฟืม (๕) การเก็บตะกอก (๖) การนำเครื่องทอขึ้นที่ทอผ้า

๒) การเตรียมเส้นด้ายพุ่ง การคันหมี่ คือ การนับจำนวนเส้นด้ายพุ่งตามลวดลายที่ออกแบบไว้ทั้งผืน เพื่อเตรียมมัดลาย และย้อมสีต่อไป การมัดหมี่ การมัดหมี่จะใช้เครื่องมือ เรียกว่า “โหงมัดหมี่” วิธีการมัดหมี่จะนำด้ายที่คันแล้วมาใส่ในโหงมัดหมี่เพื่อมัดลาย ตามที่ได้ออกแบบไว้ โดยใช้เชือกฟางในการมัดหมี่

๓) การย้อมสีเมื่อเสร็จขั้นตอนการมัดหมี่แล้วก็มาถึงขั้นตอนการย้อมหมี่ โดยจะถอดด้ายออกจากโหงมัดหมี่ แล้วนำไปย้อมสีที่ได้มีการผสมไว้แล้ว จึงนำไปผึ่งลมให้สีซึมเข้าไปในหมี่ และรอให้แห้ง การกรอเส้นด้ายพุ่งเป็นการนำเส้นด้ายที่ย้อมสีแล้วมากรอใส่หลอดด้ายเล็ก ๆ สำหรับใส่ในกระสวยเป็นเส้นด้ายพุ่ง เป็นขั้นตอนสำคัญที่จะทำให้ได้ลวดลายที่สวยงาม

๔) การทอผ้า เป็นขั้นตอนสุดท้ายในการผลิตผ้าทอมัดหมี่ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ทักษะความชำนาญสูงและเป็นขั้นตอนที่ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพและลวดลายของผ้าทอว่าจะมีคุณภาพดีและลวดลายปราณีตสวยงามเพียงใดเมื่อได้ผ้าพอประมาณแล้วจะม้วนเก็บในแกนม้วนผ้า ก่อนจะนำมาตัดเป็นชิ้นๆเพื่อนำจำหน่ายต่อไป

๕. เทคนิค/เคล็ดลับในการผลิต

๑) การย้อมสี ควรแยกภาชนะการย้อมสีเพื่อป้องกันสีผสมกัน และต้องรักษาอุณหภูมิความร้อนของ น้ำต้มสีย้อมเส้นด้ายให้สม่ำเสมอ

๒) การมัดย้อมเส้นด้าย ควรมัดเส้นด้ายให้แน่น เพราะหากมัดไม่แน่นอาจจะทำให้สีย้อมกลืนเข้าหากัน จะทำให้ได้ลวดลายไม่สม่ำเสมอและไม่สวยงาม

๓) การทอผ้ามัดหมี่ ริมต้องเรียบเสมอกัน ตีฟืมให้แน่นสม่ำเสมอ

๔) การทอลายมัดหมี่ ต้องหมั่นเรียนรู้และฝึกทักษะความชำนาญ เพื่อให้ได้ลวดลายที่ต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ

สรุปได้ดังนี้ ทำให้ทราบบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มสตรีชาวไทพวนในการดำเนินงานภายในศูนย์ โดยกลุ่มสตรีได้ร่วมกันวางระบบธุรกิจการทอผ้าของกลุ่มไว้ให้สมาชิกเป็นแนวปฏิบัติให้ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งก่อให้เกิดคุณภาพมาตรฐานที่สูงขึ้นของผลิตภัณฑ์และความสะดวก ในขั้นตอนการสร้างโอกาสด้านเงินทุน การผลิต และการหาตลาดเพื่อจำหน่ายต่อไป บทบาทหน้าที่ของกลุ่มสตรี ในการร่วมกันพัฒนากระบวนการผลิตงานหัตถกรรม ทอผ้าพื้นเมืองบ้านป่าแดง คือทางกลุ่มได้พัฒนาวัตถุดิบที่จะนำมาทอ โดยทางกลุ่มร่วมกันพัฒนาในส่วนของการคัดสรรไหมประดิษฐ์ที่มีคุณภาพสูง ราคาไม่แพงเพื่อที่จะนำมาทอ นอกจากนั้นทางกลุ่มยังได้ร่วมกันพัฒนาการแปรสภาพด้ายที่จะนำมาทอ คือ ร่วมกันพัฒนาการมัดลายไหม และย้อมสีด้ายให้มีความแปลกตา ในส่วนของการพัฒนาด้านตลาดทางกลุ่มสมาชิกได้คิดประดิษฐ์ ลายผ้าทอใหม่ ๆ ออกสู่ตลาดเพื่อให้เป็นอีกหนึ่งทางเลือกของผู้บริโภคต่อไป

๒.๒ แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่กับสังคมมนุษย์มาช้านาน และเป็นการดำรงในชีวิตที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของแต่ละท้องถิ่น โดยมีการปรับสภาพการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมตามกาลเวลา ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีเอกลักษณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ เป็นองค์ความรู้ที่มีการเชื่อมโยงกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาชีพ เศรษฐกิจ ความเป็นอยู่และ วัฒนธรรม^๑ ภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่าและความดีงามที่จรรโลง ชีวิตและวิถีชุมชนให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติและสภาวะแวดล้อมได้อย่างกลมกลืนและสมดุล อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานการประกอบอาชีพและเป็นรากฐานการพัฒนาที่เริ่มจากการพัฒนาเพื่อการพึ่งพา ตนเอง การพัฒนาเพื่อการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และการพัฒนาที่เกิดจากการผสมผสานองค์ ความรู้สากลบนฐานภูมิปัญญาเดิม เพื่อเกิดเป็นภูมิปัญญาใหม่ที่เหมาะสมกับยุคสมัยดั่งนั้น ภูมิ ปัญญาจึงมีคุณค่าไม่เพียงแต่ต่อท้องถิ่นและผู้คนเท่านั้น แต่ยังมีเอื้อประโยชน์อย่างใหญ่หลวงต่อ การวางแผนพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนอีกด้วย^๒

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) หมายถึง กระบวนการหรือองค์ความรู้ของคนหรือกลุ่มคนในถิ่นใดถิ่นหนึ่ง อันเกิดจากการ ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษหรือจากประสบการณ์ที่ผ่านการกลั่นกรอง สั่งสม คิดวิเคราะห์และ นำมาใช้จนบังเกิดผล โดยอาศัยการเรียนรู้ที่มีความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต เป็นรากฐานของความรู้ ชาวบ้านที่มีลักษณะเป็นนามธรรมและรูปธรรม ตลอดจนการถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลัง^๓

^๑ประเวศ วะสี, “การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทยเพื่อการพัฒนา”, วารสารชุมชนพัฒนา, ปี๑ ฉบับที่ ๕, (เมษายน ๒๕๓๐) : หน้า ๗๕.

^๒กรมส่งเสริมการเกษตร, “คู่มือโครงการสร้างเกษตรกรคนรุ่นใหม่และพัฒนาเยาวชนเกษตรกร ปี ๒๕๕๑”. กรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๕๐.

^๓โกวิท พวงงาม, “การปกครองท้องถิ่นไทย: เอกสารตำราหลัก ประกอบการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น วิชาการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย”, (กรุงเทพมหานคร : เอ็กซ์เปอร์เน็ท, ๒๕๕๐), หน้า ๕๐.

ดังนั้น ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือองค์ความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมของประสบการณ์ของผู้รู้ในชุมชน และได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษที่มีความรู้และจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ มากมาย โดยมีวัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน ภูมิปัญญาเป็นสิ่งที่มีความหมาย และมีการปฏิบัติโดยผู้คนในชุมชนนั้น

๒.๒.๑ ลักษณะและประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ลักษณะที่สำคัญของภูมิปัญญามี ๒ ประการ คือ ลักษณะนามธรรม ได้แก่ กระบวนการคิด โลกทัศน์ ค่านิยม ความเชื่อคุณค่า และความหมายที่ คนให้แก่สรรพสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ตลอดจนปรัชญาในการดำเนินชีวิต ที่เกี่ยวข้องกับ ชีวิตประจำวันของบุคคล เช่น การเกิด แก่ เจ็บ และตาย เป็นต้น และลักษณะรูปธรรม ได้แก่ ผลผลิตขององค์ความรู้ของคนในสังคมนั้น ๆ เช่น ศิลปหัตถกรรม รูปแบบการทำเกษตรกรรม ดนตรี อุปกรณ์ เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น ภูมิปัญญามีคุณสมบัติที่สำคัญ ได้แก่

๑. เป็นองค์รวม (Holistic) คือ มีการบูรณาการกับองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการ คือ บุคคล สังคมและธรรมชาติ
๒. ให้ความสำคัญกับดุลยภาพและเอกภาพ และเอกภาพขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
๓. มีความเชื่อมโยงกับระบบต่าง ๆ ของสังคมทั้งระบบ
๔. มีความหลากหลาย (Diversity)
๕. มีพลวัต (Dynamic) คือ มีการเปลี่ยนแปลงและมีความยืดหยุ่นตามสภาพสังคม วัฒนธรรมที่ปรับเปลี่ยนตลอดเวลา
๖. มีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยกระบวนการขัดเกลาทางสังคมและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

ภูมิปัญญา พื้นบ้าน เป็นองค์ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่สั่งสมและสืบทอดกันมา เป็นความสามารถและศักยภาพในเชิงการแก้ปัญหา การปรับตัวเรียนรู้และสืบทอดไปสู่คนรุ่นต่อไป เพื่อการดำรงอยู่ของเผ่าพันธุ์ จึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมชาติ ของเผ่าพันธุ์หรือเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้าน นอกจากนั้น ภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นวิธีการปฏิบัติของชาวบ้าน ซึ่งได้มาจาก ประสบการณ์ แนวทางแก้ปัญหาแต่ละเรื่อง แต่ละประสบการณ์ แต่ละสภาพแวดล้อม ซึ่งจะมี เงื่อนไขปัจจัยเฉพาะแตกต่างกันไป นำมาใช้แก้ไขปัญหโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่โดยชาวบ้าน คิดเอง เป็นความรู้ที่สร้างสรรค์และมีส่วนเสริมสร้างการผลิต หรือเป็นความรู้ของชาวบ้านที่ผ่าน การปฏิบัติมาแล้วอย่าง โขกโชน เป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรม เป็นความรู้ที่ปฏิบัติได้มี พลังและสำคัญยิ่ง ช่วยให้ชาวบ้านมีชีวิตอยู่รอดสร้างสรรค์การผลิตและช่วยในด้านการทำงาน เป็นโครงสร้างความรู้ที่มีหลักการ มีเหตุ มีผลในตัวเอง และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นความรู้ที่เกิด จากประสบการณ์ในชีวิตของคน ผ่าน กระบวนการศึกษา สังเกต คิดว่าวิเคราะห์จนเกิดปัญญา และตกผลึกเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกัน ขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่อง จัดว่าเป็น พื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการ เรียนรู้ การแก้ปัญหาจัดการและการปรับตัวใน การดำเนินชีวิตของคนเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็น

ความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและในตัวผู้รู้ เอง จึงควรมีการสืบค้นรวบรวม ศึกษา ถ่ายทอด พัฒนาและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่าง กว้างขวาง^๕

๒.๒.๒ การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาเป็นเรื่องของการสืบทอดประสบการณ์ จากอดีตถึงปัจจุบันที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องและไม่ขาดสาย เป็นธรรมชาติของชาวบ้านที่เชื่อมโยงประวัติศาสตร์สืบทอดกันมา เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ภายในโดยชาวบ้านเอง ภูมิปัญญาจึงนับเป็นความคิดทางสังคม (Social Thought) ที่สำคัญอย่างหนึ่ง ทั้งในลักษณะที่เป็นนามธรรม คือปรัชญาแนวทางในการดำเนินชีวิต และในลักษณะที่เป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น การทำมาหากิน ศิลปะ ดนตรี ทัศนกรรม และสิ่งอื่น ๆ ซึ่งในสังคมใดที่มีการดำรงอยู่มาช้านานย่อมจะต้องมีภูมิปัญญา ด้วยกันทุกสังคม ระบบดังกล่าวจะประกอบด้วยลักษณะสำคัญ ๔ ประการ คือ ความรู้ และระบบ ความรู้ การสั่งสมและการเข้าถึงความรู้ การถ่ายทอดความรู้และระบบความรู้ รวมทั้งการสร้างสรรคและปรับปรุงภูมิปัญญาความรู้^๕ สำหรับวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา ท้องถิ่นนั้นได้มีนักวิชาการเสนอวิธีการการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่การถ่ายทอดความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ การ บอกวิชาความรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นมักจะถ่ายทอดความรู้ ให้กับผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายไปโดยอัตโนมัติ ไม่ได้เรียนวิชาการสอนมาจากสถาบันใด ๆ และ จะใช้สามัญสำนึกแบบสังคมประกิต คือการเรียนการสอนที่เกิดจากการเลียนแบบและ การจดจำ สืบทอดกันมาในครอบครัวและวิธีการถ่ายทอด ๒ รูปแบบ คือ ๑) ใช้วิธีสาธิตคือ ทำให้ดูเป็น ตัวอย่าง อธิบายทุกขั้นตอนให้ผู้เรียนเข้าใจและผู้เรียนปฏิบัติตาม และ ๒) ใช้วิธีการปฏิบัติจริง คือ ฟังคำบรรยาย อธิบาย การสาธิตแล้วนำไปปฏิบัติจริง และปฏิบัติซ้ำ ๆ กันจนเกิดเป็นความชำนาญ เพราะผลงานที่จะใช้ดำรงชีวิตได้ต้องเป็นผลงานที่เกิดขึ้นจริง สามารถนำไปใช้ ประโยชน์ได้ ไม่ใช่ผลงานที่กล่าวอ้างไว้ในตำราเท่านั้น ดังนั้นกลุ่มเป้าหมายของภูมิปัญญา ท้องถิ่นผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายที่รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากผู้รู้ในท้องถิ่นส่วนมากจะเป็น คนในครอบครัว เป็นญาติโดยสายเลือด เนื่องจากความรู้บางอย่างผู้รู้ทั้งหลายมักหวงแหนและ จะไม่แพร่พรายให้คนอื่น ๆ^๖

การสืบค้นหาภูมิปัญญา ชาวบ้าน ค้นหาผู้รู้ ปราชญ์นั้นเป็นส่วนหนึ่ง เพื่อประมวลความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็น เครื่องมือที่ทำให้องค์การชุมชนมีความเข้มแข็ง ให้สามารถฟื้นความสัมพันธ์กับธรรมชาติ รอบตัว ดิน น้ำ ป่า เขา เพื่อให้สามารถบริหารจัดการทรัพยากรของตนเองอย่างมีหลักคิด หลัก ที่ตั้งอยู่บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น และอีกส่วนหนึ่งเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มองค์การชุมชนต่าง ๆ ให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ แนวคิดประสบการณ์ และความรู้ภูมิปัญญา ต่าง ๆ

^๕กรมส่งเสริมการเกษตร, “คู่มือปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร การจัด กระบวนการเรียนรู้”, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๖), หน้า ๕๗.

^๖กนกพร นิยมพลี, “รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านทัศนกรรมเครื่องจักสาน:กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์*, (สาขาพัฒนาสังคม และการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๕), หน้า ๖๔.

^๖ดวงฤทัย อรรถแสง, “กระบวนการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ย้อมสีธรรมชาติ”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์*, (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๒) หน้า ๘๒.

เพื่อให้ค่อย ๆ สานกันเป็นเครือข่ายและร่วมมือกันพัฒนาระบบที่จะทำให้เกิดความ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน^๗

๒.๒.๓ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรม

หัตถกรรม (Handicraft) หมายถึง การทำด้วยมือ เกิดจากการสร้างสรรค์ของ ชาวบ้าน ช่างฝีมือช่างในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งโดยมุ่งประโยชน์ใช้สอยที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประจำวัน ความรู้ ในการสร้างงานหัตถกรรมมักได้รับการสืบทอดต่อ ๆ กันมาภายใน ครอบครัวหรือท้องถิ่น และการสืบทอดต่อเนื่องกันมายาวนานจนมีชื่อเสียงเป็นเอกลักษณ์ของ ท้องถิ่นแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมความ เชื่อในท้องถิ่น แต่เดิมงานส่วนใหญ่ไม่ได้ทำเป็นอาชีพ ผลผลิตที่เกิดขึ้นเพื่อเก็บไว้ใช้สอยในครัวเรือน เมื่อเหลือจากการใช้สอยแล้วจึงจะนำไปขายเพื่อ แลกเปลี่ยนเป็นผลผลิตอย่างอื่น หัตถกรรมเป็นงานที่เกี่ยวข้องทั้งด้านจิตใจและวัตถุ คือ เห็นถึงความผูกพันระหว่างครอบครัว ชาวบ้านด้วยกัน อาชีพ การทำมาหากิน อาหารการกิน ของชาวบ้าน การแต่งกาย ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม คติชาวบ้าน ค่านิยม ความเชื่อ^๘

๒.๓ แนวคิดการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมผ้าทอ

การส่งเสริมการสร้างความสามารถและส่งเสริมวัฒนธรรม อย่างเป็นระบบผ่านการจัดการ การศึกษา การวิจัย พร้อมเครือข่ายในส่วนมหาวิทยาลัย และภาคีสมาชิก เพื่อให้สอดคล้อง กับแผนปฏิบัติ ยุทธศาสตร์นโยบายด้านวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัย และมุ่งขับเคลื่อนสู่สาธารณะ ส่วนรวม เป็นการ อนุรักษ์ส่งเสริม ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ดังปรากฏในโครงการพระสงฆ์กับการ เป็นผู้นำในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น กรณีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เป็นต้น^๙ แนวคิดและหลักการที่สำคัญสำหรับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ผ้าทอพื้นเมืองไทย ดังนี้

๒.๓.๑ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

เริ่มต้นที่คำ “อนุรักษ์” ซึ่งแปลตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๓ ว่า “ตามรักษา, ระวัง, ป้องกัน (ส.)” ปฏิสังขรณ์ (ตามพจนานุกรมฉบับที่อ้างแล้ว) หมายถึง การซ่อมแซม การตกแต่ง (ป.) และบูรณะ ซึ่งมาจากคำ “บูรณ” แปลว่าเติม ซึ่งเมื่อมาใช้กับวิชาการอนุรักษ์ ซึ่งเป็น สาขาวิชาใหม่ คำเหล่านั้นก็มีความหมายมากกว่าเดิม ขอยกตัวอย่างคำนิยามจากระเบียบของกรม ศิลปากร ว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน ๒๕๒๘ ข้อ ๓ ในระเบียบนี้ (๑) “การอนุรักษ์” หมายความว่า

^๗เสรี พงศ์พิศ และวิชิต นันทสุวรรณ, “แผนแม่บทชุมชน ประชาชาติและพัฒนา”, (กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๙๓.

^๘จารุวรรณ เขียวอ่อน, “ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑) หน้า ๕๐.

^๙พระสมุทรชิวโรโสภณ (โสภณ ธมมโสภณ), “การพัฒนาส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยของคณะสงฆ์”, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๗) : หน้า ๗๒-๘๑.

ว่า การดูแล รักษา เพื่อให้คงคุณค่าไว้ และให้หมายรวมถึง การป้องกัน การรักษา การสงวน การปฏิสังขรณ์ และการบูรณะด้วย^{๑๐}

การสงวนรักษา หมายความว่า การดูแลรักษาไว้ตามสภาพของเดิมเท่าที่เป็นอยู่ และป้องกันมิให้เสียหายต่อไป

การปฏิสังขรณ์ หมายความว่า การทำให้กลับคืนสู่สภาพอย่างที่เคยเป็นมา

การบูรณะ หมายความว่า การซ่อมแซม การปรับปรุงให้มีรูปทรงลักษณะกลมกลืนเหมือนของเดิมมากที่สุด เท่าที่จะมากได้ แต่ต้องแสดงความแตกต่างของสิ่งที่มีอยู่เดิม และสิ่งที่ทำขึ้นใหม่ "ศิลปวัตถุ" หมายความว่า สิ่งที่ทำด้วยฝีมือ และเป็นสิ่งที่นิยมกันว่า มีคุณค่าในทางศิลปะ แต่ปัจจุบันนี้มีคำใหม่ๆ เกิดขึ้นหลายคำ หากแก้ไข พ.ร.บ. ฉบับ พ.ศ. ๒๕๐๔ คงต้องบรรจุนิยามใหม่ๆ เข้าไปอีก เช่นคำ "แหล่งโบราณคดี" และ "อุทยานประวัติศาสตร์" ซึ่งจริง ๆ แล้วก็เป็โบราณสถานด้วย คำจำกัดความทางวิชาการของคำทั้งสองเป็น ดังนี้

"แหล่งโบราณคดี" หมายถึง บริเวณที่มีหลักฐานของพฤติกรรมมนุษย์ในอดีต ทั้งที่อยู่บนดิน ใต้ดิน และใต้น้ำ เช่น ที่อยู่อาศัย สุสาน ศาสนสถาน หรือสถานที่ประกอบอาชีพและแหล่งเรืออับปาง

"อุทยานประวัติศาสตร์" หมายถึง บริเวณที่มีหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์สมัยใดสมัยหนึ่งของประเทศ หลักฐาน และความสำคัญดังกล่าว อาจเป็นทางวัฒนธรรม การเมือง และสังคม วิทยาได้ และคำ "วัฒนธรรม" สมัยก่อนแปลกันตรงตัวตามรูปศัพท์ว่า "ธรรมะอันเจริญ" เหมือนกับ "อารยธรรม" ทุกประการ ทั้ง ๆ ที่ทางวิชาการนั้น ให้ความหมายต่างกัน กล่าวคือ "อารยธรรม" หมายถึง ความเจริญระดับเมือง ส่วน "วัฒนธรรม" เป็นคำที่ใช้หมายถึง ชีวิตความเป็นอยู่ทุกแง่มุมของมนุษย์ ในฐานะที่เป็นสปีชีส์ (species) หนึ่ง และแคบเข้ามาก็เน้นวิถีชีวิตของกลุ่มสังคมในกลุ่มสังคมหนึ่ง เช่น วัฒนธรรมจีน วัฒนธรรมไทย หรือแคบเข้ามา อีก เช่น ไทยลื้อ ไทยเขิน ไทยในประเทศไทย และอื่น ๆ แต่คุณลักษณะที่เด่นที่สุดก็คือ เป็นมรดกทางด้านความคิด หรือปทัฏฐานที่สืบทอดกันต่อมา ไม่ใช่การสืบทอดทางพันธุกรรม

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าเข้ามามีผลกระทบ ต่อบทบาทชีวิตของชาวไทยวนอย่างมากไม่ว่าจะเป็น กระแสบริโภค วัตถุนิยมและระบบเศรษฐกิจที่มีตัวเงิน เข้ามามีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตมากขึ้น ซึ่ง กระแส ความเจริญดังกล่าวส่งผลให้วัฒนธรรมของชาวไทยวนเกิด การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น การที่ชุมชน ดำรงชีวิตแบบพอเพียง พึ่งพาธรรมชาติ บางส่วนได้ เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตนเอง กระแสของการ เปลี่ยนแปลงนั้นมิได้ส่งผลต่อกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่ง เท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อกลุ่มคนทุกชาติพันธุ์ (Ethnic Group) ทั่วโลก รวมทั้งกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ ตามแนวชายแดนประเทศไทยต่างก็ได้มีการปรับตัว เปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรม ระบบการผลิต การ จัดการทรัพยากร อาชีพ ความเชื่อทางศาสนาและ พิธีกรรมเพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองนั้นสามารถดำรงชาติพันธุ์อยู่รอดท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อีกด้วย ซึ่งการปรับเปลี่ยนทางสังคม วัฒนธรรม และ วิถีชีวิต

^{๑๐}โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, เรื่องที่ ๓ การอนุรักษ์โบราณสถาน และโบราณวัตถุ/นิยามต่าง ๆ โครงการสารานุกรมไทยฯ, เล่มที่ ๑๖, (บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน) : กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๐), หน้า ๕๗.

ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ นั้นอาจมีสาเหตุมาจาก หลายประการทั้งนี้ก็เพื่อการอยู่รอด ซึ่งการผสมผสาน กลมกลืนทางวัฒนธรรม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทาง วัฒนธรรมหลายประการ อาทิเช่น ภาษา การ แต่งกาย อาหาร และวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปตามความเจริญของสังคมการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชนต่าง ๆ ในอนาคต อาจจะไม่หลงเหลือเอกลักษณ์ของตนเองหากไม่ได้รับ การส่งเสริมและพัฒนาไปในทิศทาง ที่เหมาะสม

ผ้าทอไทย ถือเป็นงานช่างฝีมือดั้งเดิมที่มี ลักษณะและเอกลักษณ์พิเศษเฉพาะตัว กล่าวคือ มี กรรมวิธีในการผลิตสิ่งถักทอชนิดต่าง ๆ ด้วยความ ละเอียดอ่อนวิจิตรงดงาม ทั้งทางด้านการ เลือกใช้สีสันทัน และความงดงามของลวดลายที่ประณีต ที่แสดงออกถึง อัตลักษณ์ของชาวไทยวนโยนก เชียงแสนในมิติต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ทั้งวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ คติความเชื่อ จารีต ประเพณีและ วัฒนธรรมของตนผ้าทอไทยวน ในปัจจุบันกำลังเข้าสู่ขั้นวิกฤตเพราะผู้สืบทอดในการทอผ้าจะมีในบาง ชุมชนเท่านั้น ส่วนใหญ่จะเป็น ผู้สูงอายุและขาดการถ่ายทอดให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ บางชุมชนเล็ก อาชีพการทอผ้าและหันไปรับเอาการทอ ผ้าชนิดอื่นที่ไม่ใช่เอกลักษณ์ ตามแบบดั้งเดิมของชาว ไทยวน โยนกเชียงแสนเข้ามาแทนที่ ส่งผลให้มรดก ภูมิปัญญาเหล่านี้ใกล้สูญหาย

การสืบทอดภูมิปัญญาอาชีพการทอผ้าอันมี ปัจจัยที่สำคัญคือ การมุ่งเน้นการสืบทอด ให้กับคนรุ่น หลัง เพื่อสืบทอดอาชีพการทอผ้าให้คงอยู่ให้เห็นคุณค่า สิ่งที่มี และยังเป็นการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาตนเองรวมถึง เป็นการผลักดันให้เกิดอาชีพที่สุจริต และรักษ์ใน ท้องถิ่นของตนเอง ผู้วิจัยจึงมี ความสนใจศึกษาแนว ทางการสืบทอดภูมิปัญญาอาชีพการทอผ้าทอไทยวน ของศูนย์วิสาหกิจชุมชน ทอผ้าบ้านโนนกลุ่ม อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา โดยมีการ ส่งเสริม สนับสนุน ผลักดันเยาวชนรุ่น ใหม่ในชุมชนให้ เกิดความรักความหวงแหนในท้องถิ่นจากการร่วมมือหลาย ๆ ด้าน คือ ด้าน สถานศึกษาในระบบโรงเรียน ชุมชน วัด ผู้นำชุมชน เยาวชน ประชาชนในท้องถิ่น เพื่อค้นหาแนว ทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการถ่ายทอดภูมิปัญญาอาชีพการทอผ้าทอ ไทยวน สู่วัยรุ่นคนรุ่นหลัง จากที่มีปัจจัยหลายอย่างเข้ามาส่งผลให้ วัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยวน นั้นอาจจะถูกนำมาใช้ในชีวิตประจำวันลดน้อยลงหรืออาจจะเลือนหายไปในอนาคตการที่คนในพื้นที่ บ้านโนนกลุ่ม อำเภอสี่คิ้ว หรือคนไทย จะหันมาอนุรักษ์ วัฒนธรรมและอาชีพของตนเองเพื่อมิให้สูญ หายไปจาก ชุมชน โดยการมีจัดการเรียนการสอนการทอผ้าใน โรงเรียน ชุมชน หรือศูนย์การเรียนรู้ ต่าง ๆ ไม่ว่าจะด้วย วิธีการใด ๆ ก็ถือว่าเป็นเรื่องที่ดี ที่บุคคลในชุมชนเริ่มหัน มาให้ความสำคัญกับ วัฒนธรรมและอาชีพท้องถิ่นมากขึ้น การที่โรงเรียนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ภูมิ ปัญญาอาชีพ ก็จะสามารถเป็นจุดศูนย์รวมข้อมูลที่ พร้อมจะเผยแพร่ และกระจายไปยังประชาชนได้อย่างทั่วถึงกัน วัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยก็จะถูกอนุรักษ์ไว้ได้อย่างยั่งยืน ตามวิธีที่โรงเรียนจัดทำขึ้น อาจจะผ่านประเพณี หรือศิลปวัฒนธรรมพื้นที่ เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายและเพิ่มพลังการอนุรักษ์ภูมิปัญญา อาชีพ การทอผ้าทอไทยในชุมชนได้มากขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา เรื่องแนวทางการสืบทอดวัฒนธรรม และอาชีพ การทอผ้าทอไทย ของศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้า บ้านโนนกลุ่ม อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ในครั้งนี้ขึ้น^{๑๑}

ดังนั้นความหมายการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมผ้าทอพื้นเมืองไทย เป็นการดูแล รักษา เพื่อให้คงคุณค่าไว้เป็นสิ่งที่ทำด้วยฝีมือ มีคุณค่าในทางศิลปะอันเจริญตามวิถีชีวิตของกลุ่มสังคมเป็นมรดกทางด้านความคิดสอดคล้องกับการบริหารจัดการผ้าทอสร้างสรรค์งานศิลป์ ระดับท้องถิ่น ในครั้งนี้ด้วย

๒.๓.๓ วิธีการอนุรักษ์

แนวทางในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย

๑. การค้นคว้าวิจัยควรศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาของไทยในด้านต่าง ๆ ที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น มุ่งศึกษาให้รู้ความเป็นมาในอดีต และสภาพการณ์ในปัจจุบัน

๒. การอนุรักษ์ โดยการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าแก่นสารและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ สร้างจิตสำนึกของความเป็นคนท้องถิ่นนั้น ๆ ที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น รวมทั้งสนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรือพิพิธภัณฑ์ชุมชนขึ้น เพื่อแสดงสภาพชีวิตและความเป็นมาของชุมชน อันจะสร้างความรู้และความภูมิใจในชุมชนท้องถิ่นด้วย

๓. การฟื้นฟู โดยการเลือกสรรภูมิปัญญาที่กำลังสูญหาย หรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม

๔. การพัฒนา ควรริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงภูมิปัญญาให้เหมาะสมกับยุคสมัย และเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยใช้ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานในการรวมกลุ่มการพัฒนาอาชีพควรนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมาช่วยเพื่อต่อยอดใช้ในการผลิต การตลาด และการบริหาร ตลอดจนการป้องกันและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

๕. การถ่ายทอด ถ่ายทอดให้คนในสังคมได้รับรู้ เกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่า คุณประโยชน์และปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม โดยผ่านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ

๖. ส่งเสริมกิจกรรม โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการสืบสานและพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชนต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

๗. การเผยแพร่แลกเปลี่ยน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง ด้วยสื่อและวิธีการต่าง ๆ อย่างกว้างขวางรวมทั้งกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก

^{๑๑}เพียงดาว สภาทอง, “แนวทางการสืบทอดวัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยของศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่ม อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา”, วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, ปีที่ ๓๑ ฉบับที่ ๓ (ธันวาคม ๒๕๕๗) : หน้า ๒-๓.

๘. การเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน ผู้ดำเนินงานให้มีโอกาสแสดงศักยภาพด้านภูมิปัญญา ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ มีการยกย่องประกาศเกียรติคุณในลักษณะต่าง ๆ

๒.๓.๓ วิธีการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย

๑. การนิยมในสินค้าไทย อุดหนุนสินค้าที่ผลิตจากภูมิปัญญาไทย
๒. การเข้าร่วมในวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นภูมิปัญญาไทยทุกครั้ง
๓. การรวมกลุ่มเพื่อร่วมอนุรักษ์ภูมิปัญญาในด้านต่าง ๆ ตามความสนใจความสามารถของตนเอง นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

๒.๓.๔ แนวคิดทางด้านวัฒนธรรมในการสร้างประชาคมอาเซียน

ให้เป็นการพัฒนาที่ประสาน วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเข้ากับวัฒนธรรม ใช้ภูมิธรรมภูมิปัญญาที่มีอยู่ออกมาหนุนและกลมกลืนแล้ววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจให้กลมกลืนเข้าสู่วิถีชีวิตของประชาชนอย่างมีคุณค่าที่เกื้อกูลและส่งเสริมวัฒนธรรมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นในทางที่จะนำมนุษยชาติสู่สันติสุขและอิสรภาพที่แท้จริง^{๑๒}

ในการปะทะสังสรรค์และการรับวัฒนธรรมจากสังคมอื่นนั้นพระพรหมคุณาภรณ์เห็นว่า จะต้องใช้วิถีแห่งปัญญา กล่าวคือ จะต้องมีการถ่วงถ่วงและการรับเอาวัฒนธรรมอื่นโดยใช้ปัญญาพิจารณาแยกแยะ วิเคราะห์เอาส่วนที่เป็นประโยชน์มาใช้กับสังคมและดูดย่อยวัฒนธรรมอื่นประสานกลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกับวัฒนธรรมของตนจึงจะได้วัฒนธรรมที่สมบูรณ์ พระพรหมคุณาภรณ์เห็นว่า มนุษย์ในสังคมจะต้องมีวัฒนธรรมของนักผลิต นักสร้างสรรค์และจะต้องมีวัฒนธรรมของผู้นำและผู้ให้คือการนำเอาวัฒนธรรมของตนไปแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคมโลก พระพรหมคุณาภรณ์หมายถึง การนำเอาวัฒนธรรมที่มีรากฐานมาจากพระพุทธศาสนาอันเป็นวัฒนธรรมที่มีความประสานกลมกลืนระหว่าง ชีวิต สังคมและธรรมชาติไปเสนอในการร่วมแก้ไขปัญหาของโลกปัจจุบัน นอกจากนี้พระพรหมคุณาภรณ์ยังเห็นว่ามนุษย์ในสังคมจะต้องมีวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ซึ่งหมายถึง “วิถีชีวิตตลอดจนจิตใจของคนที่นิยมเหตุผลมองสิ่งทั้งหลายโดยใช้ปัญญา ขอบพิสูจน์ทดสอบหาความจริง มีความใฝ่รู้ต้องการรู้ความจริงของธรรมชาติ จนกระทั่งความคิดจิตใจดำเนินไปในเชิงของความเป็นเหตุเป็นผล”^{๑๓} ซึ่งจะทำให้มนุษย์ในสังคมพึ่งตนเองได้และไม่ตกเป็นทาสของวัฒนธรรมอื่น

^{๑๒}พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตโต), การศึกษาเพื่ออารยธรรมที่ยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๒), หน้า ๘๙-๙๐.

^{๑๓}พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตโต), การศึกษาเพื่ออารยธรรมที่ยั่งยืน, หน้า ๒๓.

๒.๓.๕ แนวคิดด้านการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมและคุณค่า

ทรัพยากรวัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้และนามธรรมจับต้องไม่ได้ในอดีตและปัจจุบันมีค่า หรือตัวแทนสื่อถึงวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น ความเชื่อ ค่านิยม ศิลปะ ภาษา และมีนัยเป็นสิ่งที่นำมาใช้ได้ ไม่ใช่สิ่งของต้องเก็บไว้ เป็นทรัพยากรที่มีประโยชน์หลายอย่างต่อสังคม^{๑๔}

สำนักเยอรมัน (German School) นักมานุษยวิทยาสนใจในแนวคิด เรื่องการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเป็นนักมานุษยวิทยาชาวเยอรมัน และออสเตรีย เช่น ฟรีดริช เกรบ (Fritz Graeb) และ วิลเฮล์ม ชมิดท์ (Wilhelm Schmidt) โดยสำนักนี้มีแนวคิดที่ มนุษย์ไม่ชอบสร้างวัฒนธรรมขึ้นมาเอง แต่ชอบยืมวัฒนธรรมจากเพื่อนบ้าน วัฒนธรรมนั้นเมื่อแพร่กระจายไป วัฒนธรรมที่ปลายทางจะต้องเหมือนกับวัฒนธรรมต้นกำเนิดไม่มากนักน้อย อาจเหมือนในเชิงปริมาณหรือรูปลักษณะ ซึ่งอาจเกิดจากการอพยพย้ายถิ่นของผู้คน และเป็นแนวคิดที่เน้นการหยิบยืม (Borrowing) ทางวัฒนธรรมมากกว่าการสร้างวัฒนธรรมใหม่ นักมานุษยวิทยาในกลุ่มนี้เสนอว่า จุดศูนย์กลางของวัฒนธรรมนั้นมีได้มีเพียงจุดเดียว หากมีหลายจุดแต่ละจุดก็แพร่กระจายวัฒนธรรมของตนออกไปรอบ ๆ เป็นวงกลม เรียกว่า Culture Circle หรือ Kulturkreis ดูเหมือนว่า ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของนักมานุษยวิทยาทั้งสองกลุ่ม จะวางสมมติฐานว่า มนุษย์ส่วนใหญ่ในสังคมต่าง ๆ มักไม่ค่อยมีความคิดสร้างสรรค์ ไม่รู้จักคิดค้นสิ่งใหม่ แต่มักคอยลอกเลียนจากผู้อื่นอยู่เสมอ แนวความคิดของนักมานุษยวิทยาทั้งสองกลุ่มนี้ ได้รับการโจมตีจากนักมานุษยวิทยาอเมริกันในเวลาต่อมา และเสื่อมความนิยมลง

ในด้านวัฒนธรรมนั้นพระพรหมคุณาภรณ์ เห็นว่า มนุษย์ในสังคมจะต้องมีเสรีภาพในการสร้างสรรค์พัฒนาวัฒนธรรมของตน สังคมจะต้องไม่บังคับบีบบังคับมนุษย์ทางวัฒนธรรม แต่ควรส่งเสริมให้กลุ่มชนต่าง ๆ ภูมิใจในวัฒนธรรมของตน วัฒนธรรมตามความหมายของพระพรหมคุณาภรณ์คือ “ผลรวมแห่งการสั่งสมสร้างสรรค์และภูมิธรรมภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาของสังคมนั้น ๆ วิทยาการทุกสาขาเมื่อกลมกลืนเข้าสู่วิถีชีวิตของประชาชนแล้วก็จัดว่าเป็นวัฒนธรรมทั้งสิ้น”^{๑๕}

ดังนั้นที่มาของแหล่งวัฒนธรรมจึงมาจากศาสนาที่ตนเองมีความเคารพนับถืออยู่ หากเราต้องการทราบวัฒนธรรมไทย ก็ต้องศึกษาพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ชาวไทยส่วนมากให้ความเคารพนับถือ ซึ่งเรื่องนี้พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้อธิบายฐานและแก่นสารของวัฒนธรรมเป็น ๓ ระดับดังนี้

๑. สัจธรรม คือ ความจริงที่อยู่ ตามธรรมดา เป็นภาวะของธรรมชาติที่ว่าชีวิตของมนุษย์ดำรงอยู่ได้ด้วยอาหาร ตามหลักที่ว่า สัพเพ สัตตา อาหารัญญิติกา แปลว่าสัตว์ทั้งปวงดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยอาหาร ถ้าไม่มีอาหาร ถ้าไม่มีอาหารก็อยู่ไม่ได้ ชีวิตจะไม่สามารถสืบตัวเองต่อไป

๒. จริยธรรม คือ ข้อผูกพันที่โยงสัจธรรมนั้นเข้ากับชีวิตและสังคมมนุษย์ มีความเป็นระเบียบในการเดินทาง เช่น การขับรถด้วยระมัดระวัง มีสติ ไม่ประมาท มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลเห็นใจ

^{๑๔}ธนิช เลิศชาญฤทธ์, การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม. (กรุงเทพมหานคร : คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๑), หน้า ๒.

^{๑๕}พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตโต), การศึกษาเพื่ออารยธรรมที่ยั่งยืน, หน้า ๕๓.

กัน ตลอดจนมารยาทต่าง ๆ ในการขับรถก็จะเดินทางถึงเส้นชัยได้ ดังนั้นจริยธรรมจึงเป็นความจริงในการปฏิบัติของมนุษย์ว่า จะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับความจริงของธรรมชาติ

๓. วัฒนธรรม คือ ความจริงในชั้นของวิธีปฏิบัติหรือรูปแบบปฏิบัติตามจริยธรรมที่ปรากฏในวิถีชีวิตของสังคมมนุษย์ เช่น ในรูปของกฎจราจร เครื่องหมาย และอุปกรณ์ต่าง ๆ การวางกฎเกณฑ์ไว้ว่าให้รถทุกคันต้องวิ่งทางซ้ายของถนน เวลาจะแซงให้แซงด้านขวาของรถคันหน้า กระทำตามกฎจราจรเมื่อเห็นสัญญาณไฟแดง ไฟเขียว ซึ่งเครื่องหมายเหล่านี้เป็นที่ยอมรับของสังคม

การนิยมในสินค้าไทย อุดหนุนสินค้าที่ผลิตจากภูมิปัญญาไทยการเข้าร่วมในวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นภูมิปัญญาไทยทุกครั้งควรรีเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงภูมิปัญญาให้เหมาะสมกับยุคสมัยและเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นของผ้าทอพื้นเมืองของไทยสรุปได้ว่า

๑. การอนุรักษ์ โดยการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าแก่นสารและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ สร้างจิตสำนึกของความเป็นคนท้องถิ่นนั้น ๆ ที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น รวมทั้งสนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรือพิพิธภัณฑ์ชุมชนขึ้น เพื่อแสดงสภาพชีวิตและความเป็นมาของชุมชน อันจะสร้างความรู้และความภูมิใจในชุมชนท้องถิ่นด้วย

๒. การฟื้นฟู โดยการเลือกสรรภูมิปัญญาที่กำลังสูญหาย หรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม

๓. การพัฒนาควรรีเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงภูมิปัญญาให้เหมาะสมกับยุคสมัยและเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยใช้ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานในการรวมกลุ่มการพัฒนาอาชีพควรนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมาช่วยเพื่อต่อยอดใช้ในการผลิต การตลาด และการบริหาร ตลอดจนการป้องกันและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

๔. การถ่ายทอด ถ่ายทอดให้คนในสังคมได้รับรู้ เกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่า คุณประโยชน์และปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม โดยผ่านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ

๕. ส่งเสริมกิจกรรม โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการสืบสานและพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชนต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

๖. การเผยแพร่แลกเปลี่ยน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง ด้วยสื่อและวิธีการต่าง ๆ อย่างกว้างขวางรวมทั้งกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก

๗. การเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน ผู้ดำเนินงานให้มีโอกาสแสดงศักยภาพด้านภูมิปัญญา ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ มีการยกย่องประกาศเกียรติคุณในลักษณะต่าง ๆ

ตารางที่ ๒.๑ แนวคิดจัดการผ้าทอพื้นเมืองไทย

แนวคิดจัดการผ้าทอพื้นเมืองไทย	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	รวม	เลือก
<p>แนวคิดจัดการผ้าทอพื้นเมืองไทย ๗ ประการได้แก่</p> <p>๑. การอนุรักษ์ โดยการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าแก่นสาระและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น</p> <p>๒. การฟื้นฟู โดยการเลือกสรรภูมิปัญญาที่กำลังสูญหาย หรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม</p> <p>๓. การพัฒนา ควรริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงภูมิปัญญาให้เหมาะสมกับยุคสมัยและเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยใช้ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานในการรวมกลุ่มการพัฒนาอาชีพควรนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์</p> <p>๔. การถ่ายทอด ถ่ายทอดให้คนในสังคมได้รับรู้ เกิดความเข้าใจตระหนักในคุณค่า คุณประโยชน์ และปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม โดยผ่านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ</p> <p>๕. ส่งเสริมกิจกรรม โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการสืบสานและพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชนต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง</p> <p>๖. การเผยแพร่แลกเปลี่ยน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญา และวัฒนธรรมอย่าง</p>	✓	✓	✓		✓			✓	✓	✓	๗	✓

กว้างขวาง ด้วยสื่อและวิธีการต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง รวมทั้งกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก											
๗.การเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน ผู้ดำเนินงานให้มีโอกาสแสดงศักยภาพด้านภูมิปัญญา											

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑ = ปรีชญ์ ชาญกล้า	๒ = มจรุส เวียงสีมา
๓ = ทวีศักดิ์ สาสงเคราะห์	๔ = จิตติมา พุทธบูชา
๕ = อุไรวรรณ รักผกาวงศ์	๖ = จิตติพนธ์ จันทร์หอม
๗ = กัญญาภา ญาณวิโรจน์	๘ = กาญจนา ลือพงษ์
๙ = นภลัย บุญทิม	๑๐ = อัญชลี ศรุฑงาม

สรุปจากผลการศึกษาสังเคราะห์หลักการทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิด หลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองไทย ดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้คัดเลือกหลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิด หลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองไทย ซึ่งในที่นี้ประเภทที่มีนักวิชาการเห็นสอดคล้องกัน ๗ ใน ๑๐ ท่าน ว่าเป็นแนวคิดจัดการผ้าทอพื้นเมืองไทยของศิลปวัฒนธรรมผ้าทอพื้นเมือง ๗ ประการ ได้แก่

๑. การอนุรักษ์ โดยการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าแก่นสารและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ สร้างจิตสำนึกของความเป็นคนท้องถิ่นนั้น ๆ ที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น รวมทั้งสนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรือพิพิธภัณฑ์ชุมชนขึ้น เพื่อแสดงสภาพชีวิตและความเป็นมาของชุมชน อันจะสร้างความรู้และความภูมิใจในชุมชนท้องถิ่นด้วย

๒. การฟื้นฟู โดยการเลือกสรรภูมิปัญญาที่กำลังสูญหาย หรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม

๓. การพัฒนา ควรริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงภูมิปัญญาให้เหมาะสมกับยุคสมัย และเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยใช้ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานในการรวมกลุ่มการพัฒนาอาชีพควรนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมาช่วยเพื่อต่อยอดใช้ในการผลิต การตลาด และการบริหาร ตลอดจนการป้องกันและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

๔. การถ่ายทอด ถ่ายทอดให้คนในสังคมได้รับรู้ เกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่า คุณประโยชน์และปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม โดยผ่านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ

๕. ส่งเสริมกิจกรรม โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการสืบสานและพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชนต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

๖. การเผยแพร่แลกเปลี่ยน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง ด้วยสื่อและวิธีการต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง รวมทั้งกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก

๗. การเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน ผู้ดำเนินงานให้มีโอกาสแสดงศักยภาพด้านภูมิปัญญา ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ มีการยกย่องประกาศเกียรติคุณในลักษณะต่าง ๆ

๒.๔ แนวคิดทฤษฎีรูปแบบการบริหารจัดการ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) งานวิจัยมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ การสร้างความเป็นธรรมในสังคม ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ แนวทางการพัฒนาสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และเกิดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรร่วมกัน โดยเชื่อมโยงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น มีหลักการแนวคิดสอดคล้องการบริหารจัดการผ้าทอเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่น ดังนี้

จ่านง อติวัฒนสิทธิ์ และคณะกล่าวถึงทฤษฎีหน้าที่ที่มาจากความคิดของสเปนเซอร์ซึ่งมองสังคมว่ามีลักษณะเหมือนอินทรีย์ ซึ่งประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่เพื่อให้อินทรีย์นั้นดำรงชีวิตอยู่ได้ ส่วนต่าง ๆ ของสังคมแต่ละส่วนมีหน้าที่เฉพาะของมัน สังคมยิ่งซับซ้อนเพียงใดส่วนต่าง ๆ ก็ยิ่งแบ่งแยกหน้าที่ออกจากกันมากเท่านั้น และยิ่งต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันมากขึ้น ดังนั้นการดำรงอยู่ของสังคมจึงขึ้นอยู่กับการทำหน้าที่ของส่วนต่าง ๆ ที่ต้องประสานสอดคล้องกันเหมือนการทำหน้าที่ของอวัยวะในร่างกาย นักสังคม “สังคมคุณภาพ” ที่ยึดหลักความสมดุล พอดี และพึ่งตนเองได้ โดยการสร้างคนดี คนเก่ง มีวินัย เคารพกฎหมาย และมีความรับผิดชอบ ถึงพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรมมีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน พัฒนาเมืองและชนบทให้มีความน่าอยู่ มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดี มีระบบการเมืองการปกครองที่โปร่งใส มีกระบวนการยุติธรรมเป็นที่พึ่งของประชาชน และมีความเป็นธรรมในสังคม “สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้” โดยพัฒนาคนให้คิดเป็น ทำเป็น เรียนรู้ตลอดชีวิต มีเหตุผล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีการเสริมสร้างฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีนวัตกรรม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสร้างทุนทางปัญญา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถใน การแข่งขันของประเทศ ควบคู่ไปกับการสืบสานประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา และรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม “สังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน” ที่มีการดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมและคุณค่าของสังคมไทยที่พึ่งพาเกื้อกูลกัน มีการดูแลกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและคนยากจน รักษาไว้ซึ่งสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลักของสังคม และพัฒนาเครือข่ายชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อความอยู่ดีมีสุขของคนไทย^{๑๖}

^{๑๖}จ่านง อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ, สังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ๒๕๔๕), หน้า ๑๕.

๒.๔.๑ ทฤษฎีความต้องการ (Need Theories)

ทฤษฎีลำดับความต้องการ (Hierarchy of Needs Theory) เป็นทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นโดย อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) นักจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยแบรนดีส์ เป็นทฤษฎีที่รู้จักกันมากที่สุด ทฤษฎีหนึ่ง ซึ่งระบุว่า บุคคลมีความต้องการเรียงลำดับจากระดับพื้นฐานที่สุดไปยังระดับสูงสุด กรอบความคิดที่สำคัญ ของทฤษฎีนี้ มีสามประการ คือหนึ่งบุคคลเป็นสิ่งที่ชีวิตที่มีความต้องการ ความต้องการมีอิทธิพลหรือเป็นเหตุจูงใจต่อพฤติกรรม สองความต้องการที่ยังไม่ได้รับ การสนองตอบ เท่านั้นที่เป็นเหตุจูงใจ ส่วนความต้องการที่ได้รับการสนองตอบแล้วจะไม่เป็นเหตุจูงใจอีกต่อไป ความต้องการของบุคคลเป็นลำดับขั้นเรียงตามความสำคัญจาก ความต้องการพื้นฐาน ไปจนถึงความต้องการที่ซับซ้อน สามเมื่อความต้องการลำดับต่ำได้รับการตอบสนองอย่างดีแล้ว บุคคลจะก้าวไปสู่ความต้องการลำดับที่สูงขึ้นต่อไป

๒.๔.๒ วัฒนธรรมองค์การ (Organizational culture)

วัฒนธรรมองค์การ (Organizational culture) หรือ วัฒนธรรมบริษัท (Corporate culture) หมายถึง แนวทางที่ได้ยึดถือปฏิบัติกันใ้องค์การ ซึ่งวัฒนธรรมองค์การจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของสมาชิกในองค์การ หรือหมายถึงโครงสร้างเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive framework) ซึ่งจะมีลักษณะ

๑. บ่งชี้ถึงกลุ่มของค่านิยม (set of values) ซึ่งบุคคลที่อยู่ในองค์การนั้น ยึดถือร่วมกัน ค่านิยมเหล่านี้เป็นสิ่งที่ใช้เป็นเกณฑ์เพื่อตัดสินว่า พฤติกรรมใดเป็นสิ่งที่ดีและสามารถยอมรับได้ พฤติกรรมใดบ้างที่ไม่ดี และไม่อาจยอมรับได้ ตัวอย่างเช่น ในบางองค์การยึดถือค่านิยมว่า “ การตำหนิลูกค้าไม่ว่ากรณีใดเป็นสิ่งที่ไม่อาจยอมรับได้ ” ดังนั้นจึงมักพบข้อความที่เขียน เพื่อเตือนใจพนักงานขององค์การให้ปฏิบัติต่อลูกค้าเป็น กฎ องค์การต่าง ๆ อาจมี ค่านิยมเชิงลบหรือเชิงบวกในการปฏิบัติงานก็ได้เช่น เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นมักจะโยนความผิดไปที่ลูกค้า การลงโทษพนักงานทุกกรณีที่ทำผิด หรือการปฏิบัติต่อพนักงานในฐานะที่เป็นสินทรัพย์ที่ทรงคุณค่า (Valuable assets) สูงสุดขององค์การ เป็นต้น ในแต่ละกรณีดังกล่าว ค่านิยมจึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้สมาชิกขององค์การรู้ว่า ตนควรปฏิบัติอย่างไร ในองค์การนั้น

๒. ค่านิยมองค์การส่วนใหญ่อยู่ในลักษณะที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร แต่เกิดมาจากข้อสมมุติพื้นฐาน (basic assumption) ของพนักงานในบริษัทร่วมกัน จึงเป็นเรื่องยากถ้าจะให้ฝ่ายบริษัทเองกำหนดข้อสมมุติเหล่านี้ เพราะเป็นเรื่องของความเชื่อและค่านิยมส่วนบุคคลของพนักงานด้วยเหตุนี้ วัฒนธรรมองค์การที่เข้มแข็งและมีพลังของหน่วยงานใด ๆ ควรสะท้อนถึงค่านิยมและความเชื่อของพนักงานร่วมกัน อย่างไรก็ตาม องค์การบางแห่งได้พยายามระบุค่านิยมที่จำเป็นบางประการขึ้น เพื่อให้กลายเป็นวัฒนธรรมขององค์การ โดยผ่านกระบวนการฝึกอบรมให้แก่พนักงาน

๓. อีกลักษณะหนึ่งที่ทุกนิยามค่านิยมมีเหมือนกัน ก็คือ การใช้สัญลักษณ์เป็นสื่อบ่งบอกความหมายของค่านิยมที่เป็นวัฒนธรรมขององค์การนั้น ตัวอย่างที่พบเห็นบ่อย เช่น สัญลักษณ์กากบาทสีแดงบนพื้นสีขาว เป็นเครื่องหมายแทนองค์การกาชาด ซึ่งแสดงค่านิยมเรื่องความเมตตา กรุณา การให้การรักษายาบาลผู้ทุกข์ยาก หรือสัญลักษณ์ช่อใบมะกอก (ไปโอลีฟ) ภายใต้แผนที่โลก เป็นเครื่องหมายขององค์การสหประชาชาติ แสดงถึงค่านิยมด้านการรักษาสันติภาพของโลก เป็นต้น

บริษัทและองค์การส่วนใหญ่จะพยายามสร้างตราสัญลักษณ์ที่แฝงด้วยค่านิยม หรือ วัฒนธรรมองค์การของตนนอกจากสัญลักษณ์แล้ว คำขวัญหรือ Slogan ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สะท้อนค่านิยมหรือความเชื่อ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมองค์การ เช่นบริษัทผลิตเครื่องไฟฟ้าชาร์ป (Sharp) ใช้คำขวัญว่า “ชาร์ปก้าวล้ำไปในอนาคต” หรือบริษัทผลิตรถยนต์วอลโว่ ใช้คำขวัญว่า “ทุกชีวิตปลอดภัยในวอลโว่” เป็นต้น

สรุปจากลักษณะรวมทั้ง ๓ ประการของค่านิยมที่เป็นวัฒนธรรมองค์การ จึงอาจให้ค่านิยมใหม่ของวัฒนธรรมองค์การได้ว่า “เป็นกลุ่มของค่านิยมที่มีการยึดถือร่วมกัน ซึ่งช่วยให้คนที่อยู่ในองค์การทราบว่า การกระทำใดบ้างที่เป็นที่ยอมรับหรือไม่อาจยอมรับได้ โดยค่านิยมดังกล่าวถูกสื่อสาร ถ่ายทอดและเผยแพร่ด้วยสัญลักษณ์คำขวัญเรื่องเล่า เป็นต้นทั่วทั้งองค์การ” สู่ถึงการบริหารจัดการฝ่ายทอพื้นเมืองวัฒนธรรมองค์การมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญอยู่ ๓ ประการ คือ

๑. ส่วนประกอบของวัฒนธรรมองค์การที่สังเกตเห็นได้ (Observable Culture Element) องค์ประกอบที่สังเกตเห็นได้ของวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่สามารถสังเกตเห็นได้ทั้งภายในและภายนอก ทั้งสองอย่างเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเช่นเดียวกับเครื่องแบบของบริษัท การใช้ภาษาเฉพาะการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันที่เป็นทางการ การจัดสำนักงาน การตกแต่ง และการปรับชื่อเสียงบริษัทในเรื่องที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ทางสังคม และลักษณะอื่นของวัฒนธรรมที่สังเกตเห็นได้รวมไปถึงเรื่องราวความเป็นมาของบริษัทและพิธีการ เรื่องราวเหล่านี้บอกสมาชิกองค์การถึงพฤติกรรมใดควรมีรางวัลตอบแทนและต้องทำวิธีการอย่างไร ในการที่จะบรรลุความสำเร็จ หรือสิ่งใดที่ทำให้พวกเขาต้องประสบปัญหาความลำบาก

๒. ค่านิยมร่วมและความเชื่อ (Shared Values and Beliefs) องค์ประกอบอันที่สองของวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่สังเกตเห็นได้ไม่ง่าย แม้กระทั่งสมาชิกขององค์การส่วนใหญ่ก็ได้ตระหนักถึงค่านิยมหลักและความเชื่อร่วมของสมาชิกในองค์การว่าสิ่งใดสำคัญและสิ่งใดไม่สำคัญ

๓. ข้อสมมติฐาน (Basic Assumption) ข้อสมมติฐานที่เป็นเครื่องสะท้อนถึงค่านิยม ได้แก่ ความถูกต้อง ความซื่อตรง ความยุติธรรม ความนอบน้อม ผลประโยชน์ ความเห็นอกเห็นใจ ความทรนงของแต่ละบุคคล และความมัยยัสต์ ข้อสมมติฐานซึ่งเป็นรากฐานของค่านิยมนี้ เป็นความเชื่อมั่นที่มีต่อบุคคลที่จะทำดีหรือถูกต้องหรือมีศีลธรรม ซึ่งมีผลต่อความประพฤติที่บุคคลได้แสดงออกมา พนักงานจะแสดงพฤติกรรมออกมาแตกต่างกัน

๒.๔.๓ การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาองค์การ

หลักการองค์การควรเปลี่ยนแปลงปัจจัยต่าง ๆ ขององค์การให้เหมาะสมต่อการปฏิบัติการกิจและยุทธศาสตร์ที่กำหนดได้ตลอดเวลา ด้วยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ที่เรียกว่า SWOT (SWOT analysis technique) ซึ่งต้องวิเคราะห์ให้ทราบถึงจุดแข็ง (Strength) และจุดอ่อน (Weakness) ภายในองค์การ และต้องวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกในแง่โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ที่จะส่งผลกระทบต่อการดำเนินการขององค์การ เพื่อนำมาพิจารณาว่ามีองค์ประกอบอะไรบ้างที่จำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ในองค์ประกอบที่สำคัญ ๖ ด้านต่อไปนี้

๑. เป้าหมายและกลยุทธ์ (Goals and strategies) องค์การมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยน เป้าหมายและกลยุทธ์ไปสู่เป้าหมายอยู่ตลอดเวลา เช่น เมื่อมีการขยายกิจการหรือเมื่อต้องเสนอสินค้าหรือบริการตัวใหม่เข้าสู่ตลาด เมื่อต้องแสวงหาตลาดใหม่เพื่อรองรับสินค้า เป็นต้น

๒. เทคโนโลยี (Technology) การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีมีตั้งแต่ระดับเล็กน้อยถึงระดับสำคัญ เช่น การเชื่อมต่อคอมพิวเตอร์สายตรง เป็นระบบเครือข่ายให้ลูกค้า สามารถเข้าถึงสินค้าและใช้บริการได้สะดวก ถือเป็น การเปลี่ยนเทคโนโลยีระดับเล็กน้อย แต่ถ้าทั้งกิจการต้องเปลี่ยนแปลงเครื่องจักรและเทคโนโลยีใหม่ทั้งหมดเพื่อการผลิตให้ทันสมัย ถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงใหญ่

๓. การออกแบบงานใหม่ (Job redesign) องค์กรจำเป็นต้องจัดงานออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ใหม่ให้มีระดับความมากหรือน้อยในประเด็น เช่น ความหลากหลาย (Variety) การให้อิสระ (Autonomy) การมีลักษณะเฉพาะ (Identity) การให้ความสำคัญ (Significance) ตลอดจนการจัดระบบข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) เป็นต้น

๔. โครงสร้าง (Structure) เช่น จัดโครงสร้างแบบตามหน้าที่หรือแบบที่เน้นผลผลิต จะมีความเป็นทางการและรวมศูนย์เพียงไร เน้นแบบแนวราบหรือแนวตั้ง (Flat or tall structure) หรือแบบเครือข่าย (Networking) เป็นโครงสร้างแบบจักรกล (Mechanic structure) หรือแบบสิ่งมีชีวิต (Organic structure) เป็นต้น

๕. กระบวนการ (Process) ซึ่งเป็นขั้นตอนการทำงานสำเร็จ ก็อาจจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง เช่น แทนที่เคยทำตามลำดับเป็นขั้นตอน ไปเป็นการร่วมทำพร้อมกันจนงานสำเร็จ

๖. คน (People) คนที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเมื่อเงื่อนไขอื่นได้ เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสามารถทำได้ ๒ วิธี วิธีแรกปรับเปลี่ยนคนออกแล้วจ้างคนที่เหมาะสมกับภารกิจใหม่เข้าแทน ทำนองที่เรียกว่าถ่าย “เลือดใหม่” (New blood) วิธีหลังใช้วิธีเปลี่ยนแปลงคนเดิมด้วยการพัฒนาฝึกอบรมด้านทักษะและเจตคติที่สอดคล้องกับงานใหม่ เป็นต้น มีประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ต้องพิจารณาอยู่ ๒ ประการ ประการแรก คือ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นที่องค์ประกอบหนึ่ง จะส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบอื่นที่เหลืออีกด้วย และ ประการที่สอง ถ้าการเปลี่ยนแปลงต่อองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น เป้าหมาย กลยุทธ์ เทคโนโลยี โครงสร้าง กระบวนการ และการออกแบบรูปร่างงานเกิดขึ้นเมื่อไร องค์กรจำเป็นต้องให้การเอาใจใส่ต่อการเปลี่ยนคนเป็นพิเศษ โดยต้องมีการฝึกอบรมพัฒนาด้านทักษะและเจตคติของคนให้พร้อมเสียก่อนที่จะเริ่มลงมือ เปลี่ยนแปลงองค์ประกอบอื่น

๒.๔.๔ การพัฒนาองค์การ (Organization Development หรือ OD)

สาระสำคัญเชิงปรัชญาของการพัฒนาองค์การได้แก่

๑. ให้การนับถือต่อคน (Respect for people) โดยเชื่อว่า มนุษย์มีความรับผิดชอบ มีสติปัญญาและต้องการให้ การใส่ใจและควรได้รับ การปฏิบัติ ด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์

๒. ไว้วางใจและช่วยเหลือเจือจุน (Trust and support) กล่าวคือ องค์กรที่ถือว่า มีสุขภาพดีและมีประสิทธิผล ต้องมีลักษณะของความไว้วางใจ มีความน่าเชื่อถือ มีบรรยากาศที่เปิดเผย และให้การเกื้อกูลต่อกัน

๓. มีความเสมอภาคด้านอำนาจ (Power equalization) ในองค์กรที่มีประสิทธิผล จะไม่เน้นการใช้อำนาจและการควบคุมตามสายการบังคับบัญชา เป็นประเด็นสำคัญ

๔. กล้าเผชิญปัญหา (Confrontation) โดยไม่เลียง ไม่ประวิงเวลาหรือหนีปัญหาที่เกิดขึ้น แต่จะใช้วิธีเผชิญปัญหาอย่างเปิดเผย

การมีส่วนร่วม (Participation) โดยเฉพาะผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงจะได้รับโอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพราะการได้มีส่วนร่วมยิ่งทำให้ต้องผูกพันต่อการนำข้อยุติลงสู่การปฏิบัติเทคนิคที่ใช้ในการพัฒนาองค์การ

กิจกรรมสอดแทรก หรือ OD interventions ซึ่งผู้เชี่ยวชาญใช้เพื่อปรับปรุงการทำงานขององค์การทั้งในระดับบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์การโดยรวม ในที่นี้จะเลือกนำเสนอเฉพาะเทคนิคการพัฒนาองค์การที่เป็นที่นิยมแพร่หลาย ๖ เทคนิค ได้แก่

๑. การสำรวจข้อมูลย้อนกลับ (survey feedback)
๒. การฝึกอบรมเพื่อฝึกการรับรู้ (Sensitivity training)
๓. การสร้างทีมงาน (Team building)
๔. โปรแกรมสร้างคุณภาพในชีวิตงาน (Quality of work life programs)
๕. การบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์ (Management by objectives)
๖. การสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ (ภาษาอังกฤษ)

๒.๕.๕ บทบาททางสังคมของผ้าทอท้องถิ่น

บทบาทในชีวิตของบุคคลและสังคม ประกอบด้วย ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) ของวิกเตอร์วรูม (Vroom) มีองค์ประกอบของทฤษฎีที่สำคัญคือ^{๑๗}

Valence หมายถึง ความพึงพอใจของบุคคลที่มีต่อผลลัพธ์

Instrumentality หมายถึง เครื่องมือ อุปกรณ์ วิธีทางที่จะไปสู่ความพึงพอใจ

Expectancy หมายถึง ความคาดหวังในตัวบุคคลนั้น ๆ บุคคลมีความต้องการหลายสิ่งหลายอย่างดังนั้น จึงพยายามดิ้นรนแสวงหาหรือ กระทำด้วย วิธีใดวิธีหนึ่ง เพื่อตอบสนองความต้องการ หรือสิ่งที่คาดหวังไว้ ซึ่งเมื่อได้รับการตอบสนองแล้วก็ตามความคาดหวังของบุคคล จะได้รับความพึงพอใจ ขณะเดียวกันก็คาดหวังในสิ่งที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ

พาราสุมาน, ไชแรมมอล และแบร์รี ได้ระบุถึงปัจจัยหลักที่มีผลต่อความคาดหวังของผู้บริการแบ่งออกเป็น ๕ ประการ ได้แก่

๑. การได้รับการบอกเล่า คำแนะนำจากบุคคลอื่น
๒. ความต้องการของแต่ละบุคคล
๓. ประสบการณ์ในอดีต
๔. ข่าวสารจากสื่อ และจากผู้ให้บริการ
๕. ราคา

สรุปความคาดหวัง คือความรู้สึกความต้องการที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไปจนถึงอนาคตข้างหน้า เป็นการคาดคะเนถึงสิ่งที่จะมากระทบต่อ การรับรู้ของเรา โดยใช้ประสบการณ์การเรียนรู้เป็นตัวบ่งบอก

^{๑๗}อัญชลี อานวรุพหวาณิซ, “ทฤษฎี และแนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง”, <https://www.novabizz.com/NovaAce/Behavior/%20Expectancy_Theory.htm>, วันที่ 19 พ.ย. 2561

นอกจากจากนี้ Vroom ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความคาดหวังว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการคือ

๑. ความพึงพอใจ (Valence) หมายถึง ความพึงพอใจของบุคคลที่มีต่อผลลัพธ์ของการกระทำที่เกิดจากการทำงานระดับความพอใจที่บุคคลคาดหวังจะมาจากการให้คุณค่าต่อการทำงาน ถ้าเป็นงานที่มีคุณค่าสูง ก็จะมีค่าความพึงพอใจสูงมากตามด้วย

๒. สื่อ (Instrumentality) หมายถึง สื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์ วิธีทางที่นำไปสู่ผลลัพธ์ที่น่าพอใจ

๓. ความคาดหวัง (Expectancy) หมายถึง ความคาดหวังภายในตัวบุคคลนั้น ๆ บุคคลหรืออินทรีย์มีความต้องการหลายสิ่งหลายอย่าง ทุกชีวิตพยายามดิ้นรนแสวงหาอย่างน้อยที่สุดก็คือ ความต้องการอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค เมื่อชีวปัจจัยเหล่านั้นได้รับการตอบสนองแล้วก็มีความต้องการระดับสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ จากความต้องการหลายสิ่งหลายอย่างนี้เองทำให้เกิดความพยายามกระทำ ดำเนินการด้วยวิธีหนึ่งวิธีใดด้วยสื่อหรือเครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้บรรลุความพอใจหรือเพื่อให้ได้รับผลของการดำเนินการนั้นตามที่ได้แสดงความพยายามนั่นเอง เรียกว่าความคาดหวังและความพอใจ

สรุป การดำเนินการขององค์การ เพื่อนำมาพิจารณาว่ามีองค์ประกอบอะไรบ้างที่จำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การสำรวจข้อมูลย้อนกลับ การฝึกอบรมเพื่อฝึกการรับรู้ การสร้างทีมงาน โปรแกรมสร้างคุณภาพในชีวิตงาน การบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์ การสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้และสามารถเป็นแบบอย่างกับชุมชน ท้องถิ่นจังหวัดอื่น ๆ ได้

ตารางที่ ๒.๒ หลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองไทย

กระบวนการ/พัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่า	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	รวม	เลือก
ด้านการบริหารจัดการ ๖ ประการ ได้แก่ ๑. เป้าหมายและกลยุทธ์ (Goals and strategies) องค์กรมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยน เป้าหมายและกลยุทธ์ไปสู่เป้าหมายอยู่ตลอดเวลา ๒. เทคโนโลยี (Technology) การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีมีตั้งแต่ระดับเล็กน้อยถึงระดับสำคัญ ๓. การออกแบบงานใหม่ (Job redesign) องค์กรจำเป็นต้องจัดงานออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ใหม่ให้มีระดับความมากหรือน้อยในประเด็น ๔. โครงสร้าง (Structure) เช่น จัดโครงสร้างแบบตามหน้าที่หรือแบบที่เน้นผลผลิต จะมีความเป็นทางการและรวมศูนย์เพียงไร เน้นแบบแนวราบหรือแนวตั้ง (Flat or tall structure) ๕. กระบวนการ (Process) ซึ่งเป็นขั้นตอนการทำงานสำเร็จ ก็อาจจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง เช่น แทนที่เคยทำตามลำดับเป็นขั้นตอนไปเป็นการร่วมทำพร้อมกันจนงานสำเร็จ ๖. คน (People) คนที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเมื่อเงื่อนไขอื่นได้	✓	✓	✓		✓			✓	✓	✓	๗	✓

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑ = ปรัชญ์ หาญกล้า

๓ = ทวีศักดิ์ สาสงเคราะห์

๕ = อุไรวรรณ รักผกาวงศ์

๒ = มจรุส เวียงสีมา

๔ = จุติมา พุทธบูชา

๖ = จุติพนธ์ จันทร์หอม

๗ = กัญญา ญาณวิโรจน์

๘ = กาญจนา ลือพงษ์

๙ = นภลัย บุญทิม

๑๐ = อัญชลี ครุรงาม

๒.๕.๖ หลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองไทย

๑. เป้าหมายและกลยุทธ์ องค์การมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยน เป้าหมายและกลยุทธ์ ไปสู่เป้าหมายอยู่ตลอดเวลา

๒. เทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีมีตั้งแต่ระดับเล็กน้อยถึงระดับสำคัญ

๓. การออกแบบงานใหม่องค์การจำเป็นต้องจัดงานออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ใหม่ให้มีระดับ ความมากหรือน้อยในประเด็น

๔. โครงสร้าง เช่น จัดโครงสร้างแบบตามหน้าที่หรือแบบที่เน้นผลผลิต จะมีความเป็น ทางการและรวมศูนย์เพียงไร เน้นแบบแนวราบหรือแนวตั้ง (Flat or tall structure)

๕. กระบวนการ ซึ่งเป็นขั้นตอนการทำงานสำเร็จ ก็อาจจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง เช่น แทนที่เคยทำตามลำดับเป็นขั้นตอน ไปเป็นการร่วมทำพร้อมกันจนงานสำเร็จ

๖. คนที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในองค์การจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขอื่นได้

ตารางที่ ๒.๓ ด้านการส่งเสริม และพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทย

ด้านการส่งเสริมและพัฒนาศิลปะ การทอผ้าไทย	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	รวม	เลือก
ด้านการส่งเสริมและพัฒนาศิลปะ การทอผ้าไทย ๗ ประการได้แก่ ๑.การอนุรักษ์ โดยการปลูกจิตสำนึก ให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่า แก่นสาระและความสำคัญของภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ๒.การฟื้นฟู โดยการเลือกสรรภูมิ ปัญญาที่กำลังสูญหาย หรือที่สูญ หายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและมึ ความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตใน ท้องถิ่น ๓.การพัฒนา ควรริเริ่มสร้างสรรค์ และปรับปรุงภูมิปัญญาให้เหมาะสม กับยุคสมัยและเกิดประโยชน์ในการ ดำเนินชีวิตประจำวัน ๔.การถ่ายทอด ถ่ายทอดให้คนใน สังคมได้รับรู้ เกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่า คุณประโยชน์และ ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม โดยผ่าน สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ต่าง ๆ	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	๙	✓

<p>๕.ส่งเสริมกิจกรรม โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการสืบสานและพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชนต่าง ๆ</p> <p>๖.การเผยแพร่แลกเปลี่ยน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง ด้วยสื่อและวิธีการต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง รวมทั้งกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก</p> <p>๗.การเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน ผู้ดำเนินงานให้มีโอกาสแสดงศักยภาพด้านภูมิปัญญา</p>												
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑ = ปรีชญ์ หาญกล้า	๒ = มจรุส เวียงสีมา
๓ = ทวีศักดิ์ สาสงเคราะห์	๔ = ฐิติมา พุทธบูชา
๕ = อุไรวรรณ รักผกาวงศ์	๖ = ฐิติพนธ์ จันทร์หอม
๗ = กัญญาภา ญาณวิโรจน์	๘ = กาญจนา ลือพงษ์
๙ = นภาลัย บุญทิม	๑๐ = อัญชลี ครุฑงาม

๒.๕.๗ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาศิลปการทอผ้าไทย

๑. การอนุรักษ์ โดยการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าแก่นสารและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

๒. การฟื้นฟู โดยการเลือกสรรภูมิปัญญาที่กำลังสูญหาย หรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม

๓. การพัฒนา ควรริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงภูมิปัญญาให้เหมาะสมกับยุคสมัย และเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยใช้ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานในการรวมกลุ่มการพัฒนาอาชีพควรรนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมาช่วยเพื่อต่อยอดใช้ในการผลิต การตลาด และการบริหาร

๔. การถ่ายทอด ถ่ายทอดให้คนในสังคมได้รับรู้ เกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่า คุณประโยชน์และปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม โดยผ่านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ

๕. ส่งเสริมกิจกรรม โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการสืบสานและพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชนต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑ = ปรีชญ์ หาญกล้า	๒ = มธุรส เวียงสีมา
๓ = ทวีศักดิ์ สาสงเคราะห์	๔ = ฐิติมา พุทธบูชา
๕ = อุไรวรรณ รักผกาวงศ์	๖ = ฐิติพันธ์ จันทร์หอม
๗ = กัญญาภา ญาณวีโรจน์	๘ = กาญจนา ลือพงษ์
๙ = นภาลัย บุญทิม	๑๐ = อัญชลี ครุฑงาม

๒.๕.๗ ด้านอัตลักษณ์ทางสังคม

๑. สังคมคุณภาพ ที่ยึดหลักความสมดุล พอดี และพึงตนเองได้ โดยการสร้างคนดี คนเก่ง มีวินัย เคารพกฎหมาย และมีความรับผิดชอบ ถึงพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรมมีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน พัฒนาเมืองและชนบทให้มีความน่าอยู่ มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดี มีระบบการเมืองการปกครองที่โปร่งใส มีกระบวนการยุติธรรมเป็นที่พึงของประชาชน และมีความเป็นธรรมในสังคม

๒. สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยพัฒนาคนให้คิดเป็น ทำเป็น เรียนรู้ตลอดชีวิต มีเหตุผล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีการเสริมสร้างฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีนวัตกรรม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสร้างทุนทางปัญญา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ควบคู่ไปกับการสืบสานประเพณีวัฒนธรรม ศาสนา และรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

๓. สังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ที่มีการดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมและคุณค่าของสังคมไทยที่พึงพาเกื้อกูลกัน มีการดูแลกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและคนยากจน รักษาไว้ซึ่งสถาบันครอบครัว เป็นสถาบันหลักของสังคม และพัฒนาเครือข่ายชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อความอยู่ดีมีสุขของคนไทย

สรุปจากผลการศึกษาสังเคราะห์หลักการทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิด กระบวนการ/พัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่า ดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้คัดเลือกหลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิด ด้านการบริหารจัดการ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาศิลปการทอผ้าไทย ด้านอัตลักษณ์ทางสังคม ซึ่งในที่นี่ประเภทที่มีนักวิชาการเห็นสอดคล้องกัน ว่าเป็นแนวคิดการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

๒.๕ การบูรณาการหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา

สำหรับการบูรณาการหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่เป็นหลักคำสอนในการบริหารจัดการผ้าทอของชุมชนและในทางเศรษฐกิจ ดังนี้ ตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม, หลักสังคหวัตถุ ๔, หลักโภควิภาค, หลักกัลยาณมิตรธรรม, ปัจจัย ๔, หลักปาปณิกธรรม

๒.๕.๑ หลักเบญจศีล เบญจธรรม

เบญจศีล คือข้อปฏิบัติ สำหรับควบคุมกาย และวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม ความเกษม สุขการสำรวม และความไม่ก้าวล่วงละเมิด ส่วนเบญจธรรม^{๑๘} หมายถึง กัลยาณธรรม แปลว่า ธรรมที่มีความงามเป็นข้อปฏิบัติพิเศษที่ยิ่งขึ้นไปกว่าศีล ซึ่งเป็นสภาวะ ของผู้ทรงไว้แห่งความดีหรือเป็นผู้รักษาความดีไว้ ด้วยการประกอบคุณงามความดี ข้อควรปฏิบัติ ๕ ประการ ซึ่งจะทำให้มนุษย์เป็นคนดี มีคุณธรรม มีกาย วาจา ใจ ที่สะอาดงดงาม ได้แก่ เมตตา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะ และสติสัมปชัญญะ ผู้ที่ได้รับผลจากการกระทำนั้นจะมีความสุข

ศีล ๕ คือความประพฤติชอบทางกายและวาจา การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย การรักษาปกติตามระเบียบวินัย ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว การควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน

๑.ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากการปลงชีวิต การฆ่า และการประทุษร้ายกัน

๒.อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากการถือเอาของที่เขามิได้ให้ เว้นจากการลัก โกง ละเมิดกรรมสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สิน

๓.กามสุมิฉฉาจารา เวรมณี เว้นจากการประพฤตินิโคตในกาม เว้นจากการล่วงละเมิด สิ่งที่อยู่รักใคร่หวงแหน

๔.มสุสาทานา เวรมณี เว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง

๕.สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐา เวรมณี เว้นจากน้ำเมาคือสุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เว้นจากสิ่งเสพติดให้โทษ

ส่วนเบญจธรรมหรือเบญจกัลยาณธรรม หมายถึง ธรรมอันดีห้าอย่าง คุณธรรมห้าประการ คู่กับเบญจศีล เป็นธรรมเกื้อกูลแก่การรักษาเบญจศีล ผู้รักษาเบญจศีลควรมีไว้ประจำใจ

๑.เมตตาและกรุณา คือความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุขความเจริญ และความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์ คู่กับศีลข้อที่ ๑

๒.สัมมาอาชีวะ การหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต คู่กับศีลข้อที่ ๒

๓.กามสังวร สังวรในกาม ความสำรวมระวังรู้

จักยับยั้งควบคุมตนในทางกามารมณ์ ไม่ให้หลงใหลในรูปเสียง กลิ่น รส และสัมผัส คู่กับศีลข้อที่ ๓

๑.สัจจะ ความสัตย์ ความซื่อตรง คู่กับศีลข้อที่ ๔

๒.สติสัมปชัญญะ ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ คือฝึกตนให้เป็นคนรู้จักยั้งคิด รู้สึกตัวเสมอว่า สิ่งใดควรทำ และไม่ควรทำ ระวังมิให้เป็นคนมัวเมาประมาท คู่กับศีลข้อที่ ๕^{๑๙}

๒.๕.๒ หลักสังคหวัตถุ ๔

ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว คือยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชน ไว้ในสามัคคี, หลักการสงเคราะห์

^{๑๘}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทเอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๕). หน้า ๒๙.

^{๑๙}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๒๙.

๑. ทาน การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ ตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน

๒. ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ วาจาเป็นที่รัก วาจาพูดดีมีน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือ กล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่กันไปถึง ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยินดี

๓. อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม

๔. สมานัตตตาคความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอดันเสมอปลายปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยรวมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสม แก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี^{๒๐}

๒.๕.๓ โภควิภาค ๔

หลักการแบ่งทรัพย์โดยจัดสรรเป็น ๔ ส่วน

๑. เอเกน โภเค ภุญชเยย หนึ่งส่วน ใช้จ่ายเลี้ยงตน เลี้ยงคนที่ควรบำรุง และทำประโยชน์

๒. ทวีทิ กมมํ ปโยชเยย สองส่วน ใช้ลงทุนประกอบกิจการงาน

๓. ทวีทิ กมมํ ปโยชเยย สองส่วน ใช้ลงทุนประกอบกิจการงาน

๔. จตุตถถนญ นิธาเปยย หนึ่งส่วน เก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็น

หลักโภควิภาค ๔ กล่าวถึงหลักการบริหารจัดการทรัพย์ โดยให้แบ่งทรัพย์ที่หามาได้ ออกเป็นส่วนๆ หรือกองๆ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการนำไปใช้ ในหลักของโภควิภาค ได้กล่าวถึงการใช้จ่ายทรัพย์ การเก็บรักษาทรัพย์ การนำทรัพย์ไปลงทุนเพื่อให้ทรัพย์งอกเงยขึ้นมาแนวคิดที่ปรากฏในหลักโภควิภาคนั้น สอดคล้องกับการวางแผนทางการเงินในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล การวางแผนทางการเงินในระบบธุรกิจ ต่างก็มีความสอดคล้องกับหลักโภควิภาคทั้งสิ้นคือมีการวางแผนในการใช้จ่าย การวางแผนในการเก็บออมและการวางแผนในการลงทุน สาเหตุที่ทำให้ปัจจุบันนี้การมีความรู้ในเรื่องการวางแผนทางการเงินมีความสำคัญแก่คนในสังคมไทยมากกว่าสมัยก่อนก็เพราะว่า ปัจจุบันนี้คนเรามีอายุยืนยาวขึ้น การเตรียมเงินให้พร้อมและเพียงพอสำหรับใช้จ่ายตลอดชีวิตจึงมีความสำคัญในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน^{๒๑}

๒.๕.๔ หลักพรหมวิหาร ๔

ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐ บริสุทธิ์ ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ จึงจะเชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจด และปฏิบัติตนต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายโดยชอบ

๑. เมตตา ความรัก ปราบปรามดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า

^{๒๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖๔.

^{๒๑} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๖๔.

๒.กรุณา ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์

๓.มฤติตา ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง ด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป

๔.อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขู ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดู ในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขาได้รับผิดชอบตนได้ดีแล้ว เขาสมควรรับผิดชอบตนเอง หรือเขาควรได้รับผลอันสมกับ ความรับผิดชอบของตน ผู้ดำรงในพรหมวิหาร ย่อมช่วยเหลือมนุษย์สัตว์ทั้งหลายด้วยเมตตากรุณา และย่อมรักษาธรรมไว้ได้ด้วยอุเบกขา ดังนั้น แม้จะมีกรุณาที่จะช่วยเหลือปวงสัตว์แต่ก็ต้องมีอุเบกขาด้วยที่จะมิให้เสียธรรม^{๒๒}

๒.๔.๔ หลักขรราวาสธรรม ๔

ธรรมสำหรับขรราวาส, ธรรมสำหรับการครองเรือน, หลักการครองชีวิตของคฤหัสถ์

๑.สัจจะ ความจริง, ซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริ่งใจ พุดจริง ทำจริง

๒.ทมะ การฝึกฝน, การข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว, รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัดตัดนิสัยแก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา

๓.ขันติ ความอดทน, ตั้งหน้าทำหน้าที่การงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็งทนทาน ไม่หวั่นไหว มั่นใจจุดหมาย ไม่ท้อถอย

๔.จาคะ ความเสียสละ, สละกิเลส สละความสุขสบายและผลประโยชน์ส่วนตนได้ ใจกว้างพร้อมที่จะรับฟังความทุกข์ ความคิดเห็น และความต้องการของผู้อื่น พร้อมทั้งจะร่วมมือช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่คับแคบเห็นแก่ตนหรือเอาแต่ใจตัว^{๒๓}

๒.๔.๕ หลักสาราณียธรรม ๖

ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง, ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน, ธรรมที่ทำให้เกิดความสามัคคี, หลักการอยู่ร่วมกัน สาราณียธรรม

๑.เมตตากายกรรม ตั้งเมตตากายกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมหมู่คณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๒.เมตตาวจีกรรม ตั้งเมตตาวจีกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๓.เมตตามโนกรรม ตั้งเมตตามโนกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน

^{๒๒}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๔.

^{๒๓}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๓๑๖.

๔. สาธารณโภคิตา ได้ของสิ่งใดมาก็แบ่งปันกัน คือ เมื่อได้สิ่งใดมาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อย ก็ไม่หวงไว้ผู้เดียว นำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่าย ให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกันข้อนี้ ใช้อุปปฏิวัตต์โกศ ก็ได้

๕. สีสสามัญญตา มีศีลบริสุทธิเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลังคือ มีความประพฤติสุจริตตั้งามถูกต้องตามระเบียบวินัยไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจของหมู่คณะ

๖. ทิฏฐิสามัญญตา มีทิฏฐิตีงามเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลังคือ มีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญอันจะนำไปสู่ความหลุดพ้น สิ้นทุกข์หรือขจัดปัญหา

ธรรม ๖ ประการนี้ มีคุณคือ เป็นสารณียะ ทำให้เป็นที่ระลึกถึง เป็นปิยกรณ ทำให้เป็นที่รัก เป็นครุกรณ ทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อ ความสงเคราะห์ ความประสานกลมกลืน เพื่อ ความไม่วิวาท เพื่อความสามัคคี และเพื่อเอกภาพ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ^{๒๔}

๒.๕.๖ ปัจจัย ๔

สิ่งจำเป็นในชีวิต สิ่งจำเป็นเบื้องต้นของชีวิต^{๒๕} ปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตของมนุษย์การดำรงชีวิตของมนุษย์ที่สมบูรณ์มีความต้องการได้รับการตอบสนอง ๒ ด้าน คือ ด้านร่างกาย และ ด้านจิตใจ ในเบื้องต้นความต้องการเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้นั้น ความต้องการทางกายเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของการมีชีวิต คือ ปัจจัยสี่ และตามมาด้วยความต้องการความปลอดภัย ความมั่นคงของการมีชีวิต ความสะดวกสบาย เมื่อมีปัจจัยเหล่านี้เพียงพอแล้วจึงเกิดความต้องการทางจิตใจ เช่น ความรัก ยศ ตำแหน่ง ชื่อเสียง การยอมรับจากสังคม ความร่ำรวย ความเข้าใจในตนเอง เป็นต้น

๒.๕.๗ หลักปาปณิกธรรม ๓

หลักพ่อค้า, องค์กรของพ่อค้า

๑. จักขุมา ตาตี คือ รู้จักสินค้าดูของเป็นสามารถคำนวณราคาจะทุนเก็งกำไรแม่นยำ

๒. วิธูโร จัดเจนธุรกิจ คือ รู้แหล่งซื้อแหล่งขาย รู้ความเคลื่อนไหวความต้องการของตลาด สามารถในการจัดซื้อจัดจำหน่าย รู้ใจและรู้จักเอาใจลูกค้า

๓. นิสสยสัมปันโน พร้อมด้วยแหล่งทุนเป็นที่อาศัย คือเป็นที่เชื่อถือไว้วางใจในหมู่แหล่งทุนใหญ่ๆ หาเงินมาลงทุนหรือดำเนินกิจการโดยง่าย^{๒๖}

สรุปในแนวทางการบริหารจัดการผ้าทอของชุมชนและในทางเศรษฐกิจ ตามหลักเบญจศีลเบญจธรรม ได้ใช้หลักพุทธธรรม ดังนี้ หลักสังคหวัตถุ ๔, หลักโภควิภาค, หลักกัลยาณมิตรธรรม, ปัจจัย ๔, หลักปาปณิกธรรม นำมาบริหารการส่งเสริม หรือการถ่ายทอดผ้าทอพื้นเมืองได้เป็นอย่างดี ใช้เป็นการเสริมสร้างผู้นำของชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้าใจในผ้าทอพื้นเมือง และการบริหารกลุ่มผ้า

^{๒๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๐๐.

^{๒๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๓.

^{๒๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๖.

ทอพื้นเมืองที่หลากหลายมีเครือข่ายที่ดีมีสำนักคุณธรรม จริยธรรม และสามารถเป็นแบบอย่างกับชุมชน เยาวชน ท้องถิ่น จังหวัดอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นายปรัชญ์ หาญกล้า จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการศึกษาตัวอย่าง งานออกแบบที่สอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบอย่างยั่งยืนนี้ ผู้วิจัยได้สรุปความยั่งยืนของงานวิจัยนี้ ในหลายแง่ด้วยกัน ดังนี้

ความยั่งยืนในแง่ของสิ่งแวดล้อม คือ เป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ลดของเสียที่เกิดจากการผลิต หรือการใช้เส้นใยที่มาจากธรรมชาติ การใช้สีย้อมจากธรรมชาติ ลดผลกระทบจากสารเคมีทั้งต่อสิ่งแวดล้อมและตัวผู้ผลิตเอง

ความยั่งยืนในแง่ของศิลปวัฒนธรรมชุมชนหรืองานพื้นถิ่น ในงานวิจัยนี้คือ กรณีศึกษาผ้าทอของอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

ความยั่งยืนในแง่ของการใช้งาน คือ ผลิตภัณฑ์มีการตัดเย็บที่ดี มีความสวยงาม สามารถสวมใส่ได้ทุกยุคทุกสมัย ในขณะเดียวกันก็สามารถสวมใส่กับผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ได้ เป็นการเพิ่มโอกาสการใช้งานของตัวผลิตภัณฑ์เองและเพิ่มรูปแบบของเครื่องแต่งกาย เช่น สามารถสวมใส่กับผลิตภัณฑ์อื่นในโอกาสแบบลำลองและยังสามารถสวมใส่เพื่อโอกาสงานเลี้ยงสังสรรค์แบบลำลองได้อีกด้วย เป็นต้น

โดยสามารถสรุปเป็นแนวทางในการออกแบบเครื่องแต่งกายของงานวิจัยที่สอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบอย่างยั่งยืนตามหลักองค์ประกอบในการออกแบบเครื่องแต่งกายได้ดังตาราง ๒.๒ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๕ แสดงแนวแนวทางในการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อตอบสนองต่อแนวคิดการออกแบบอย่างยั่งยืน^{๒๗}

หัวข้อ	แนวทางในการออกแบบ
โครงร่างเงา	โครงร่างเงาที่มีลักษณะเรียบง่าย เช่น รูปทรงเรขาคณิต ซึ่งมาจากลักษณะการแต่งกายของคนในชุมชนของอำเภอเวียงเชียงรุ้งที่มีรูปแบบการแต่งกายที่เรียบง่าย สวมใส่สบาย เช่น การนุ่งผ้าชิ้นที่มีลักษณะรูปทรงกระบอก เป็นต้น ผสมกับ รูปทรงอิสระ เพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับผลิตภัณฑ์ในขณะเดียวกันก็มีความ สวยงามและตอบสนองต่อการใช้งานได้ดี
สี	ใช้สีย้อมจากธรรมชาติ ลดการใช้สีเคมีที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
วัสดุดิบ	ใช้เส้นใยจากธรรมชาติที่ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ฝ้าย ไหม เป็นต้น

^{๒๗} นายปรัชญ์ หาญกล้า. “การออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีเพื่อพัฒนางานพื้นถิ่นให้เป็นสินค้าระดับชาติโดยใช้แนวคิดการออกแบบอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาผ้าทอมือ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย”. **หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาอนุมัติศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖.**

	ใช้วัสดุตกแต่งก็เป็นวัสดุที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม หรือเป็นวัสดุจากธรรมชาติ เช่นกัน
	ลดการสิ้นเปลืองของวัตถุดิบ ลดเศษเหลือที่เกิดจากการผลิต รวมถึงการใช้วัตถุดิบอย่างคุ้มค่าและเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด
รายละเอียดอื่น ๆ	การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความคงทนทั้งในแง่ของการใช้งานและความงาม มีรูปแบบที่ร่วมสมัย สามารถนำไปใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย
	การออกแบบที่สามารถสวมใส่ได้ในหลาย ๆ โอกาส หรือสามารถนำไปสวมใส่กับ ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ได้ ซึ่งช่วยลดการผลิตสินค้าและยังเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์อีกด้วย

มธุรส เวียงสีมา จากการศึกษาพบว่าผ้าขึ้นลาวครั้งบ้านโคกหม้อมีเอกลักษณ์อยู่ ๓ ประการคือ ๑.ลักษณะ ของผ้าขึ้นแบ่งได้เป็น ๔ ลักษณะคือ ขึ้นหมี่ตา ขึ้นหมี่น้อย หมี่ทั้งผืน และสิบจี้ว ๒. นิยมนุ่งขึ้นสี แดงที่ได้จากครั่ง และ ๓. แต้มีสิบนลาวลายมัดหมี่หรือที่เรียกว่า “แต่มีตะกอ” ลวดลายที่ใช้ทอ ผ้าขึ้นที่พบจากกลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มลายมัดหมี่ ได้แก่ ลายขอ ลายนาคลายวงน้อย ลายวงใหญ่ ลายตะเกา ลายหงส์ ลายนาค ลายขอระฆัง ลายหมี่วงน้อย ลายคันชั่ง ลายหมี่ ตะเกา ลายนาคคาคดลอง ลายหมี่ตาใหญ่ ลายนาคสองหัว ลายลาวดำน้อย ลายนก ลายขอ กายคลอง ลายหมี่กาบ ลายทองพันชั่ง ลายสำรวจหัวตัด ลายสำรวจหัวแหลมลาย ลายขอชื้อ ขอกิ่ง ลายตะเกาแก้ว กลุ่มลายจก ได้แก่ ลายอะแจะ ลายคองเหลือง ลายหงส์ ลายหลัก ลายเครื่องปล้อง (ลายเล็ก ๆ ที่ประกอบอยู่ในลวดลายทั้งหมด) ลายตวย ลายขอกำซ้อน ลายขอกำเล็ก ลายขोन้อย ลายขอบาย ลายดอกแก้ว ลายขอขอใหญ่ ลายคันร่ม ลายจกตุ้ม ลาย เอื้องปึกไก่ กลุ่มลายขีด ได้แก่ ลายขีดชีว ลายแม่รอด^{๒๘}

ฐิติพันธ์ จันทร์หอม จากการศึกษาพบว่า ผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่เกิดจากการต่อยอดภูมิปัญญาของบรรพบุรุษชาวไทยทรงดำทั้ง 4 ชุมชนในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทยนั้น ตามกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายจากสังคมภายนอกด้วยการนำองค์ความรู้และประสบการณ์ของกลุ่มผู้ผลิตผ้าทอและผู้วิจัยมาร่วมกัน สร้างผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ด้วยหลักของศิลปะการออกแบบได้จำนวน 40 รูปแบบ ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบ ผู้ประกอบการ และปราชญ์ชุมชนชาวไทยทรงดำ ให้เหลือจำนวน 20 รูปแบบ แล้วทำการทดลองตลาดเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน ทั้งยังเป็นแหล่งเรียนรู้ศิลปกรรมท้องถิ่นประเภทผ้าทอ ตลอดจนมีข้อมูลในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น ในภาพรวมการวิจัยนี้ได้พัฒนาองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการจัดการความรู้ โดยใช้การถ่ายทอดแบบชุมชนมีส่วนร่วม^{๒๙}

^{๒๘}มธุรส เวียงสีมา, “การศึกษาลวดลายผ้าทอโบราณของชนชาติลาวครั้ง บ้านโคกหม้อ จังหวัดอุทัยธานี”, รายงานวิจัย, (คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร), ๒๕๕๖, หน้า ก-ข.

^{๒๙}ฐิติพันธ์ จันทร์หอม. “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอภูมิปัญญาของชาวไทยทรงดำในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย”. วารสารสมาคมนักวิจัย. ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๑ (เมษายน ๒๕๕๙), หน้า ๑๘๑.

ทวีศักดิ์ สาสงเคราะห์ ผลการวิจัยเรื่องนี้พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก และทอผ้า พื้นเมืองเป็นอาชีพรอง กลุ่มชุมชนทอผ้าวัดไผ่หูช้าง มีความต้องการพัฒนารูปแบบตามแนวคิดลวดลายผ้าทอ แบบร่วมสมัย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างกลุ่มทอผ้ากับผู้วิจัยเพื่อส่งผลให้เกิดการวิเคราะห์ปัญหาและแสวงหาแนวทางใน การแก้ปัญหา ซึ่งพบว่าลวดลายผ้าทอแบบร่วมสมัย ต้องมีรูปแบบที่ผลิตง่ายไม่ซับซ้อน มีลักษณะการทอผ้า เป็นลายขัดที่เหมาะสมกับการทอผ้า พื้นบ้านของชุมชน และบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของชุมชน ลักษณะลวดลายของผ้าทอใช้แนวคิดการออกแบบลวดลายเน้นแนวคิดด้านการใช้ชีวิต หรือถิ่น กำเนิดของรากเหง้าชุมชน ประกอบไปด้วย ลวดลายเฉียง ลวดลายเกล็ดปลา ลวดลายดาว ลวดลายน้ำ ลวดลายภูเขา โดยเน้นเอกลักษณ์ที่เด่นของผ้า “ลายแดงโม” ของกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองตำบลไผ่หูช้าง ใน ลักษณะการมัดหมี่ โดยการมัดด้ายพุ่งเพื่อสร้างช่วงของสีต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในเส้นด้ายพุ่ง โดยใช้สีด้าหรือสี ธรรมชาติ เป็นสีหลักในการออกแบบลวดลาย^{๓๐}

จूरีวรรณ จันพลา ผลการวิจัยพบว่า ผ้าทอและเครื่องแต่งกายของชาวไทยทรงดำถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำที่มีเอกลักษณ์ในการใช้ผ้าสีด้าในการนุ่งห่มทั้งในชีวิตประจำวันและในการประกอบพิธีกรรม จนเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวไทยทรงดำโดยชาวไทยทรงดำนิยมใช้ผ้าพื้นสีด้าทอขึ้นอย่างง่าย ๆ มีสีสันและลวดลายบ้างซึ่งจากการศึกษาลวดลายผ้าไทยทรงดำพบว่าลวดลายต่าง ๆ สามารถแบ่งได้ 3 ประเภทคือ ลายพืช ลายสัตว์ และลายผสมอื่น ๆ ในส่วนของการสื่อความหมายในการใช้สีในการทอผ้าและประดับตกแต่งของชาวไทยทรงดำ แต่ละสีมีความหมายแตกต่างกัน โดยเฉพาะสีครามเข้มหรือสีด้าซึ่งเป็นสีหลักของผืนผ้าและการใช้งานของชาวไทยทรงดำ โดยสื่อความหมายว่าเกิดจากการเก็บกตที่ต้องพลัดพรากจากบ้านเกิดเมืองนอนมาเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย^{๓๑}

ฐิติมา พุทธบุษการการออกแบบประยุกต์ผลิตภัณฑ์พื้นเมืองจังหวัดสงขลาและผ้าทอเกาะยอ เพื่องานตกแต่งงานในโรงแรมครั้งนี้ได้ผลงานเป็นชิ้นงานตัวอย่างของอุปกรณ์ที่ใช้ในการตกแต่งภายในห้องพักแขกของโรงแรมสามประเภทคือ ห้องพักแบบ Standard Twin Bedroom Standard Double Bedroom และ Junior Suite room ประกอบด้วย ผ้าคาดเตียงเดี่ยว ๒ ผืน ผ้าคาดเตียงคู่ ๑ ผืน ผ้าคาด โต๊ะอาหาร ๒ ที่นั่ง ๑ ผืน ปลอกหมอนอิง ๖ ใบ ถาดวาง ชา-กาแฟ ๑ ชั้น ชุดผ้ารองจานกาแฟ ผ้าเช็ดปาก ๔ ชุด ผ้าปูโต๊ะกาแฟ ๔ ผืน หมวกโคมไฟหุ้มด้วยผ้าทอเกาะยอ ๕ แบบ ๑๐ ใบ ภายในห้องน้ำ ได้แก่ ถาดใส่สบู่-แชมพู-แก้วน้ำ โดยผลงานการออกแบบได้นำความรู้ในบทที่ ๒ และกรณีศึกษาของ โรงแรมทั้งสามโรงแรมในจังหวัดเชียงใหม่มาประยุกต์กับแนวคิดของสินค้าระดับโลก เพื่อเกิดเป็น งานออกแบบใหม่ที่เหมาะสมกับการใช้งานภายในโรงแรมและเป็นการสนับสนุนส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแก่จังหวัดสงขลาในรูปแบบใหม่อีกทางหนึ่งชิ้นงานตัวอย่างที่ได้จากการ

^{๓๐}ทวีศักดิ์ สาสงเคราะห์, “การออกแบบลวดลายผ้าทอแบบร่วมสมัยเพื่อการประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ ชุมชนทอผ้าวัดไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม”, รายงานวิจัย, (คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร), ๒๕๕๖, บทคัดย่อ.

^{๓๑}จूरีวรรณ จันพลา. “การพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์”. Veridian E-Journal. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๒ (สิงหาคม ๒๕๕๙). หน้า ๘๒.

ออกแบบประยุกต์ครั้งนี้นั้นนอกเหนือจากการทำงานของผู้วิจัย แล้วยังได้ผ่านการกลั่นกรองจากผู้เกี่ยวข้องตั้งแต่การทำแบบร่าง ชี้นงานตัวอย่างก่อนการเย็บ เมื่อ งานตัด-ปัก-เย็บ เรียบร้อยสำเร็จเป็นชิ้นงาน ได้นำไปทดลองใช้-ซัก-รีด เพื่อเป็นการตรวจสอบ คุณภาพของชิ้นงานรอบด้าน โดยผลของการสัมภาษณ์เชิงลึกคณบดีคณะศิลปศาสตร์พบว่า งานวิจัยเรื่องการออกแบบประยุกต์ผลิตภัณฑ์พื้นเมืองจังหวัดสงขลาและผ้าทอเกาะยอเพื่อการ ตกแต่งภายในโรงแรมนั้นสอดคล้องกับพันธกิจของคณะศิลปศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นงานวิจัย ที่ก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน หลังจากผลงานวิจัยได้ผ่านการจดลิขสิทธิ์ก็สามารถ นำไปให้บริการวิชาการเพื่อสร้างและพัฒนาอาชีพการทอผ้าของกลุ่มเกษตรกรทอผ้าเกาะยอให้มี ช่องทางการจำหน่ายได้มากกว่าที่เป็นอยู่ การร่วมมือกันสามฝ่ายคือชุมชนผู้ผลิตวัตถุดิบ คณะศิลปศาสตร์เป็นผู้ออกแบบประยุกต์และโรงแรมที่ร่วมโครงการเป็นสถานที่เผยแพร่ผลงาน จะช่วย ส่งเสริมผลิตภัณฑ์พื้นเมืองจังหวัดสงขลาและผ้าทอ เกาะยอ ให้เป็นที่รู้จักในหมู่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติผู้เข้ามาพักและได้สัมผัสความงามของผลิตภัณฑ์พื้นเมืองที่นำมาตกแต่งภายในโรงแรม^{๓๒}

อุไรวรรณ รักผกาวงศ์ ได้สรุปรายงานวิจัยได้ ๒ ประการ ดังนี้ ๑)ประเด็นด้านการพัฒนาระบบการวิจัยนี้เป็นการพัฒนาระบบสารสนเทศสนับสนุนส่งเสริมการตลาดด้านการขายผ้าทอมือจังหวัดพิษณุโลก ดังนั้นการวิจัยนี้จะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีเครือข่ายมาประยุกต์ใช้ในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชันสำหรับการเผยแพร่โฆษณาประชาสัมพันธ์ผ้าทอมือ และสามารถสั่งซื้อสินค้าผ่านทางอินเทอร์เน็ตได้ เป็นการเพิ่มช่องทางการกระจายสินค้าระหว่างลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายของกลุ่มทอผ้า ทั้งนี้ระบบสามารถบริการให้ลูกค้าเยี่ยมชมสินค้าหากชมแล้วสนใจสามารถสั่งซื้อสินค้าในระบบได้ทันที ใน ส่วนของตัวแทนจำหน่ายกลุ่มทอผ้า สามารถนำสินค้าที่ต้องการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์มานำเสนอผ่านทาง ระบบนี้ได้เช่นกัน โดยมีการพัฒนา web application ด้วยภาษา PHP (Personal Home Page) ใช้ ระบบการจัดการฐานข้อมูล ระบบมายเอสคิวแอล (MySQL) เพื่อบริหารจัดการฐานข้อมูลให้บริการได้อย่างถูกต้อง ๒) ประเด็นด้านการนำไปใช้ ผลของการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ใช้ระบบสารสนเทศในส่วนลูกค้า พบว่าความคิดเห็น ของผู้ใช้ระบบต่อระบบสารสนเทศด้านการใช้บริการระบบสารสนเทศ และด้านประสิทธิภาพของระบบ สารสนเทศ ทั้ง ๒ ด้านอยู่ในระดับเหมาะสมมาก โดยมีความคิดเห็นต่อระบบสารสนเทศคือ การใช้ ประโยชน์จากระบบสารสนเทศ และข้อมูลที่เผยแพร่สู่ภายนอกมีความเหมาะสม ตามลำดับ การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์คือ ๑) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่เกิดจากการต่อยอดภูมิปัญญาของ บรรพบุรุษชุมชนชาวไทยทรงดำในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย ๒) เพื่อเสริมสร้างรายได้ให้กับชุมชน ชาวไทยทรงดำในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย ๓) เพื่อจัดทำชุมชนปฏิบัติการเรียนรู้ศิลปกรรมท้องถิ่น ประเภทผ้าทอของชุมชนชาวไทยทรงดำในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการ แบบชุมชนมีส่วนร่วม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่จาก ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยการใช้หลักของศิลปะการออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นเครื่องมือในการพัฒนา และ ประสาน

^{๓๒}ฐิติมา พุทธิบูชา, “การออกแบบและพัฒนาเสื้อผ้าจากผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี”, รายงานวิจัย, (คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร), ๒๕๕๖, หน้า ๔๖.

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับสังคมภายนอก ผู้วิจัยดำเนินการในช่วงปี ๒๕๕๗ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง เฉพาะเจาะจงชุมชนที่มีความเข้มแข็งในการผลิตผ้าทอเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานภาครัฐ เป็นตัวแทน ของชาวไทยทรงดำจากจังหวัดนครปฐม จังหวัดราชบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดกาญจนบุรี ใน ภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย^{๓๓}

ฐิติพันธ์ จันทร์หอม จากการศึกษาพบว่า ผลผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่เกิดจากการต่อยอดภูมิปัญญา ของบรรพบุรุษชาวไทย ทรงดำทั้ง ๔ ชุมชนในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทยนั้น ตามกระบวนการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง เครือข่ายจากสังคมภายนอกด้วยการนำองค์ความรู้และประสบการณ์ของ กลุ่มผู้ผลิตผ้าทอและผู้วิจัยมาร่วม กัน สร้างผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ด้วยหลักของศิลปะการออกแบบได้ จำนวน ๔๐ รูปแบบ ผ่านการประเมิน คุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบ ผู้ประกอบการ และ ประชาชนชุมชนชาวไทยทรงดำ ให้เหลือ จำนวน ๒๐ รูปแบบ แล้วทำการทดลองตลาดเพื่อให้ได้ ผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยที่ตอบสนองความต้องการของ ผู้บริโภค ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน ทั้งยังเป็นแหล่งเรียนรู้ศิลปกรรมท้องถิ่นประเภทผ้าทอ ตลอดจนมีข้อมูลในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพิ่มขึ้น ในภาพรวมการวิจัยนี้ได้พัฒนาองค์ความรู้ใหม่ เกี่ยวกับการจัดการความรู้ โดยใช้การถ่ายทอด แบบชุมชนมีส่วนร่วม^{๓๔}

กัญญา มา ญาณวิโรจน์ โครงการเรื่องการพัฒนาและแปรรูปเครื่องแต่งกายและ ส่วนประกอบการแต่งกายจากผ้า ทอกะเหรี่ยงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและแปรรูปเครื่องแต่งกาย และเครื่องประกอบการแต่งกายจากผ้า ทอกะเหรี่ยง และนำผลการศึกษาและพัฒนาไปทำการ ถ่ายทอดเทคโนโลยีเชิงปฏิบัติการด้านการแปรรูป ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกะเหรี่ยง ณ กลุ่มผู้รับ การถ่ายทอดโรงเรียนบ้านยางน้ำกลัดใต้ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ในการศึกษาครั้งนี้ได้ผล การศึกษาและผลิตภัณฑ์ที่ตรงความต้องการของผู้บริโภค โดยทำการประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ เบื้องต้นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านเสื้อผ้า และการออกแบบจากนั้นจึงนำไป สร้างต้นแบบเพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งผลที่ได้สามารถนำไปสร้างอาชีพ และเสริมความเข้มแข็งให้กับกลุ่มผู้ผลิตได้และต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ผลการศึกษาและการออกแบบจะมีการเผยแพร่ข้อมูลในงานนิทรรศการ วันนักประดิษฐ์ วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ที่เมืองทองธานีอีกทางหนึ่ง

การดำเนินการจะเป็นการผสมผสานระหว่างการใช้คอมพิวเตอร์กราฟิกเข้ามาเพื่อ จัดเตรียมรูปร่างของผลิตภัณฑ์เครื่องประกอบการแต่งกายใน ๓ รูปแบบหลัก คือ ชุดกระโปรงยาว (Dress) เสื้อตัวเดี่ยว (Shirt) และเครื่องประดับประกอบการแต่งกาย(Accessory) ได้แก่ ตุ้มหู เข็มขัด สร้อยคอ เป็นต้น จำนวน ๑๕ ชุด/รูปแบบ และทำการประเมินผลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญเป็นเครื่องมือหลักในการประเมิน และวิเคราะห์

^{๓๓}อุไรวรรณ รักผกาวงศ์, “การพัฒนาระบบสารสนเทศสนับสนุนส่งเสริมการตลาดด้านการขายผ้า ทอมือ จังหวัดพิษณุโลกผ่านอินเทอร์เน็ต”, รายงานวิจัย, (คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม), ๒๕๕๗, หน้า ๕๔.

^{๓๔}ฐิติพันธ์ จันทร์หอม, รายงานวิจัย, “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอภูมิปัญญาของชาวไทยทรงดำใน ภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย”, รายงานวิจัย, (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ สำนักวิทยบริการ และเทคโนโลยีสารสนเทศ), ๒๕๕๗, บทคัดย่อ.

ข้อมูลตามหลักการสถิติ ผลการศึกษาพบว่าผู้บริโภคมักมีการตอบรับของผลิตภัณฑ์ทั้ง ๓ รูปแบบอยู่ในเกณฑ์ดี เมื่อ เรียงลำดับความนิยมของผลิตภัณฑ์ชุดกระโปรงยาวสามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ $D๘ > D๗ > D๓ > D๕ > D๑ > D๒ > D๑๐ > D๑๑ > D๖ > D๑๔ > D๑๐ > D๑๓ > D๑๒ > D๑๕$ ผลิตภัณฑ์เสื้อตัวเดี่ยวเรียงลำดับได้ดังนี้ $S๘ > S๗ > S๓ > S๕ > S๑ > S๑๑ > S๑๐ > S๙ > S๑ > S๔ > S๖ > S๑๔ > S๑๓ > S๑๕ > S๑๒$ และเครื่องประดับประกอบการแต่งกายเรียงลำดับได้ดังนี้ $A๕ > A๒ > A๔ > A๑ > A๓ > A๑๑ > A๖ > A๗ > A๑๐ > A๑๔ > A๑๕ > A๘ > A๙ > A๑๓ > A๑๒$ (รายละเอียดเพิ่มเติมของรูปแบบ ผลิตภัณฑ์ทั้งหมดในแผ่นบันทึกข้อมูล) ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อการออกแบบและการจัดทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบทั้ง ๓ ประเภทด้านรูปแบบที่เหมาะสมกับผู้ใช้งาน มีความทันสมัย รูปทรงที่จัดทำขึ้นสื่อถึงเอกลักษณ์ผ้าทอ กะเหรี่ยง และสีสันทันที่เลือกใช้มีความเหมาะสม มีความพึงพอใจต่อองค์ประกอบในด้านนี้อยู่ในระดับหนึ่ง พอใจมาก และความพึงพอใจในด้านภาพรวมของผลิตภัณฑ์ที่จัดทำขึ้นมีความเหมาะสมกับการใช้งานและมีรูปแบบตรงตามความต้องการมีความพึงพอใจระดับมากเช่นเดียวกัน เมื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปเผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีด้วยวิธีการสอนเชิง ปฏิบัติการ ณ โรงเรียนบ้านยางน้ำกลัดใต้ โดยทางกลุ่มต้องการเสื้อตัวเดี่ยวในรูปแบบเสื้อคลุมเพื่อการใช้งานที่แพร่หลาย จากนั้นทำการประเมินความพึงพอใจเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงาน ผลการประเมินด้านความพึงพอใจของผู้เข้ารับอบรมพบว่าผู้เข้ารับการอบรมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในเกณฑ์ดีมากในด้าน กระบวนการ และขั้นตอนการให้บริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการอยู่ในเกณฑ์ดี กลุ่ม ผู้เข้าร่วมอบรมสามารถนำความรู้ไปในการทำผลิตภัณฑ์เพื่อการค้ามากขึ้น และได้รับการรับรองคุณภาพ จากกรมพัฒนาชนบทอีกด้วย^{๓๔}

กาญจนา ลือพงษ์ ผลการตอบรับในการถ่ายทอดเทคโนโลยีในด้านองค์ความรู้และส่วนประกอบการใช้ หมอนี่งแรงดันสูงเพื่อการสกัดสี ย้อมสี ได้ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการอยู่ในระดับหนึ่งพอใจมากในด้านความเหมาะสมของเนื้อหาหลักสูตร ระยะเวลาการอบรม และช่วงเวลาการอบรม ส่วน ความพึงพอใจด้านการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ความเหมาะสมของวิทยากร และความคุ้มค่าเมื่อเทียบ กับเวลาและค่าใช้จ่ายมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด นั้นแสดงว่าผู้เข้ารับการอบรมเห็นว่าการใช้หมอนี่งแรงดันสูงสามารถสร้างประโยชน์ในการดำเนินงาน ทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ได้มีคุณภาพและสามารถเพิ่มกำลัง ผลิตได้เป็นอย่างดี ดังนั้นในการวิจัยเรื่องการพัฒนาหมอนี่งแรงดันสูง ที่ดำเนินการพัฒนาและจัดสร้าง หมอนี่งแรงดันสูงโดยใช้สแตนเลสเป็นวัสดุหลักสามารถใช้งานในการสกัดสีและย้อมสีได้อย่างดี ให้ผล การศึกษาวิจัยในรูปแบบการประหยัดพลังงานสารตั้งต้น เพิ่มผลผลิตในกระบวนการ และป้องกันการ สัมผัสไอร่ะเหยจากกระบวนการโดยตรง ตรงตามผลสำเร็จของงานวิจัยที่ตั้งไว้คือได้องค์ความรู้ในการพัฒนาและสร้างหมอนี่งแรงดันสูง (ผลสำเร็จเบื้องต้น (Preliminary results, P) สามารถลดเวลา และ เชื่อเพลิงในการผลิตวัตถุดิบ (ผลสำเร็จกึ่งกลาง (Intermediate results, ๑) และหมอนี่งแรงดันสูงที่ได้ จะเพิ่มกำลังการผลิตให้แก่กลุ่มเป้าหมาย เป็นการสร้างอาชีพและเสริมความเข้มแข็งให้ชุมชนเป็น ผลสำเร็จตามเป้าประสงค์

^{๓๔} ภัณฑุมา ญาณวิโรจน์, “การพัฒนาและแปรรูปเครื่องแต่งกายและส่วนประกอบการแต่งกายจากผ้าทอกะเหรี่ยง ภายใต้แผนงานวิจัยการจัดการองค์ความรู้ทางสิ่งทอในการพัฒนาและอนุรักษ์ภูมิปัญญาชุมชนกรณีศึกษาผ้าทอกะเหรี่ยง”, รายงานวิจัย, (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น), ๒๕๕๖, หน้า ๙๗-๙๘.

(Goal results, G) อย่างสมบูรณ์ ในด้านการอนุรักษ์พลังงานโดยการใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่หรือการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ และ สภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถส่งเสริมให้การอนุรักษ์พลังงานมีความยั่งยืนและต่อเนื่อง ผลที่ได้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการลดการใช้พลังงาน แต่ยังสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรอันมีค่าให้ดำรงอยู่เพื่อ การใช้งานเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดอีกด้วย^{๓๖}

นภลัย บุญทิม ได้ศึกษาพบว่าทอผ้าได้ ๒ ประการ ดังนี้ ๑)กลุ่มสตรีสหกรณ์ทอผ้ามุก มีวิธีการทอผ้าในลักษณะการทอฝ้ายดอก จึงได้มีการรวบรวม ข้อมูลรูปแบบของลวดลายที่เกิดจากการทอฝ้ายดอกในจังหวัดต่าง ๆ และได้ตัดสินใจเลือกลายดอกจัน มา เป็นลายต้นแบบในการพัฒนาลวดลายผ้าทอพื้นบ้าน โดยได้นำข้อมูลผ้าทอลายดอกจันของจังหวัดต่าง ๆ สัญลักษณ์ดอกจัน ไม้ดอกที่มีชื่อเรียกว่า ดอกจันต่าง ๆ รวมทั้งนำรูปทรงเรขาคณิต มาเป็นแนวทางในการออกแบบ โดยผสมผสานกับกรรมวิธีในการทอผ้าแบบดั้งเดิม ลักษณะของลวดลายผ้า สีของผ้า และสีของ ลาย จนได้แบบของผ้าทอลายดอกจันตามที่ต้องการ

การพัฒนาลวดลายผ้าทอพื้นบ้านนั้น ทางกลุ่มต้องการที่จะอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นแบบดั้งเดิมไว้ จึงได้นำฝ้ายมาย้อมตามสีต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นเส้นด้ายในการทอ ด้ายเส้นใหญ่ใช้สำหรับทอผ้าพื้น และด้ายเส้น เล็กสำหรับใช้คัดลายของผ้า สำหรับอุปกรณ์ที่ใช้ในการทอนั้น เป็นของโบราณที่สืบทอดกันมา ตั้งแต่บรรพบุรุษ โดยนำมาใช้ในการทอลายผ้าที่พัฒนาขึ้น และสมาชิกในกลุ่มได้มีการนำแบบลายผ้าที่พัฒนาไป ดำเนินการทอจนได้ผ้าทอลายดอกจันที่เป็นผ้าต้นแบบ ๓ สี คือ สีดำ สีแดง และสีบานเย็น ผลการสำรวจความพึงพอใจที่มีต่อผ้าทอลายดอกจัน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี มีอาชีพเป็นข้าราชการ/พนักงานของรัฐ มีความพึงพอใจต่อผ้าทอลายดอกจัน ด้านลวดลายผ้า สีผ้าและสีลวดลาย ภาพรวมผ้าทอลายดอกจัน อยู่ในระดับมาก แต่มีความพึงพอใจด้าน เนื้อผ้า อยู่ในระดับปานกลาง ๒) กลุ่มสตรีสหกรณ์ทอผ้ามุก มีผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้านที่ผลิตและจำหน่ายหลักๆ และมีชื่อเสียง อยู่ในปัจจุบันในด้านความสวยงาม คงทน สีไม่ตก เนื่องจากทางกลุ่มใช้ด้ายที่ทำจากฝ้ายสังเคราะห์ ซึ่งจะ ทำให้ผ้าที่ทอมีสีสดใสสวยงาม ผ้าทอพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงของกลุ่ม ได้แก่ ผ้ามุก ซึ่งถือเป็นผ้าที่มีชื่อเสียงใน จังหวัดเพชรบูรณ์ และผ้ามุกยังมีประวัติความเป็นมายาวนาน ซึ่งทางกลุ่มได้อนุรักษ์และสืบสานการทอผ้า มุก เพื่อให้ภูมิปัญญาของท้องถิ่นดำรงอยู่มาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน และกลุ่มยังได้มีการนำวิธีการทอผ้า ลายดอกพิกุล มาผลิตและจำหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มด้วย ซึ่งผ้าลายดอกพิกุล เป็นลวดลายที่ทอขึ้นจากการใช้วิธีการทอฝ้ายดอก มาคัดลายเป็นดอกพิกุล โดยที่ฝ้ายลายดอกพิกุลจะใช้เส้นด้ายยืนสีเดียว และอาจใช้สีอื่นคั่นระหว่างดอกก็ได้ จึงทำให้ผ้าลายดอกพิกุลผ้าทอที่มีความสวยงาม และได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก^{๓๗}

^{๓๖}กาญจนา ลือพงษ์, “การพัฒนาหมอนึ่งแรงดันสูงเพื่อการสกัดสีและย้อมสีธรรมชาติ ภายใต้แผนงานวิจัยการจัดการองค์ความรู้ทางสิ่งทอในการพัฒนาและอนุรักษ์ภูมิปัญญาชุมชน กรณีศึกษาผ้าทอกะเหรี่ยง”, รายงานวิจัย, (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ), ๒๕๕๖, หน้า ๔๔-๔๕.

^{๓๗}นภลัย บุญทิม, “การพัฒนาลวดลายผ้าทอพื้นบ้านใน ต.บ้านดิว อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์”, รายงานวิจัย, (มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. คณะวิทยาการจัดการ), ๒๕๕๖, บทคัดย่อ.

อัญชลี ครุฑงาม ผลการศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรงานประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จาก ผ้าทอคูบัวตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ พบว่านักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องการให้พัฒนาหลักสูตรงานประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอคูบัวตามแนวเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ มีความคาดหวังให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นที่นักเรียนได้เรียนรู้ และ เกิดจิตสำนึกในการรักและหวงแหนของที่มีอยู่ในท้องถิ่นตนเอง มีความสามารถในการทำโครงการ งานประดิษฐ์ และมีทักษะกระบวนการทำงาน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและ สร้างอาชีพได้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนำนักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนนอกสถานที่ มีผู้รู้ในท้องถิ่นให้คำแนะนำในเรื่องที่นักเรียนสนใจ นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มผลิตชิ้นงานตามความ สนใจของนักเรียน โดยมีครูผู้สอนและผู้รู้ในท้องถิ่นเข้าร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และประเมินผล^{๓๘}

วีรพันธ์ พาวดี ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเย็บผ้าบ้านสันหลวง อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มเย็บผ้าบ้านสันหลวง ตำบลสันนาเม็ง อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ เกิดจากการรวมตัวกันของคนในชุมชนมีทั้งอาชีพตัดเย็บผ้า และเกษตรกรรมเพื่อผลิตและจำหน่ายผ้า ฝ่ายทอมือสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน จากรุ่นปู่ย่า ตายาย ถึงลูกหลาน มีการพัฒนามูลค่าของผ้าฝ้าย ตั้งแต่การทอผ้าใส่ลวดลายลงบนผืนผ้า ซึ่งได้จากวิถีชีวิตของคนอำเภอสนทราย จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๓๕ จนถึงปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน ๒๗ คน เงินลงทุนเริ่มแรกของกลุ่ม ได้รับสนับสนุนจากกรมพัฒนาชุมชน เพื่อใช้ในการดำเนินการนอกจากนี้ในแต่ละปียังมีการระดมทุนจากสมาชิกอีกหุ้นละ ๑๐๐ บาท โดยไม่มี การกั๊ยืมเงินจากบุคคลภายนอก หรือองค์กรใด ผ้าทอที่ทำขึ้นจะถูกแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์หลัก คือ เสื้อ สตรีเสื้อบุรุษ ชุดสตรี และผ้าชิ้น^{๓๙}

สรุป จากผลการศึกษาเอกสารสังเคราะห์หลักการทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิด กระบวนการ/พัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่า ดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้คัดเลือกหลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิดด้านการบริหารจัดการ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาศิลปปะการทอผ้าไทย ด้านอัตลักษณ์ทางสังคม ซึ่งในที่นี้ประเภทที่มีนักวิชาการเห็นสอดคล้องกัน ว่าเป็นแนวคิดการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ ที่โดดเด่นในอาเซียน ๓ ประการ ได้แก่ ๑) ด้านการบริหารจัดการ (๑) เป้าหมายและกลยุทธ์ (Goals and strategies) องค์กรมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยน เป้าหมายและกลยุทธ์ไปสู่เป้าหมายอยู่ตลอดเวลา (๒)เทคโนโลยี (Technology) การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีมีตั้งแต่ระดับเล็กน้อยถึงระดับสำคัญ (๓)การออกแบบงานใหม่ (Job redesign) องค์กรจำเป็นต้องจัดงานออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ใหม่ให้มีระดับความมากหรือน้อยในประเด็น (๔)โครงสร้าง (Structure) เช่น จัดโครงสร้างแบบตามหน้าที่หรือแบบที่เน้นผลผลิต จะมีความเป็นทางการและรวมศูนย์เพียงไร เน้นแบบแนวราบหรือแนวตั้ง (Flat or tall structure) (๕)กระบวนการ (Process) ซึ่งเป็นขั้นตอนการทำงานสำเร็จ ก็

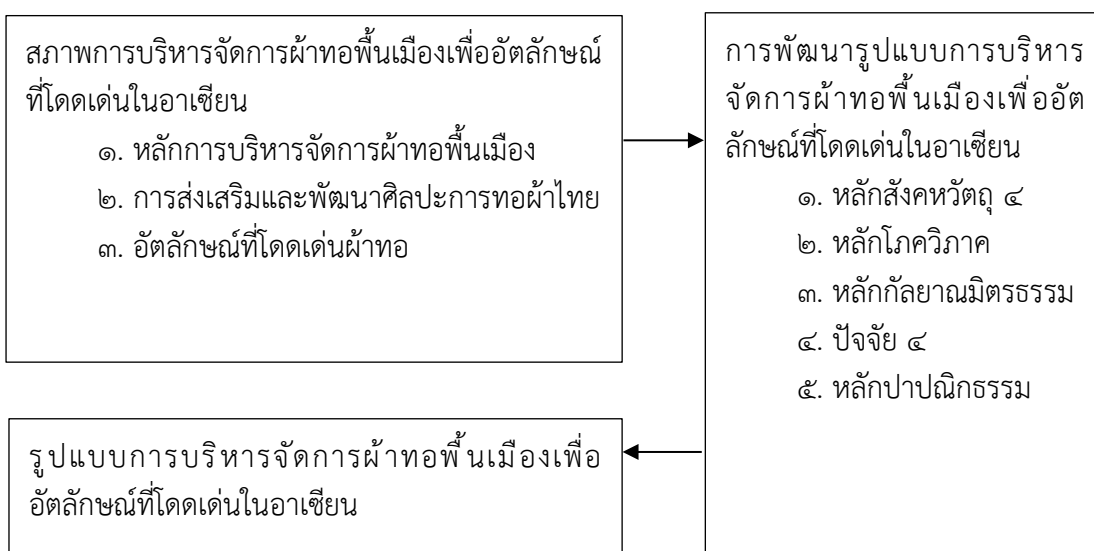
^{๓๘} อัญชลี ครุฑงาม. “การพัฒนาหลักสูตรงานประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอคูบัวตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีการสอนบัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๖๐.

^{๓๙}วีรพันธ์ พาวดี. “ต้นทุนและผลตอบแทนจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองลายภูเขาของกลุ่มเย็บผ้าบ้านสันหลวง อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่”. ปริญญาบัณเฑาะฐมหาบัณฑิต. สาขาวิชาบัญชี: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๘. หน้า ๗๑.

อาจจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง เช่น แทนที่เคยทำตามลำดับเป็นขั้นตอน ไปเป็นการร่วมทำพร้อมกันจนงานสำเร็จ (๖) คน (People) คนที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในองค์การจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเมื่อเงื่อนไขอื่นได้ ๒) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทย (๑)การอนุรักษ์ โดยการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าแก่นสารและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น (๒)การฟื้นฟู โดยการเลือกสรรภูมิปัญญาที่กำลังสูญหาย หรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม (๓)การพัฒนา ควริริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงภูมิปัญญาให้เหมาะสมกับยุคสมัยและเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยใช้ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานในการรวมกลุ่มการพัฒนาอาชีพ ควบนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมาช่วยเพื่อต่อยอดใช้ในการผลิต การตลาด และการบริหาร (๔)การถ่ายทอด ถ่ายทอดให้คนในสังคมได้รับรู้ เกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่า คุณประโยชน์และปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม โดยผ่านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ (๕)ส่งเสริมกิจกรรม โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการสืบสานและพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชนต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง (๖)การเผยแพร่แลกเปลี่ยน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง ด้วยสื่อและวิธีการต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง รวมทั้งกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก (๗)การเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน ผู้ดำเนินงานให้มีโอกาสแสดงศักยภาพด้านภูมิปัญญา ๓) ด้านอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน อัตลักษณ์ที่สำคัญ ส่วนตีนผ้าชิ้นจะต้องเป็นสีแดง ส่วนตัว และหัวจะเป็นสีอะไรก็ได้ ผ้าทอบ้านผาทังเป็นผ้าทอที่ยังคงอนุรักษ์ความเก่าแก่แห่งต้นฉบับได้อย่างครบถ้วน ทั้งความละเอียดอ่อนของลายผ้า สีสนซึ่งย้อมด้วยวัสดุจากธรรมชาติที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ ๒๐๐-๓๐๐ ปี อัตลักษณ์ของลายผ้าเป็นผ้าทอลายโบราณ มีความงดงามไม่มีที่ใดซึ่งเป็นการทอผ้าด้วยกี่กระตุก ทอเป็นผืนผ้า ผ้าที่ทอ ได้แก่ ผ้าขาวม้า ผ้าถุง ผ้ามัดหมี่ และผ้าตัวอักษรตามสั่ง มีขั้นตอนเทคนิค/เคล็ดลับในการผลิต ๓ ขั้นตอนสำคัญ ๑) การมัดย้อมเส้นด้าย ๒) การทอผ้ามัดหมี่ ๓) การทอลายมัดหมี่

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน มีแนวคิดที่สำคัญในลักษณะของกระบวนการ และวิธีการศึกษาวิจัยรวมทั้งผลลัพธ์จากการศึกษา ดังนี้

ภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน เป็นวิจัยเชิงคุณภาพเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ข้อ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ๓) เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ซึ่งได้ลงพื้นที่เข้าสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจำนวน ๒๖ รูป/คน ซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนการวิจัยดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการศึกษาวเคราะห์การสัมภาษณ์ และเชิงพื้นที่ ในการจัดกระบวนการวิจัยได้การบูรณาการข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในพื้นที่ การศึกษาเพื่อต่อบวัตถุประสงค์ในการวิจัย ซึ่งได้กำหนดไว้ ๔ ขั้นตอน ดังนี้

๓.๑.๑ **ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานหลักการคิด และแนวทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ** การวิจัย เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและระบงานวิจัย โดยการรวบรวมข้อมูลเอกสารงานวิจัย และสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ตามรูปแบบของการวิจัยเชิงเอกสาร ประกอบกับการสัมภาษณ์ และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

๓.๑.๒ **การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม** เพื่อศึกษาการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๖ รูป/คน และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ตามวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา สภาพการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองไทยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๑. หลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง
๒. การส่งเสริมและพัฒนาศิลปปะการทอผ้าไทย
๓. อัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอ

๓.๑.๓ **การยืนยันข้อมูลจากผู้วิจัยได้ศึกษา** และวิเคราะห์ได้รูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาร่วมสนทนากลุ่ม การสนทนากลุ่มเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑๑ คน

๓.๑.๔ **สรุปผลการวิจัย** และเสนอรูปแบบการส่งเสริมอัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอพื้นเมืองในอาเซียน

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ๓ ขั้นตอน ดังนี้

ตารางที่ ๓.๑ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอน	วิธีดำเนินการวิจัย	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลการวิจัย
ขั้นตอนที่ ๑ เพื่อศึกษาสภาพการ บริหารจัดการผ้าทอ พื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่ โดดเด่นในอาเซียน	๑. การวิเคราะห์เอกสาร ๒. การสัมภาษณ์ข้อมูล สำคัญ ๒๖ รูป/คน	๑. การวิเคราะห์เนื้อหา	สภาพการบริหารจัดการผ้า ทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่ โดดเด่นในอาเซียน
ขั้นตอนที่ ๒ เพื่อพัฒนารูปแบบการ บริหารจัดการผ้าทอ พื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่ โดดเด่นในอาเซียน	๑. การวิเคราะห์เอกสาร ๒. การสัมภาษณ์ผู้ให้ ข้อมูลสำคัญ ๒๖ รูป/คน	๑. การวิเคราะห์เนื้อหา ๒. การวิเคราะห์เนื้อหา	การพัฒนารูปแบบการ บริหารจัดการผ้าทอ พื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่ โดดเด่นในอาเซียน
ขั้นตอนที่ ๓ เพื่อเสนอรูปแบบการ บริหารจัดการผ้าทอ พื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่ โดดเด่นในอาเซียน	๑. การวิเคราะห์เอกสาร ๒. สันทนากลุ่ม ๑๑ รูป/ คน	๑.การวิเคราะห์เนื้อหา ๒.การวิเคราะห์เนื้อหา	รูปแบบการบริหารจัดการ ผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัต ลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิเคราะห์ทั้งในเชิงพื้นที่และเอกสาร ดังนั้น จึงกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในลักษณะการอนุรักษ์ผ้าทอพื้นเมืองของชุมชน และท้องถิ่น โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงตามความสำคัญของการศึกษาวิจัย ใน ๒ จังหวัด คือ จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดพิจิตร ได้แบ่งตามตารางดังนี้

ตารางที่ ๓.๒ จำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

จังหวัด	กลุ่มผ้าทอพื้นเมืองไทย	รวม
๑.จังหวัดอุทัยธานี	๑๓	๑๓
๒.จังหวัดพิจิตร	๑๓	๑๓
รวมทั้งหมด		๒๖

ตารางที่ ๓.๓ กลุ่มผ้าทอจังหวัดอุทัยธานี

รายชื่อ	ตำแหน่ง
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑. นางทองลี คณธา	หัวหน้ากลุ่มผ้าทอ
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒. นางสาวยลดา ภูริผล	สมาชิก
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓. นางมาย สีนสาม	สมาชิก
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔. นางนงลักษณ์ คณธา	สมาชิก
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕. นางสาวสิริรักษ์ เกรียงรัมย์	สมาชิก
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖. นายณรงค์ คำมี	สมาชิก
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗. บุญคง พิมพ์เปีย	สมาชิก
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘. นางไพจิตร ร่องหานาม	สมาชิก
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙. นางทองมัน ฉัตรไธสง	สมาชิก
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐. นางสมักร พันธดี	สมาชิก
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑. นางสมจิตร นระมรัมย์	สมาชิก
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒. นางสาวยณ คล้ายธานี	สมาชิก
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓. นางเพชรไพริน แสนพรม	สมาชิก

ตารางที่ ๓.๔ กลุ่มผ้าทอจังหวัดพิจิตร

รายชื่อ	ตำแหน่ง
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ พระครูวิภัทธรธรรมโกวิท	เจ้าคณะตำบลหนองพยอม
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ นางสาว เหลืองสนิท	ประธานกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอบ้านป่าแดง
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ นางทองสุข ทับทิมแดง	รองประธานกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอบ้านป่าแดง
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ นายบุญเหลือ เหลืองสนิท	สมาชิก
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ นางสลัด อ้วนสะอาด	สมาชิก
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๙ นางบุญแจ่ม วงษ์ศิลา	สมาชิก
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๐ นายยกเฉลิมชัย ศรีนันทกุล	สมาชิก
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๑ นายปรีชา จันทร์ทอง	สมาชิก
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๒ นางนาตญา มะโนเครื่อง	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดป่าแดง
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๓ นายสุรพล ทับทิมแดง	ครูชำนาญการโรงเรียนวัดป่าแดง
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๔ นางนฤทัย ชัยช่างขีด	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑ บ้านป่าแดง
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๕ นายอำนาจ กลิ่นนาค	ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลหนองพยอม
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๖ นางนันทน์ภัส ดวงผัด	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑ บ้านป่าแดง เจ้าของผลิตภัณฑ์ผ้าทอศิริพรรณ

งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน ๑๑ คน เพื่อมาตรวจความสมบูรณ์ของงานวิจัย ครั้งนี้โดยคัดเลือกแบบเจาะจง

ตารางที่ ๓.๕ ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม

รายชื่อ	ตำแหน่ง
ผู้ทรงคุณวุฒิสถนนาทากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๑ พระครูสิริสุตโสภณ, ดร.	อาจารย์สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มจร.พิจิตร
ผู้ทรงคุณวุฒิสถนนาทากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๒ พระครูพิพัฒนสุตคุณ, ดร.	อาจารย์สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มจร.พิจิตร
ผู้ทรงคุณวุฒิสถนนาทากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๓ รศ.ดร.อภิวัฒน์ จันตะนี	อาจารย์สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มจร. วังน้อย
ผู้ทรงคุณวุฒิสถนนาทากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๔ ดร.ประจักษ์ ชุราณี	อาจารย์ มจร.
ผู้ทรงคุณวุฒิสถนนาทากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๕ นายเรืองศักดิ์ เดชนุกูล	อาจารย์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มจร.พิจิตร
ผู้ทรงคุณวุฒิสถนนาทากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๖ นางราตรี กองทรัพย์	หัวหน้ากลุ่มผ้าทอห้วยแก้ว
ผู้ทรงคุณวุฒิสถนนาทากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๗ นางสุวรรณี เพ็งสอน	รองหัวหน้ากลุ่มผ้าทอห้วยแก้ว
ผู้ทรงคุณวุฒิสถนนาทากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๘ นายมานิตย์ สุขไมตรี	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๖ บ้านป่าแดง

ผู้ทรงคุณวุฒิสภานากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๙ นางกฐิน สุขไมตรี	ผู้จำหน่ายผ้าทอตำบลหนองพยอม
ผู้ทรงคุณวุฒิสภานากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๑๐ นางสมเหมาะ แสนพรม	ผู้ทอผ้าตำบลหนองจอก จังหวัดอุทัยธานี
ผู้ทรงคุณวุฒิสภานากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๑๑ นางวราภรณ์ ธัญเจริญ	ผู้ทอผ้าตำบลหนองจอก จังหวัดอุทัยธานี

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การนำเครื่องมือมาใช้นั้นผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเชิงลึกทั้งด้านหนังสือ เอกสารทั่วไป วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์โดยมีรายละเอียดดังนี้

๓.๓.๑ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัยโดยศึกษาเอกสารวิชาการ และจากงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน โดยมีเครื่องมือในการวิจัย ๒ ชนิด ประกอบด้วย

๑. การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ดังนี้

๑) ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียนจาก ดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ บทความ ตำรา รายงานการวิจัย และบทความตามเว็บไซต์

๒) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างกรอบของคำถาม โดยสร้างเครื่องมือจากกรอบเนื้อหาในคำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

๓) ผู้วิจัยสร้างโครงร่างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก จากการวิเคราะห์เอกสาร

๔) นำโครงร่างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่สมบูรณ์ไปสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน จำนวน ๒๕ คน

๕) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์พรรณนาความ ลักษณะปัญหาจากเอกสาร จากการสัมภาษณ์

๖) นำปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายในมาพัฒนารูปแบบอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของผ้าทอพื้นเมืองไทย ด้วยหลักพุทธธรรม จากข้อมูลที่สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

๒. สภานากลุ่ม สร้างประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และเสนอรูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

๓.๓.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้โดยมีเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย

๑. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ที่มีโครงสร้างในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์ความคิดเห็นที่เกี่ยวกับหลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ๓ ประเด็น ดังนี้

- ๑) สภาพการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง มีกระบวนการอย่างไร
 - ๒) การส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทย มีอะไรบ้าง
- ๒) อัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอพื้นเมือง คืออะไร ๒) สนทนากลุ่ม เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลรูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้งานวิจัยครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียนทั้งนี้งานวิจัยใช้เป็นแบบเชิงคุณภาพมีขั้นตอนการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

๓.๔.๑ ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนลงสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยการนัดหมายวันเวลาที่จะสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญพร้อมกับขอเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย พร้อมกันนั้นผู้วิจัยจะต้องศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียงเตรียมสมุดจดบันทึก และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

๓.๔.๒ ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์อธิบายเหตุ และขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์ขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่าง ๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายอธิบาย และพรรณนาความวิเคราะห์ลักษณะปัญหาจากเอกสาร จากการสัมภาษณ์ และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

๑. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง
๒. จัดลำดับข้อมูล
๓. จากการสัมภาษณ์
๔. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็น
๕. สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่มเฉพาะข้อมูลการสนทนาของผู้ทรงคุณวุฒินั้น ผู้วิจัยจะใช้วิธีการโดยการวิเคราะห์ความหมายในรูปแบบประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้คำแนะนำมา โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งจะกระทำไปพร้อมกันตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้

จากการบันทึกข้อมูล การถอดเทปสัมภาษณ์ รวมไปถึงภาพถ่ายในแต่ละครั้งจัดหมวดหมู่ว่าครบถ้วน
เพียงพอ และเหมาะสมแก่การนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปผล และอภิปรายผลต่อไป

บทที่ ๔

ผลการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน เป็นวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๑) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ๓) เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ได้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๒๖ รูป/คน แบ่งตามจังหวัด จังหวัดอุทัยธานี ๑๓ คน จังหวัดพิจิตร ๑๓ คน โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๔.๑ สภาพการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

๔.๒ การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

๔.๓ รูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

๔.๔ องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัยการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

๔.๑ สภาพการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองไทยผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจงในพื้นที่จังหวัดพิจิตร จังหวัดอุทัยธานี จำนวน ๒๖ รูป/คน ได้ผลการวิจัยดังนี้

ก. การบริหารจัดการผ้าทอจังหวัดพิจิตร

“พิจิตร” แปลว่า “งาม” เมื่อกล่าวถึงเมืองพิจิตรจึงหมายถึงเมืองงาม เมืองที่มีเสน่ห์ประทับใจ นอกจากนี้ยังเป็นเมืองที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ คือ เป็นที่ประสูติของพระเจ้าเสือ หรือ “พระศรีสรรเพชญ์ที่ ๘” พระเจ้าแผ่นดินแห่งกรุงศรีอยุธยาและเป็นเมืองที่ให้กำเนิดนักปราชญ์ราชบัณฑิต คือ พระโหราธิบดี บิดาของศรีปราชญ์

๑. หลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง จังหวัดพิจิตร เป็นจังหวัดเก่าแก่มาจกจังหวัดหนึ่งของประเทศไทย มีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี เชื่อกันว่าเจ้ากาญจนาภรณ์ (พระยาโคตรบอง) โอรสพระยาโคตมเทวราช เป็นผู้สร้างเมือง เหนือฝั่งแม่น้ำน่านในปี พ.ศ. ๑๖๐๑ เดิมมีหลายชื่อ คือ เมืองสระหลวง เมืองโฆมะบุรี เมืองชัยบวรและเมืองปากยม ดินแดนอันเป็นเขตจังหวัดพิจิตรอยู่ในที่ราบลุ่มตอนใต้ของภาคเหนือในดินแดนสุวรรณภูมิบริเวณนี้เป็นบริเวณที่ลำน้ำยมและลำน้ำน่านไหลผ่าน ลักษณะพิเศษของดินแดนจังหวัดพิจิตรเดิมเต็มไปด้วยห้วย หนอง คลอง บึง พื้นดินจังหวัดพิจิตร เป็นดินอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเกษตร เพราะเป็นดินตะกอนที่เกิดจากน้ำท่วมทับถมทุกปีมีปลาชุกชุม

ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถแห่งกรุงศรีอยุธยา เมื่อเปลี่ยนการปกครองเป็นแบบจตุสดมภ์และแบ่งหัวเมืองออกเป็นหัวเมืองเอก โท ตรี จัตวา เมืองพิจิตรมีฐานะเป็นเมืองตรี มีความสำคัญทางทหารและการปกครองมาก ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้ทรงพระราชนิพนธ์คำกลอนเรื่อง “ไกรทอง” โดยใช้เมืองพิจิตรเป็นแหล่งกำเนิดของเรื่องราว เนื่องจากเมืองพิจิตร เป็นเมืองที่มี

แหล่งน้ำมากมายและมีระเซ่ชุกชุมนั่นเอง ในปี พ.ศ. ๒๔๓๕ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้นำรูปแบบการปกครองระบบ เทศบาลมาใช้และได้จัดตั้งมณฑลพิษณุโลก เป็นมณฑลแรกประกอบด้วย ๕ เมือง คือ เมืองพิษณุโลก เมืองพิชัย เมืองสวรรคโลก เมืองสุโขทัย และเมืองพิจิตร^๑ และยังมีกลุ่มผ้าทออีกกลุ่มหนึ่งที่สำคัญต่อจังหวัดพิจิตร กลุ่มชนที่อาศัยในจังหวัดพิจิตร นั้นมีการอพยพโยกย้ายเข้ามาอยู่กันมานาน มีทั้งชาวไทยภาคกลาง ลาวโซ่ง ลาวยวน ลาวพวน ลาวครั่ง และชาวอีสาน ดังนั้นการทอผ้าของจังหวัดพิจิตร เป็นการ ทอแบบมัดหมี่ โดยใช้วัสดุทั้งไหม ฝ้าย และด้ายสำเร็จรูป จากการอพยพเข้ามาอยู่ของคนหลายกลุ่ม ทำให้ลวดลายที่ปรากฏมีทั้งของท้องถิ่น และเป็นลวดลายที่นำเอามาจากท้องถิ่นอื่น ลวดลายที่พบ ได้แก่ ลายนกยูง ลายขาเป๋ย ลายกระจิบ เป็นต้น^๒

หลักการบริหารและแนวคิดบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองไทย เป็นผ้าทอที่สมัยโบราณที่สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่นทำจนถึงปัจจุบัน^๓ พัฒนาผ้าทอให้มีความสมัย โดยมีการสอนเยาวชนให้รู้จักผ้าทอและมีการบูรณาการเข้ากับศิลปะ สร้างรายได้ให้กับชุมชนในท้องถิ่นให้มีความตระหนักถึงความสำคัญของผ้าทอไทย^๔ สืบทอดให้กับลูกหลานได้มีอาชีพที่มั่นคง^๕ พัฒนาให้เป็นผ้าทอที่มีความสวยงามนำมาปรับให้เข้ากับโลกสมัยใหม่ยิ่งขึ้น และมีโครงการส่งเข้าประกวดในเวทีผ้าทอในระดับไปเทศทำให้คนใน AEC รู้ว่าประเทศไทยว่ามีผ้าทอที่สวยงาม สร้างเอกลักษณ์ให้กับชาวจังหวัดพิจิตร ผู้ที่ยังมีความรู้เกี่ยวกับผ้าทอก็จะเป็นผู้เชี่ยวชาญสืบสานวัฒนธรรมไทยให้ยาวนานทำให้ประเพณีผ้าทอไม่หายไปจากจังหวัดพิจิตร และมีแนวคิดพัฒนาผ้าทอให้เป็นสากลมากยิ่งขึ้นประดิษฐ์ผ้าทอลายใหม่ เข้าสู่สังคมไทยและเข้าเผยแพร่ให้ AEC ได้ทราบว่าประเทศไทยมีผ้าทอที่สวยงามไม่แพ้ชาติใด^๖ และมีการเปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ผ้าทอประจำจังหวัดทำให้ชุมชนมีอาชีพ และรายได้^๗

บ้านป่าแดง หมู่ที่ ๑ และหมู่ที่ ๖ ตำบลหนองพะยอม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร มีพื้นเพเป็นชาวไทยพวนที่อพยพมาจากอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ซึ่งร้อยทั้งร้อยมีอาชีพเกษตรกรกรรม แต่คนกลุ่มนี้มีภูมิปัญญาการทอผ้าติดตัวมา ทอเพื่อใส่กันเอง กระทั่งกาลเวลาพาให้เสื่อมคลายลงไป ด้วยแต่ละบ้านต้องทำนามากขึ้นเพื่อส่งเข้าตลาด มีใช้ส่งเข้าครัวเรือนตัวเองเช่นแต่ก่อน^๘

กระทั่งวันหนึ่งที่ข้าวประสบปัญหา คนในหมู่บ้านจึงได้เริ่มทอผ้าออกจำหน่ายเป็นรายได้เสริม มีการรวมกลุ่มลงเงินหุ้นเพื่อบริหารจัดการ แต่ทอกันตามบ้าน โดยสมาชิกจะนำผลิตภัณฑ์มาขายที่กลุ่ม ทั้งนี้กลุ่มได้สนับสนุนทั้งในด้านการผลิต การจัดการ รูปแบบ การพัฒนาคุณภาพฝีมือ และให้บริการเงินทุนหมุนเวียนแก่สมาชิก^๙

^๑จังหวัดพิจิตร. ประวัติศาสตร์จังหวัดพิจิตร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://bit.ly/๒Fwr๖g๘> [๒๐ ส.ค. ๒๕๖๑].

^๒คลังเอกสารสาธารณะ. ข้อมูลผ้าไทยภาคเหนือตอนล่าง-ผ้าเมืองนครสวรรค์และผ้าเมืองพิจิตร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://bit.ly/๒PctjeS> [๒๐ ส.ค. ๒๕๖๑].

^๓สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ , ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^๔สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ , ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^๕สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^๖สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๙ , ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^๗สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๐ , ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^๘สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๔, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^๙สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

ผ้าทอพื้นเมืองบ้านป่าแดงเป็นการทอผ้าด้วยกี่กระตุก อันเป็นเอกลักษณ์ เน้นความประณีต สวยงาม มีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ มีความคงทน สีไม่ตก เนื้อผ้าไม่หดตัว ทั้งยังมีราคาถูกกว่าผ้าทอด้วยมือของที่อื่น ด้วยคุณสมบัติต่าง ๆ นี้เอง ที่ทำให้ผ้าทอด้วยมือของบ้านป่าแดง อำเภอดงพานหิน เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย มีชื่อเสียงขจรไกลจนถึงประเทศในทวีปยุโรป เช่น อิตาลี และฝรั่งเศส

ผลิตภัณฑ์ผ้าทอป่าแดงเป็นผ้าที่มีความยาวมากกว่าผ้าทอปกติ คือมีความกว้าง ๐.๙๐ เมตร และมีความยาว ๔.๐๐ เมตร สามารถนำไปตัดเป็นชุด เพื่อนำไปสวมใส่ในวาระสำคัญต่าง ๆ โดยมีลวดลายที่ทำกันมาแต่บรรพบุรุษ เช่น ลายเครือเถา ลายเรขาคณิต ลายดอกไม้ ลายสัตว์ นอกจากนี้ยังมีประเพณีพิเศษที่มีตัวอักษรตามลูกคำต้องการ ทั้งนี้ต้องขึ้นกับความชำนาญของผู้ทำด้วย

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้า มีตั้งแต่โครงกี่ทอผ้า รางกระสวย ข่อยีตรากระสวย ใบพัดม้วนด้าย ลูกกลิ้งม้วนผ้าพร้อมไม้ขีด ลูกกลิ้งโยงตะกอก เท้าเหยียบ ไม้ร้อยม้วนงัน คันกระตุก

ขั้นตอนการทอผ้า มีตั้งแต่การกรอด้วย การเดินด้ายยืน หรือคั่นเส้นด้ายยืน การร้อยพันหวี หรือการหวีเส้นด้าย การเก็บตะกอก การมัดลายมัดหมี่ (การเตรียมมัดหมี่) การย้อมด้ายมัดหมี่ การปั่นหมี่ การทอผ้าเป็นผืนผ้า^{๑๐}

ทั้งนี้ เพื่อให้การทอผ้ายังคงอยู่ในพื้นที่ คนตำบลหนองพะยอมจึงปลูกฝังให้บุตรหลานได้เรียนรู้การทอผ้าจากครอบครัว ซึ่งปัจจุบันโรงเรียนวัดป่าแดงได้จัดหลักสูตรการทอผ้าให้นักเรียน เพื่อเป็นการอนุรักษ์สืบทอดการทอผ้าให้คงอยู่สืบไป

มีหลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองไทย มีความสัมพันธ์กับชุมชน การมัดหมี่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ^{๑๑} จากรุ่นสู่รุ่นชุมชนเกิดความรู้สึกร่วมกันในการแบ่งงานความรับผิดชอบตามความถนัด^{๑๒} ความสามารถของแต่ละคนในชุมชน เช่นการมัดหมี่ การย้อม การทอผ้า^{๑๓} ทำให้คนในชุมชนได้เรียนรู้พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีกระบวนการผลิตที่เป็นระบบ^{๑๔} การบริหารวัตถุดิบและส่วนประกอบการย้อมสี ควรแยกภาชนะการย้อมสีเพื่อป้องกันสีผสมกัน และต้องรักษาอุณหภูมิความร้อนของ น้ำต้มสีย้อมเส้นด้ายให้สม่ำเสมอ การมัดย้อมเส้นด้าย ควรมัดเส้นด้ายให้แน่น เพราะหากมัดไม่แน่น อาจจะทำให้สีย้อมกลืนเข้าหากัน จะทำให้ได้ลวดลายไม่สม่ำเสมอและไม่สวยงาม^{๑๕} การทอผ้ามัดหมี่มีริมต้องเรียบเสมอกัน ตีพิมพ์ให้แน่นสม่ำเสมอการทอลายมัดหมี่ ต้องหมั่นเรียนรู้และฝึกทักษะความชำนาญ เพื่อให้ได้ลวดลายที่ต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ เคล็ดลับในการผลิต การย้อมสี ควรแยกภาชนะการย้อมสีเพื่อป้องกันสีผสมกัน และต้องรักษาอุณหภูมิความร้อนของ น้ำต้มสีย้อมเส้นด้ายให้สม่ำเสมอ การมัดย้อมเส้นด้าย ควรมัดเส้นด้ายให้แน่น เพราะหากมัดไม่แน่นอาจจะทำให้สีย้อมกลืนเข้าหากัน จะทำให้ได้ลวดลายไม่สม่ำเสมอและไม่สวยงาม การทอผ้ามัดหมี่ ริมต้องเรียบเสมอกัน ตีพิมพ์ให้แน่นสม่ำเสมอ การทอลายมัดหมี่ ต้องหมั่นเรียนรู้และฝึกทักษะความชำนาญ เพื่อให้ได้ลวดลายที่ต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ^{๑๖}

๒. การส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทย จังหวัดพิจิตรได้มีการส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทย มีขั้นตอน การมัดหมี่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ จาก

^{๑๐}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๑๑}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๑, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๑๒}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๒, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๓, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔}ผู้ทรงคุณวุฒิสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๘, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๖ , ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๕ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

รุ่นสู่รุ่น ทำให้คนในชุมชนเกิดความรู้สึกผูกพันกัน วัตถุประสงค์และอุปกรณ์การผลิตผ้ามัดหมี่ ตลอดจนแรงงานทั้งหมดมาจากชุมชนทำให้เกิดรายได้แก่คนในชุมชน การแบ่งงานความรับผิดชอบตามความถนัดและความสามารถของแต่ละคนในชุมชน เช่น การมัดหมี่ การย้อม การทอ ทำให้คนในชุมชนได้เรียนรู้พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

กลุ่มเยาวชนที่อาศัยในจังหวัดพิจิตร นั้นมีการอพยพโยกย้ายเข้ามาอยู่กันมานาน มีทั้งชาวไทยภาคกลาง ลาวโซ่ง ลาวยวน ลาวพวน ลาวครั่ง และชาวอีสาน ดังนั้นการทอผ้าของจังหวัดพิจิตร เป็นการ ทอแบบมัดหมี่ โดยใช้วัสดุทั้งไหม ฝ้าย และด้ายสำเร็จรูป จากการอพยพเข้ามาอยู่ของคนหลายกลุ่ม ทำให้ลวดลายที่ปรากฏมีทั้งของท้องถิ่น และเป็นลวดลายที่นำเอามาจากท้องถิ่นอื่น ลวดลายที่พบ ได้แก่ ลายนกยูง ลายขาเป็ย ลายกระฉิบ เป็นต้น

ผ้าป่าแดง ซึ่งเป็นการทอผ้าด้วยกี่กระตุก ทอเป็นผืนผ้า ผ้าที่ทอ ได้แก่ ผ้าขาวม้า ผ้าถุง ผ้ามัดหมี่ และผ้าตัวอักษรตามสั่ง จังหวัดพิจิตรมีเนื้อที่ ๔,๕๓๑ ตารางกิโลเมตร ทิศเหนือติดกับจังหวัดพิษณุโลก ทิศใต้ติดกับจังหวัด นครสวรรค์ ทิศตะวันออกติดกับจังหวัดเพชรบูรณ์ และทิศตะวันตกติดกับจังหวัดกำแพงเพชรและ นครสวรรค์ จังหวัดพิจิตรแบ่งการปกครองออกเป็น ๘ อำเภอและ ๓ กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอตะพานหิน อำเภอบางมูลนาก อำเภอโพธิ์ประทับช้าง อำเภอโพทะเล อำเภอสามง่าม อำเภอวังทรายพูน อำเภอทับคล้อ กิ่งอำเภอสามโก้ กิ่งอำเภอดงเจริญและกิ่งอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ส่งเสริมกลุ่มอาชีพผ้าทอพื้นเมือง ซึ่งมีทักษะฝีมือประณีตสวยงาม หวังสร้างรายได้แก่ชุมชนเป็นผลิตภัณฑ์ขึ้นชื่อของจังหวัดพิจิตร ตลอดจนเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาของท้องถิ่นในการทอผ้าให้คงอยู่คู่เมืองพิจิตร

สำหรับกลุ่มอาชีพทอผ้าพื้นเมือง ที่เป็นที่รู้จักกันในจังหวัดพิจิตร จะประกอบด้วย ๔ กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มผ้าทอบ้านป่าแดง อำเภอตะพานหิน กลุ่มทอผ้าบ้านห้วยแก้ว อำเภอบึงนาราง กลุ่มทอผ้าบ้านสระยายชี อำเภอสามง่าม และกลุ่มทอผ้าบ้านหนองพง อำเภอโพธิ์ประทับช้าง โดยเฉพาะกลุ่มทอผ้าบ้านป่าแดง เป็นกลุ่มทอผ้าที่ดูจะมีความเข้มแข็ง มีการบริหารจัดการกลุ่มอย่างเป็นระบบ โดยชาวบ้านป่าแดงเป็นชาวไทยพวนที่อพยพมาจากอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ได้นำภูมิปัญญาการทอผ้าติดตัวมาเพื่อทอผ้าใช้ในครอบครัว

ต่อมามีการพัฒนาคุณภาพการทอผ้าที่มีลวดลายสีสันทึบสวยงามออกจำหน่ายเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว ผ้าทอพื้นเมืองบ้านป่าแดงเป็นการทอผ้าด้วยกี่กระตุก เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้านผลิตผ้าทอที่มีคุณภาพ ลวดลายเป็นที่นิยมของตลาด

อย่างไรก็ตามชาวบ้านป่าแดงตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของการทอผ้า จึงปลูกฝังให้บุตรหลานตั้งแต่เด็กได้เรียนรู้การทอผ้าจากครอบครัว ปัจจุบันโรงเรียนวัดป่าแดงได้จัดหลักสูตรการทอผ้าให้กับนักเรียน เพื่อเป็นการอนุรักษ์สืบทอดการทอผ้าให้คงอยู่สืบไป นอกจากนี้ทุกต้นเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี ชาวตำบลหนองพะยอม อำเภอตะพานหิน จะจัดงานประจำปีงานกำฟ้าไทยพวน เพื่อประชาสัมพันธ์การทอผ้า ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอพื้นเมือง รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีของตนเองให้คงอยู่ และเป็นที่รู้จักให้มากขึ้นเป็นประจำทุกปีอีกด้วย

๓. อัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอ ผ้าทอไทยที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น จังหวัดพิจิตรได้มีกระบวนการขั้นตอนการผลิตผ้าทอที่มีความสวยงามได้ขึ้นอยู่กับกระบวนการผลิตมีวัตถุประสงค์ และส่วนประกอบ เช่น เส้นด้ายไหม, ประดิษฐ์, สีย้อม, เชือกฟาง, ฝีม, กี่ทอผ้า, โส้มัดหมี่ มีขั้นตอนการผลิตในปัจจุบันชาวไทยพวนได้พัฒนาการทอผ้า เพื่อให้ทันยุคสมัยมีกระบวนการทำงานซึ่งแบ่งเป็นขั้นตอน ดังนี้ การเตรียมเส้นด้ายยืน

๑) การลงแป้ง เส้นด้ายที่จะนำมาขึ้นเครื่องเป็นเส้นด้ายยืนจะต้องนำมาลงแป้งเพื่อให้เส้นด้ายมีความเรียบ เหนียว แข็ง และไม่เป็นขนมีความทนทานต่อการเสียดสีของฟันหวี

๒) การปั่นหลอดด้าย เป็นการนำเส้นด้ายที่ลงแป้งเสร็จแล้วมาปั่นใส่หลอด

๓) การคั่นหูก หรือ การคั่นด้ายยืน

๔) การสอดฟันหวี หรือ ฟันพืม

๕) การเก็บตะกอ

๖) การนำเครื่องหูกขึ้นที่ทอผ้า

การเตรียมเส้นด้ายพุ่ง การคั่นหมี่ คือ การนับจำนวนเส้นด้ายพุ่งตามลวดลายที่ออกแบบไว้ทั้งผืน เพื่อเตรียมมัดลาย และย้อมสีต่อไป การมัดหมี่ การมัดหมี่จะใช้เครื่องมือ เรียกว่า “โหงมัดหมี่” วิธีการมัดหมี่จะนำด้ายที่คั่นแล้วมาใส่ในโหงมัดหมี่เพื่อมัดลาย ตามที่ได้ออกแบบไว้ โดยใช้เชือกฟางในการมัดหมี่ การย้อมสี

ขั้นตอนการมัดหมี่แล้วก็มาถึงขั้นตอนการย้อมหมี่ โดยจะถอดด้ายออกจากโหงมัดหมี่ แล้วนำไปย้อมสีที่ได้มีการผสมไว้แล้ว จึงนำไปผึ่งลมให้สีซึมเข้าไปในหมี่และรอให้แห้ง และการกรอเส้นด้ายพุ่งเป็นการนำเส้นด้ายที่ย้อมสีแล้วมากรอใส่หลอดด้ายเล็ก ๆ สำหรับใส่ในกระสวยเป็นเส้นด้ายพุ่ง เป็นขั้นตอนสำคัญที่จะทำให้ได้ลวดลายที่สวยงาม

การทอผ้า

ขั้นตอนสุดท้ายในการผลิตผ้าทอมัดหมี่ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ทักษะความชำนาญสูงและเป็นขั้นตอนที่ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพ และลวดลายของผ้าทอว่าจะมีคุณภาพดีและลวดลายสวยงามปราณีตเพียงใดเมื่อได้ผ้าพอประมาณแล้วจะม้วนเก็บในแกนม้วนผ้า ก่อนจะนำมาตัดเป็นชิ้นๆเพื่อนำจำหน่ายต่อไป

เคล็ดลับในการผลิตผ้าทอพื้นเมืองจังหวัดพิจิตร ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ คือ ลายเปาบุ้นจิ้น แหล่งทอที่สำคัญ ๑) การย้อมสี ควรแยกภาชนะการย้อมสีเพื่อป้องกันสีผสมกลืนกัน และต้องรักษาอุณหภูมิความร้อนของ น้ำต้มสีย้อมเส้นด้ายให้สม่ำเสมอ ๒) การมัดย้อมเส้นด้าย ควรมัดเส้นด้ายให้แน่น เพราะหากมัดไม่แน่นอาจจะทำให้สีย้อมกลืนเข้าหากัน จะทำให้ได้ลวดลายไม่สม่ำเสมอและไม่สวยงาม ๓) การทอผ้ามัดหมี่ ริมต้องเรียบเสมอกัน ตีพืมให้แน่นสม่ำเสมอ ๔) การทอลายมัดหมี่ ต้องหมั่นเรียนรู้และฝึกทักษะความชำนาญ เพื่อให้ได้ลวดลายที่ต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ

ภาพที่ ๔.๑ ขั้นตอนการลงสัมผัสภาพลักษณ์และปฏิบัติจริง

ภาพที่ ๔.๒ อุตสาหกรรมที่โดดเด่นผ้าทอมีลวดลายที่สวยงาม (ลายเปาบุ้นจิ้น)

สรุปผลจากการลงพื้นที่ศึกษาหลักการบริหาร กระบวนการส่งเสริม อุตสาหกรรมที่โดดเด่นผ้าทอของจังหวัดพิจิตรมีถ่ายทอดความรู้การทอผ้าพื้นเมืองจังหวัดพิจิตร มีการบริหารแบบกลุ่มระหว่างหมู่บ้านติดต่อประสานงานเพื่อจัดทำผ้าทอ และมีการส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนโดยการให้กลุ่มคนที่สนใจเกี่ยวกับผ้าทอเข้าไปศึกษาและเลือกซื้อผ้าทอไทยได้ตามความต้องการ เริ่มต้นการศึกษาเรียนรู้ขั้นตอนการทอผ้าจากสถาบันครอบครัวที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง แม่และยายเป็นผู้สอนให้ทอผ้าให้หนึ่งคู่มือการทอช่างที่ทอผ้า ทำให้ดูแล้วให้ทำตามแบบ สาธิตทำทีละขั้นตอน และให้ลงมือปฏิบัติการทอผ้าจริงด้วยตนเอง เพื่อจะได้เกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้ที่สามารถจดจำได้รวดเร็วและยาวนาน เมื่อปฏิบัติการทอผ้าซ้ำ ๆ ไปมาเป็นระยะเวลาานาน ๆ จนเกิดเป็นความชำนาญ ซึ่งมีผ้าที่เป็นอุตสาหกรรมที่โดดเด่น คือผ้าทอผ้าทอลายเปาบุ้นจิ้น อุตสาหกรรมที่โดดเด่นผ้าทอ ผ้าทอพื้นเมืองจังหวัดพิจิตร ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ คือ ลายเปาบุ้นจิ้นแหล่งทอที่สำคัญการย้อมสี ควรแยกภาชนะการย้อมสีเพื่อป้องกันสีผสมกัน และต้องรักษาอุณหภูมิความร้อนของ น้ำต้มย้อมเส้นด้ายให้สม่ำเสมอ การมัดย้อมเส้นด้าย ควรมัดเส้นด้ายให้แน่น เพราะหากมัดไม่แน่นอาจจะทำให้สีย้อมกลืนเข้าหากัน จะทำให้ได้ลวดลายไม่สม่ำเสมอและไม่สวยงาม การทอผ้ามัดหมี่ ริมต้องเรียบเสมอกัน ตีพิมพ์ให้แน่นสม่ำเสมอ การทอลายมัดหมี่ ต้องหมั่นเรียนรู้และฝึกทักษะความชำนาญ เพื่อให้ได้ลวดลายที่ต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ

ข. สภาพการบริหารจัดการผ้าทอ จังหวัดอุทัยธานี

เมืองอุทัยธานี มีหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์ของกรมศิลปากรยืนยันไว้ว่า เป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ เมื่อประมาณ ๓,๐๐๐ ปี มาแล้ว โดยพบหลักฐานยืนยันในหลายพื้นที่ เช่น โครงกระดูก เครื่องมือหินกะเทาะจากหินกรวด และภาพเขียนสมัยก่อนประวัติศาสตร์เขาปลาร้า

ตำนานเก่าเล่าว่า ในสมัยสุโขทัยเจริญรุ่งเรืองนั้น “ ท้าวมหาพรหม ” ได้เข้ามาสร้างเมืองที่บ้านอุทัยเก่า คือ อำเภอนองฉางในปัจจุบันนี้ แล้วพาคนไทยเข้ามาอยู่ท่ามกลางหมู่บ้านคนมอญ และคนกะเหรี่ยง จึงเรียกว่า “เมืองอุไทย” เรียกชื่อตามกลุ่มหรือที่อยู่ของคนไทย ซึ่งพากันตั้งบ้านเรือนอยู่อย่างหนาแน่น มีพืชพรรณ และอาหารที่อุดมสมบูรณ์กว่าแห่งอื่น ต่อมากระแสน้ำเปลี่ยนทางเดินและเกิดก้นตارน้ำ เมืองอุไทยจึงถูกทิ้งร้าง จนในที่สุด “พระตะเพิด” ได้เข้ามาปรับปรุงเมืองอุไทยโดยขุดที่เก็บกักน้ำไว้ใกล้เมือง และพระตะเพิดได้เป็นผู้ปกครองเมืองอุไทยเป็นคนแรกในสมัยกรุงศรีอยุธยา เมืองอุไทย ต่อมาได้เรียก

กันเป็น “เมืองอุไทย” คาดว่าเพี้ยนไปตามสำเนียงชาวพื้นเมืองเดิม ได้มีฐานะเป็นหัวเมืองด่านชั้นนอก มีพระพลสงครามเป็นนายด่านแม่กลอง และพระอินทรเดช เป็นนายด่านหนองหลวง (ปัจจุบัน แม่กลอง คือ อำเภออุ้มผาง และหนองหลวง คือ ตำบลหนองหลวง อำเภอ อุ้มผาง จังหวัดตาก) คอยดูแลพม่าที่จะยกทัพมาตามเส้นทางชายแดนด่านแม่ละเมา ต่อมาในสมัยพระเอกาทศรถ (พ.ศ.๒๑๔๘ - ๒๑๖๓) ได้โปรดให้บัญญัติอำนาจการใช้ตราประจำตำแหน่ง มีบัญชาการตามหัวเมืองนั้น ได้ระบุในกฎหมายเก่าลักษณะพระธรรมนูญว่า “เมืองอุทัยธานีเป็นหัวเมืองชั้นแกมหาดไทย” เมืองอุทัยธานีเป็นเมืองที่อยู่บนที่ดอนและลึกเข้าไป ไม่มีแม่น้ำสายใหญ่ และไม่สามารถติดต่อทางเรือได้ ดังนั้นชาวเมืองอุทัยธานีจึงต้องขนข้าวบรรทุกเกวียนมาลงที่แม่น้ำ จึงทำให้พ่อค้าพากันไปตั้งยุ้งฉางรับซื้อข้าวที่ริมแม่น้ำจนเป็นหมู่บ้านใหญ่ เรียกว่าหมู่บ้าน

“สะแกกรัง” เนื่องจากเป็นพื้นที่มีป่าสะแกขึ้นเต็มริมน้ำ และมีต้นสะแกใหญ่อยู่กลางหมู่บ้าน บ้านสะแกกรัง ชาวจีนเรียกเพี้ยนเป็น “ซีเกียกั้ง” เป็นตลาดซื้อข้าวที่มีพ่อค้าคนจีนนิยมไปตั้งบ้านเรือนและยุ้งฉาง ต่อมาในระยะหลังได้มีเจ้านายและขุนนางมาตั้งบ้านเรือนอยู่ เพราะความสะดวกในการกะเกณฑ์สิ่งของส่งเมืองหลวง ซึ่งเป็นจำพวก มูลค่างควา ไม้ซุง กระวาน และช้างป่า อีกทั้งยังมีช่องทางในการค้าข้าวอีกด้วย

พ.ศ. ๒๓๗๖ ข้าราชการชาวกรุงเทพฯ ผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็น พระยาอุทัยธานีเจ้าเมืองอุไทยธานีในสมัยนั้น ได้เห็นว่าบ้านสะแกกรังเป็นตลาดใหญ่ มีผู้คนอพยพเข้ามาอยู่กันอย่างหนาแน่น อีกทั้งเป็นสถานที่ที่ชาวอุไทยธานีติดต่อค้าขายข้าว และไม้ซุง กับพ่อค้าที่นั่นมานานแล้ว จึงคิดตั้งบ้านเรือนเพื่อค้าขาย ประจวบกับเวลานั้น เจ้าเมืองไชยนาทเป็นเพื่อนกัน จึงขอตั้งบ้านเรือนที่ริมแม่น้ำสะแกกรัง เนื่องจากผู้คนมาติดต่อราชการและมาค้าขายกันมาก ทั้งนี้ เนื่องจากเจ้าเมืองไม่กล้าขึ้นไปเมืองอุไทยธานีเก่า อ้างว่ากลัวไข้ป่า จึงเป็นเหตุให้พากันอพยพมาอยู่กันมากขึ้น

พ.ศ. ๒๓๙๑ ได้มีการแบ่งเขตดินแดนเมืองอุทัยธานีและเมืองไชยนาทโดยตัดเขตบ้าน สะแกกรังทางฝั่งคลองปากใต้ ตั้งแต่ท้ายบ้านสะแกกรังไปจดเมืองอุไทยธานีเก่า โอนที่นั่นจากเมืองไชยนาท เป็นของเมืองอุทัยธานีดังนั้นเมืองอุทัยธานีจึงตั้งอยู่ที่ปลายสุดเขตแดนเมืองมโนรมย์ ข้างใต้บ้านลงมาสักคั้งน้ำหนึ่งก็เป็นแดนเมืองไชยนาท

พ.ศ. ๒๔๔๑ เมืองอุทัยธานีขึ้นกับมณฑลนครสวรรค์ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๖ ได้เปลี่ยนเป็นขึ้นกับมณฑลอยุธยา สุดท้ายมีการประกาศเลิกมณฑลปี พ.ศ. ๒๔๗๖ และกำหนดให้จังหวัดเป็นหน่วยปกครองส่วนภูมิภาค^{๑๗} และในจังหวัดอุทัยธานีมองเห็นความสำคัญของการทอผ้าพื้นบ้านแบบไทย และมีขั้นตอนอย่างเป็นระบบดังนี้

ผ้าทอจังหวัดอุทัยธานี มีความเป็นมาว่า หญิงไทย (เชื้อสายลาวครั้ง ลาวเวียง) ในสมัยโบราณได้รับการฝึกให้ทอผ้าตั้งแต่เยาว์วัย เพื่อนำไปใช้เป็นนุ่งห่ม ผ้าบูชาพระ ของกำนัล ตลอดจนถึงเครื่องแต่งกายพิธี แต่งงานของตนเอง การทอผ้า จึงเป็นวิถีชีวิตของคนไทยมาโดยตลอด จวบจนถึงปัจจุบัน

“ผ้าทอ” เป็นงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่สะท้อนวิถีชีวิตวัฒนธรรมและอารยธรรมของกลุ่มชนในท้องถิ่นที่สืบทอดกันมา ผ้าทอพื้นเมืองของแต่ละท้องถิ่น แต่ละภาค จะมีรูปแบบของสี สัน ลวดลาย และกรรมวิธีการผลิตที่แตกต่างกันไป แม้ว่าจะผลิตขึ้นมาจากวัตถุดิบประเภทเดียวกัน คือฝ้ายหรือไหม แต่ละที่ก็จะมีเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งได้รับการสืบทอดมาจากขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อทางวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต ผสมผสานกับค่านิยมในสังคมที่สืบทอดกันมาจากชุมชนต้นกำเนิด

หญิงไทยในสมัยโบราณ ได้รับการฝึกให้ทอผ้าตั้งแต่เยาว์วัย เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม ผ้าบูชาพระ ของกำนัล ตลอดจนถึงเครื่องแต่งกายพิธี แต่งงานของตนเอง การทอผ้า เป็นวิถีชีวิตของคนอุทัยธานีที่มีมาช้านาน

^{๑๗}สำนักงานจังหวัดอุทัยธานี. ประวัติจังหวัดอุทัยธานี. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://bit.ly/๒FujSJJ> [๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑].

แล้ว มีทั้งผ้าฝ้าย ไหม และฝ้ายแกมไหม มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ลวดลายโบราณที่มีการอนุรักษ์ไว้ อายุไม่ต่ำกว่า ๑๐๐-๒๐๐ ปี

ลายผ้าสามารถอธิบายวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภูมิปัญญา ของชุมชนได้เป็นอย่างดี ปัจจุบัน อุทัยธานีมีกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองทั้งหมด ๓๕ กลุ่ม ลวดลายโบราณ ที่มีมากกว่า ๖๐ ลาย ได้รับการอนุรักษ์ และถ่ายทอดภูมิปัญญามาจนถึงปัจจุบันผ้าทอลายโบราณของ จังหวัดอุทัยธานี สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นลาวครั้ง อพยพมาจากเมืองหลวงพระบาง และลาวเวียง ที่อพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์ เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิม มีลายพญานาค ลายขอ ลายรูปสัตว์ต่าง ๆ ฯลฯ ส่วนใหญ่นิยมทอผ้าฝ้ายหม้อมีสีธรรมชาติ

ปัจจุบันมีชุมชนทอผ้าที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นอยู่ ๓๕ กลุ่ม อาทิ ชุมชนทอผ้าบ้านตาโพ ชุมชนทอผ้าผาทัง ชุมชนทอผ้าบ้านโคกหม้อ ฯลฯ ผ้าทอบ้านนาตาโพ มีลวดลายและสีเส้นสวยงาม เส้นฝ้ายหม้อมีด้วยสีธรรมชาติ เช่น ใช้ครั่งในการให้สีเส้นสีแดง ซึ่งเป็นที่นิยมมาแต่โบราณ และยังสีเส้นจากวัตถุดิบอื่น ๆ ในท้องถิ่น เช่น ดอกไม้ ใบไม้ เปลือกไม้ สร้างลวดลายตามจินตนาการ จากสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ เช่น ดอกไม้ รูปสัตว์ ดวงดาว เป็นต้นผ้าชิ้นของที่นี่ แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ ส่วนหัว และส่วนตีน (เชิงผ้าชิ้น) เอกลักษณ์ของชาวบ้านนาตาโพคือส่วนตีนผ้าชิ้นจะต้องเป็นสีแดง ส่วนตัว และหัวจะเป็นสีอะไรก็ได้ ผ้าทอบ้านผาทังเป็นผ้าทอที่ยังคงอนุรักษ์ความเก่าแก่ต้นฉบับได้อย่างครบถ้วน ทั้งความละเอียดอ่อนของลายผ้าสีเส้นซึ่งหม้อมด้วยวัสดุจากธรรมชาติที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ ๒๐๐-๓๐๐ ปี

กลุ่มผ้าทอ อำเภอบ้านไร่ ถือเป็นแหล่งราชินีผ้าฝ้าย ผ้าของที่นี่ถักทอด้วยมือ เอกลักษณ์ของลายผ้าเป็นผ้าทอลายโบราณ มีความงดงามไม่มีที่ใดเหมือนจนได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับประเทศปี ๒๕๔๖ และชุดเครื่องนอนก่อนวิวาทักก็เคยได้รับรางวัลชนะเลิศระดับยูเนสโก เมื่อปี ๒๕๔๗^{๑๘}

เป็นผ้าทอที่สมัยโบราณที่สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่นทำงานถึงปัจจุบันสืบทอดกันมาตั้งแต่ ๒๐๐-๓๐๐ ปี และยังพัฒนาผ้าทอให้มีความสมัยโดยมีการสอนเยาวชนให้รู้จักผ้าทอและมีการบูรณาการเข้ากับศิลปะ สร้างรายได้ให้กับชุมชนในท้องถิ่นให้มีความตระหนักถึงความสำคัญของผ้าทอไทย สืบทอดให้กับลูกหลานได้มีอาชีพที่มั่นคงพัฒนาให้เป็นผ้าทอที่มีความสวยงามนำมาปรับให้เข้ากับโลกสมัยใหม่ยิ่งขึ้น และมีโครงการส่งเข้าประกวดในเวทีผ้าทอในระดับไปเทศทำให้คนใน AEC รู้ว่าประเทศไทย ว่ามีผ้าทอที่สวยงามสร้างเอกลักษณ์ให้กับชาวจังหวัดอุทัยธานี ผู้ที่ยังมีความรู้เกี่ยวกับผ้าทอก็จะเป็นผู้เชี่ยวชาญสืบสานวัฒนธรรมไทยให้ยาวนานทำให้ประเพณีผ้าทอไม่หายไปจากจังหวัดอุทัยธานีและมีแนวคิดพัฒนาผ้าทอให้เป็นสากลมากยิ่งขึ้น ประดิษฐ์ผ้าทอลายใหม่ เข้าสู่อสังคัมไทยและเข้าเผยแพร่ให้ AEC ได้ทราบว่า ประเทศไทยมีผ้าทอที่สวยงามไม่แพ้ชาติใด และมีการเปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ผ้าทอประจำจังหวัด ทำให้ชุมชนมีอาชีพและรายได้^{๑๙}

สร้างกลุ่มผ้าทอโดยมีหัวหน้าสมาชิกประจำกลุ่มเพื่อการประสานงานและมีแนวคิดสร้างสมาชิกผ้าทออย่างต่อเนื่องจะเพิ่มขึ้นทุกปีมีการสนับสนุนการเปิดศูนย์การเรียนรู้ผ้าทอประจำตำบล และอำเภอร่วมมือกับจังหวัด อำเภอ และตำบล ให้มีส่วนร่วมในการบริหารสนับสนุนโครงสร้างผลิตผ้าทอ โดยทางกลุ่มผ้าทอร่วมมือกันเป็นเครือข่าย และเปิดตลาดของตัวเอง ทำให้มีผู้ที่สนใจผ้าทอเข้ามาเลือกชมและเลือกซื้อเป็นจำนวนมากสนับสนุนการทอผ้าประจำจังหวัดอุทัยธานีนั้น มีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาช่วยเหลือให้ความรู้ที่เป็นระบบพัฒนาผ้าทอให้มีความหลากหลายทำให้ผู้ที่สนใจอยากจะซื้อผ้าทอต้องนึกถึงผ้าทอจังหวัดอุทัยธานี

^{๑๘}ผ้าทอโบราณจังหวัดอุทัยธานี. ผ้าทอมือพื้นเมือง ลายโบราณจ.อุทัยธานี. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://uthai-trip.com/info/fabric/#about-us> [๑ สิงหาคม ๒๕๖๑].

^{๑๙}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ , ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

สร้างเครือข่ายประจำกลุ่มผ้าทอโดยถ้ามีการเปิด OTOP ทางกลุ่มผ้าทอจะนำผ้าทอที่สวยงามหลากหลายเข้าร่วมงาน OTOP และมีการประสานงานระหว่างเข้าให้เข้าร่วมงาน OTOP เป็นประจำ อบรมพัฒนาสมาชิกผ้าทอเป็นประจำ โดยมีการประสานกลุ่มผ้าทอให้เข้าร่วมอบรมเพื่อพัฒนาผ้าทอ หรือตลาดนั้นให้ดียิ่งขึ้นติดตามงานของกลุ่มผ้าทอเป็นประจำสร้างเครือข่ายกลุ่มไหนมีปัญหา ก็จะร่วมมือกันแก้ปัญหาหรือแนะนำวิธีการแก้ปัญหาสร้างเยาวชนให้มีความรู้เกี่ยวกับผ้าทอ โดยมีการเปิดให้ความรู้เกี่ยวกับผ้าทอในวันหยุดเรียนของนักเรียนและมีวิธีการสอนอย่างเป็นระบบ นำความรู้ศิลปะเข้ามาบูรณาการกับผ้าทอ โดยการนำมาบูรณาการให้เป็นการสร้างลวดลายให้มีความสวยงามประสานงานแบบกลุ่มโดยการมีโครงสร้างในการบริหารระหว่างองค์กรเพื่อประสานงานด้านต่าง ๆ พัฒนาผ้าทอให้ทันสมัย^{๒๐}

การเลือกเส้นใยใหม่ที่ว่า”เส้นไหมเมื่อก่อนก็เลี้ยงเอง เลี้ยงไหมพื้นเมือง เลี้ยงเต็มกำลังเลยได้เส้นไหมประมาณกิโลครึ่งต่อ ๔๕ วัน แต่ปัจจุบันเราใช้เส้นไหมวันหนึ่งประมาณกิโลครึ่งเราก็เลยไม่เลี้ยงเพราะว่ามันไม่มีน้ำฝน ไม่มีใบหม่อนไม่ต้องเลี้ยงเพราะว่าตัวไหมมันกินใบหม่อนอย่างเดียว ปากก็เลยหยุดเลี้ยง มาซื้อคู้มกว่าลงทุนปลูกต้นหม่อน ๓ หมื่น ๔ หมื่น ฝนไม่ตก หม่อนตาย ต้นหม่อนตายตัวไหมก็เลี้ยงไม่ได้ เสียไปตั้งเยอะ ตอนนั้นก็เลยไม่เลี้ยงตัดสินใจซื้อ เส้นไหมจูลไหมไทย สั่งทำเส้นไหมควบพิเศษ ให้จากเส้นยีนก็ทำควบ ๖ ควบ ๓ แต่ ๓ เราไม่ค่อยได้ใช้เพราะ ๓ เส้นเล็ก เส้นฟุ้งก็ควบ ๒ คือทำเกลียวทั้งหมดเลย ผ้าออกมาก็นุ่มไปไหนก็ไม่ยับ ชักง่าย รีดง่ายแต่ตอนนี้ก็มีคนใช้ตามเราหลายคนแล้ว ราคาปกติเส้นไหมเดี่ยวไม่แพงนะ ๗๐๐ เส้นไหมเดี่ยวที่เค้าใช้ทั่วไป ป้าสั่งควบ ชุดละประมาณราคา ๙๐๐ - ๑,๐๐๐ บาท ไหมที่ป้าสั่งเค้าทำควบนี้มันมีน้ำหนักทอผ้าได้ประมาณ ๑๐ เมตรต่อหนึ่งกิโล ซิตละ ๑ เมตร แต่เส้นเดี่ยว ในจำนวนกิโลหนึ่ง น้ำหนักกิโลหนึ่งเท่ากับ ๑๕ เมตร ที่เราควบแล้วมันจะเหลือแค่ ๑๐ เมตร น้ำหนักมันเพิ่มเส้นมันโตขึ้นทำให้ทุนเราสูงกว่าผ้าปกติอีกครึ่งหนึ่ง สั่งไหมจากจูลไหมไทย ครั้งหนึ่งก็ ๔๐ กิโลกรัม แล้วแต่ ๒๐ กิโลกรัม ๑๕ กิโลกรัมก็มี”^{๒๑}

ใช้วัสดุในการทอผ้าพื้นเมือง คือ เลือกใช้เส้นใยไหมสมัยก่อนชาวบ้านปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเองพอฝนไม่ตกไม่มีน้ำหม่อนตายตัวไหมก็เลี้ยงไม่ได้ชาวบ้านในปัจจุบันจึงหยุดเลี้ยง เพราะคิดคำนวณแล้วซื้อเส้นใยไหมมาทอคุ้มค่าง่าปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเอง ปัจจุบันสั่งซื้อเส้นใยไหมจากจูลไหมไทย สั่งโรงงานให้ทำเส้นไหมควบพิเศษให้ จากเส้นยีนเคยใช้เส้นควบ ๓ สั่งให้โรงงานทำพิเศษเป็น ควบ ๖ เพราะควบ ๓ เส้นเล็ก ส่วนเส้นฟุ้ง ควบ ๒ คือทำเกลียวทั้งหมดผ้าที่ทอออกมานุ่มไปไหนก็ไม่ยับ ชักง่าย รีดง่าย ราคาปกติเส้นไหมเดี่ยวราคา ๗๐๐ บาท แต่ช่างทอในจังหวัดอุทัยธานีสั่งควบชุดละประมาณราคา ๙๐๐-๑,๐๐๐ บาท เพราะเส้นใยไหมที่สั่งทำควบนั้นเป็นเส้นใยไหมที่มีน้ำหนักทอผ้าได้ประมาณ ๑๐ เมตรต่อหนึ่งกิโลกรัม หรือประมาณซิตละ ๑ เมตร แต่ถ้าเส้นเดี่ยวจะมีน้ำหนักหนึ่งกิโลกรัมได้เท่ากับ ๑๕ เมตร ถ้าควบด้วยจะเหลือแค่ ๑๐ เมตร น้ำหนักจะเพิ่มขึ้นเพราะเส้นมีขนาดโตขึ้นทำให้ต้นทุนในการผลิตเพิ่มสูงขึ้นกว่าผ้าปกติครึ่งหนึ่ง จำนวนที่สั่งซื้อเส้นใยไหมจากจูลไหมไทยครั้งหนึ่งประมาณ ๑๕, ๒๐ หรือ ๔๐ กิโลกรัม^{๒๒}

การทอผ้าเป็นหัตถกรรมอย่างหนึ่งที่ทำสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน ตั้งแต่ก่อนสมัยสุโขทัยเป็นราชธานี สันนิษฐานจากประวัติศาสตร์ไทยได้กล่าวไว้จากหลักฐานการแต่งกายของพระมหากษัตริย์เจ้านายคหบดี ในสมัยนั้นและได้กล่าวไว้เกี่ยวกับเรื่องราวการส่งส่วย มักกล่าวไว้ว่า “ส่งผ้าทอเป็นมัด น้ำผึ้ง ไม้หอม” และอื่น ๆ เป็นเครื่องราชบรรณาการ

^{๒๐}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ , ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

^{๒๑}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๒๒}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

การทอผ้า นับว่าเป็นศิลปะอย่างหนึ่งซึ่งผู้เป็นช่างทอจะต้องมีความสามารถในการใช้สีของเส้นด้าย ประกอบกันให้เกิดความสวยงามเหมาะสม และการแต่งแต้มสีทำให้เกิดลวดลาย การย้อม โดยเฉพาะผ้าที่ เรียกว่า “ผ้ามัดหมี่” หากผู้ใดได้จับชมแล้วยากที่จะวางลงได้

การทอผ้า นับเป็นสถาปัตยกรรมอีกด้วย เพราะช่างทอผ้าต้องออกแบบลายผ้าของตนเองขึ้นมา โดยการนำลักษณะต่าง ๆ ของธรรมชาติ เช่น ดอกไม้ ดาว เดือน สัตว์ ของใช้ มาคิดประดิษฐ์ประดอยเป็นลาย ผ้า จนมีชื่อเรียกตามลักษณะของสิ่งของเหล่านั้น เช่น ดอกแก้ว บ้าง กระเบียด (ผีเสื้อ) คั่นร่ม ขอคำเดือน ส้ารวจ (จรวด) หงส์ และมีการพัฒนาลายผ้าจากที่คิดให้มีความซับซ้อนสวยงามยิ่งขึ้น เช่น ลายขอซ้อนน้อย (เล็ก) ซ้อมใหญ่ ลายต่านน้อย ต่านกลาง ต่านใหญ่ หงส์น้อย ลายหงส์ใหญ่

การสืบทอด การถ่ายทอด ในสมัยโบราณผู้คนเรียนรู้หนังสือน้อยหรือแทบไม่ได้ศึกษาเล่าเรียน เลยโดยเฉพาะผู้หญิง ซึ่งต้องมีหน้าที่ในงานบ้านเลี้ยงลูก ทำงานทอผ้า เพื่อใช้ในการนุ่งห่มของคนใน ครอบครัวหลังจากเวลาว่างจากการทำไร่ทำนา อาศัยเวลากลางคืนบ้าง เวลาหยุดพักเพื่อรอคอยการเก็บเกี่ยว ผลผลิตบ้าง นับว่าเป็นงานหนักพอสมควรสำหรับหญิงไทย เพราะเมื่อเลิกงานประจำวันแล้วยังต้องมา ประกอบอาหารดูแลลูก ๆ และสามีให้รับประทานอาหารจนอิ่มและเข้านอนแล้ว ตนเองก็ยังไม่ได้พักผ่อนยัง ต้องเก็บฝ้าย ดัดฝ้าย มัดหมี่ เพื่อเตรียมไว้เมื่อว่างเว้นจากการทำงานแล้วจึงทำการทอผ้าพื้นเมือง

การถ่ายทอดเทคโนโลยีต่าง ๆ ในสมัยนั้น ต้องอาศัยความจำจากการปฏิบัติจึงทำให้เกิดความ ขำนาญ ไม่มีการบันทึกเป็นภาพหรือลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใด ถ่ายทอดจากแม่สู่ลูก หรือเครือญาติใกล้ชิด จึงเปรียบเสมือนเป็นการสืบสายเลือดเลยก็ว่าได้

การทอผ้าแต่โบราณจะใช้ใยไหม และใยฝ้ายเป็นวัตถุดิบหลักในการทอผ้า เพราะไม่มีเส้นใย สังเคราะห์อื่นใดที่จะมาแทนเส้นใยไหมและฝ้ายได้ดี บางกลุ่มบางสถานที่ได้นำวัสดุอื่นมาใช้ เช่น ป่าน ใบ สับปะรด ใบเตยหอม ปอ มาทำเป็นวัสดุในการทอผ้า แต่ก็ไม่ได้รับความนิยมเพราะไม่เกิดความนิ่มทำให้ ระบายเคื่องร่างกาย สู้ใยไหมและฝ้ายไม่ได้^{๒๓}

การส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทย การส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทยปัจจุบัน มีการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชน ได้ร่วมกันผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา และแรงงาน ของคนในชุมชนเอง รวมถึงความร่วมมือแบ่งปันภูมิปัญญา และรายได้ความเป็นอยู่สู่คุณภาพชีวิต^{๒๔}

จังหวัดอุทัยธานี ผ้าทอพื้นเมืองบ้านไร่มรดกตกทอดจากบรรพบุรุษชาวลาวครั้งที่อพยพจากเวียง จันทน์ และหลวงพระบางมาตั้งถิ่นฐานในเขตพื้นที่อำเภอบ้านไร่ บริเวณชุมชนบ้านไร่, บ้านบึง, ห้วยแห้ง, ทัพ หลวง, ทัพคล้าย มีการทอผ้าใช้เองเกือบทุกครัวเรือน การย้อมจากวัสดุธรรมชาติ เช่น ต้นคราม, ครั่ง, มะเกลือ, เปลือกประตู, ขมิ้น ฯลฯ มาสกัดเป็นสีต่าง ๆ ซึ่งได้จากวัสดุข้างต้นมาลงสีเส้นด้าย ให้สีสนบนผืน ผ้าที่มีความสวยงามของลวดลายต่าง ๆ ซึ่งลวดลายแต่ละลายจะมีความผูกพันกับธรรมชาติ และวิถีชีวิตของ คนในชุมชนนั้น ๆ ที่ไม่เหมือนใคร เช่น ลายดอกดาว, ลายนาค, ดอกแก้ว, ผ้าทอที่ได้จะนิยมแต่งกายใน ประเพณีสำคัญต่าง ๆ เช่น งานวัด, งานบุญ การแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของบ้านไร่ คือผ้าซิ่นตีนแดง นอกจากการแต่งกายแล้ว ยังมีผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ซึ่งได้มีการพัฒนา และวิวัฒนาการมา เช่น ผ้าขาวม้า, ผ้าคลุม ไหล่, เสื้อสำเร็จรูป, ผ้าพัน, ผ้าปูโต๊ะ ฯลฯ^{๒๕}

^{๒๓}คู่มือภูมิปัญญา OTOP. “ผ้าไหมลายโบราณ (บ้านโคกหม้อ จ.อุทัยธานี)”.

^{๒๔}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๒๕}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

การถ่ายทอดความรู้การทอผ้าพื้นเมืองไว้ว่า “ตอนเป็นเด็กแม่ให้นั่งข้างที่ทอผ้า สอนให้หัดปั่นฝ้าย กรอด้วยเข้าหลอด ทำมานานจนจำได้^{๒๖}”

การถ่ายทอดความรู้การทอผ้าพื้นเมืองไว้ว่า “แม่กับย่าเป็นคนสอนให้ทอผ้าเย็บเสื้อ เย็บกางเกง พอเริ่มเข้าโรงเรียนก็สอนให้เข็นฝ้ายปั่นฝ้ายทอเป็นผ้าตัดเสื้อนักเรียนสอนให้ย้อมผ้าด้วยสีจากธรรมชาติ ถ้าเป็นผ้าไหมย้อมไหมด้วยสีครั้ง เอาใบเหมียอดแช่น้ำไว้เป็นน้ำย้อมเอาครั้งที่อยู่กับต้นไม้โกลกให้ละเอียด ตั้งหม้อน้ำใส่ไฟให้เดือด เอาไหมแช่น้ำก่อนที่จะนำมาย้อม ขึ้นตอนต่าง ๆ ลงมือทำเองทั้งหมด^{๒๗}”

จังหวัดอุทัยธานี มีกระบวนการถ่ายทอดความรู้การทอผ้าพื้นเมือง จากคนในครอบครัวแม่กับย่าเป็นคนสอนให้ทอผ้า เย็บเสื้อเย็บกางเกง พอเริ่มเข้าโรงเรียนก็สอนให้เข็นฝ้าย ปั่นฝ้าย ทอเป็นผ้าตัดเสื้อนักเรียน สอนให้ย้อมผ้าด้วยสีจากธรรมชาติ ถ้าเป็นผ้าไหมย้อมไหมด้วยสีครั้ง เอาใบเหมียอดแช่น้ำ ไว้เป็นน้ำย้อม เอาครั้งที่อยู่กับต้นไม้โกลกให้ละเอียดตั้งหม้อน้ำใส่ไฟให้เดือด เอาไหมแช่น้ำก่อนที่จะนำมาย้อม ขึ้นตอนต่าง ๆ ลงมือทำเองทั้งหมด มีคนทำให้ดูจำให้ได้ แล้วนำเอาประสบการณ์ที่ได้เห็น ทดลองทำเองหลายครั้ง จนเกิดเป็นความชำนาญ การเรียนรู้เกิดการลอกเลียนแบบ และเกิดจากประสบการณ์ตรงของผู้เรียน มีการบริหารจัดการองค์กรของตนเอง โดยชาวบ้านตั้งกลุ่มสมาชิกทอผ้า มีหน้าที่บริหารจัดการเรื่องการทอผ้าของชาวบ้านในชุมชน ประสานงาน ของบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ ติดต่อหาตลาด ให้คำแนะนำในการทอผ้า ภายในบริเวณที่ตั้งของกลุ่มสมาชิกทอผ้าอยู่ภายในบริเวณบ้านประธาน ซึ่งจะมิวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการทอผ้าครบครัน มีที่ทอผ้า ๑๒ ตัว และอุปกรณ์อื่น ๆ รวมถึงวัสดุที่จะใช้ทอ มีเส้นใยฝ้ายและไหม เตรียมไว้ให้กับชาวบ้านที่เป็นสมาชิก หลังจากทำไร่ ทำนา ชาวบ้านหาอาชีพเสริมในการทอผ้าเพื่อหารายได้เสริมไว้เลี้ยงดูครอบครัว^{๒๘}

ชาวบ้านจังหวัดอุทัยธานีรับซื้อเส้นใยไหมจากบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ และรับซื้อเส้นใยฝ้าย จากอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี เส้นใยที่ได้ส่วนใหญ่เป็นเส้นใยดิบสีขาว โดยเฉพาะเส้นใยไหมจะต้องนำมาย้อมสีก่อนใช้ทอ สีที่ชาวบ้านใช้ย้อมผ้าไหมใช้สีเคมี เพราะสีเคมีราคาถูก หาซื้อได้ง่ายติดทน ลดขั้นตอนวิธีการย้อมสีเส้นใย เดิมใช้วัสดุธรรมชาติมีหลายขั้นตอน สีเคมีจึงเป็นทางเลือกให้ชาวบ้านเลือกตามความต้องการ ชาวบ้านเลือกใช้สีเคมีตราสิงห์ ราคาละ ๕๐-๖๐ บาท วิธีการย้อมขั้นแรก ต้มน้ำให้เดือด ใส่สี ผงเคลือบมัน เกลือ คนให้เข้ากัน พลิกเส้นกลับไป กลับมา สีจะได้ติดเส้นใยต้มประมาณ ๓๐ นาที แล้วยกขึ้นตาก เส้นใยฝ้ายเป็นเส้นใยฝ้ายที่รับซื้อสำเร็จรูป ย้อมสีแล้ว และเลือกได้ตามต้องการ

ชาวบ้านกลุ่มทอผ้าในจังหวัดอุทัยธานี เลือกใช้เส้นใยฝ้าย เส้นใยไหม และเส้นใยไหมประดิษฐ์ในการผ้าทออดีตชาวบ้านปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเอง ปัจจุบันสั่งซื้อเส้นใยจากแหล่งผลิตเส้นใยจากจังหวัดใกล้เคียง เช่น เส้นใยฝ้ายและเส้นใยไหมประดิษฐ์ สั่งซื้อจากบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี เส้นใยไหมสั่งซื้อจากโรงงานจุลไหมไทย และกลุ่มเลี้ยงไหม เป็นต้น ในการเลือกเส้นใยที่จะนำมาใช้ทอ ชาวบ้านมีวิธีการคัดเลือกเส้นใยให้เหมาะสมกับการใช้งานทอผ้า ดังนั้นการเลือกเส้นใยฝ้ายและเส้นใยไหม ไว้สำหรับทำเส้นยืนต้องเลือกเส้นใยที่ควบแล้ว เช่น ควบ ๓ ควบ ๔ ควบ ๖ เพราะเส้นใยที่ควบแล้วมีขนาดเส้นใหญ่มีความเหนียวไม่ขาดง่ายเหมาะใช้ทำเส้นยืน การทอผ้าตีนจกต้องใช้เส้นใยควบ ๘ ควบ ๑๐ เพราะพันหวีห่างต้องใช้เส้นใยขนาดใหญ่ เส้นพุ่งใช้เส้นใยควบ ๒ ตีเกลียวจะทำให้ผ้าที่ทอออกมาไม่ยับ ซักง่ายรีดง่าย

อัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอ การทอผ้าไหมลายโบราณของบ้านโคกหม้อได้สืบทอดกันมาตั้งสมัยบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน โดยมีวัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์ และขั้นตอนการผลิต ดังนี้

^{๒๖}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ , ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๒๗}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ , ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๒๘}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ , ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

วัตถุดิบประกอบด้วย

๑. เส้นไหมดิบ
๒. สีธรรมชาติ และเคมี
๓. แก๊ส
๔. ปอฟาง
๕. เชือกไนลอนทำตระกรอ
๖. ต่างฟอกไหม
๗. สารส้ม

อุปกรณ์ประกอบด้วย

๑. ฝือ คือเครื่องมือขึ้นเครื่อง
๒. หลาปั่นฝ้ายหรือหลอดกรอไหม
๓. หวีพันกระดาน คือการเก็บตระกรอ
๔. ฟันฟัน หรือฟันหวี
๕. กี่มี ๒ แบบ คือ- กี่พื้นเมือง- กี่กระตุก
๖. กระจสวย
๗. หลอดด้าย

ขั้นตอนการผลิตการทอผ้าไหมของชาวโคกหม้อในปัจจุบันจะนิยมซื้อเส้นไหมคุณภาพดี นำมาย้อมหรือมัดหมี่แล้วทอเป็นผืนให้เป็นลวดลายตามความต้องการ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

๑. การฟอกไหม คือ การแยกไขมันออกจากเส้นไหมเพื่อป้องกัน การย้อมสีไม่ติด ฟอกไหมในอดีตจะใช้ขี้เถ้าถ่านจากต้นไม้โดยการนำขี้เถ้ามาแช่น้ำจนตกตะกอน แล้วจึงกรองน้ำใส ๆ มาแช่เส้นไหมที่ยังมีไขมันติดอยู่ ๑ คืน หลังจากนั้นต้มน้ำจนเดือดนำสบู่ชนิด ๑ ก่อน โดยต้องสบู่ให้เป็นชั้นบาง ๆ ในน้ำเดือด นำเส้นไหมที่แช่ น้ำขี้เถ้าไว้แล้วใส่น้ำเดือดโดยใช้เวลาในการต้ม ๑๕-๓๐ นาที หรือ ให้สังเกตจากเส้นไหมจะนิ่ม

๒. กรอเส้นไหมเข้าหลอดเพื่อทำเส้นยืน คือเส้นไหมที่ซึ่งอยู่ในกี่ยะควบ ๖,๑๒ และการเข้ากวักรทำเส้นพุ่ง คือ เส้นไหมที่อยู่ใน กระจสวยใช้เวลาในการกรอเส้นไหม ซึ่งทำด้วยมือไม่ใช่เครื่อง เป็นเวลา ๒ วัน

๓. การคันเส้นยืนในฝือ โดยกำหนดว่าจะเอาเส้นไหมยาวเท่าใดตามความต้องการ ส่วนใหญ่นิยมใช้ความยาว ๙-๒๗ เมตรการคันเส้นพุ่งนำเส้นไหมมาคันใส่แม่สะดึงยาวตามความกว้างของหน้าพืม ต้องเรียงเส้นไหมให้ได้ ๔,๕๐๐ เส้น ตามลายหมี่จำนวนปอยขนาด ๑๗-๑๙-๒๑-๒๕-๒๙-๓๕-๓๙ ใช้เวลาในการคัน ๕-๖ ชั่วโมง

๔. เส้นยืนมัดต่อประมาณ ๑,๖๐๐-๒,๔๐๐ เส้น เส้นยืนเก่าที่มีอยู่แล้วหรือเส้นยืนใหม่ต้องเก็บตระกรอ ใช้เวลาในการมัดต่อสำหรับเส้นยืนผู้มีความชำนาญจะใช้เวลา ๒ วัน

๕. การนำเส้นไหมที่มัดหมี่แล้วไปแช่น้ำ เพื่อให้สีซึมเข้าเส้นไหมโดยใช้เวลาแช่น้ำ ตั้งแต่ ๓ ชม. ขึ้นไปแล้วจึงทำการย้อมสีพื้นเส้นไหมมัดหมี่ เหตุที่นำเส้นไหมไปแช่น้ำเพราะจะทำให้ได้สีเสมอกัน

๖. วิธีการแจะสี (การแต้มสี) ตามลายตามแบบที่ต้องการสีที่ใช้ส่วนใหญ่นิยมแต้มด้วยสีดำ เหลือง เขียว น้ำตาลแดง มัดหมี่ทั้งผืนจะใช้เวลา ๒ วัน มัดหมี่ตาจะใช้เวลา ๕-๖ ชั่วโมง

๗. หลังจากได้เส้นไหมที่มีสีแล้วก็นำมาคันหูกต่อด้ายเครื่องหูก แต่งหูกเพื่อให้พร้อมที่จะทอโดยการใส่กระจสวยในการพุ่งทอกลับไปกลับมา ถ้าจะทำลายจก ลายบิด ก็จะใช้เส้นยืน เส้นพุ่งและเส้นดอก การทอหมี่ตาหมี่ยกบิด สลับกับหมี่เป็นตาใช้เวลาในการทอหมี่ตา ๑ ผืน ๔ วัน การทำลาย

ปิด ใช้กระสวยพุ่งกลับไปมา และจะใช้ด้ายสีเดียว การทำลายจก ใช้มือจกด้าย ตั้งแต่ ๕ สีขึ้นไป ตามสีที่ต้องการ

วิธีการบำรุงรักษาเนื้อผ้าของผ้าไหม

๑. ซักอบก่อนจะทำให้ผ้าไม่หด
๒. เวลาซัก ต้องใช้น้ำยาซักผ้าอ่อน ๆ (ห้ามใช้ผงซักฟอกเพราะจะกัดสี)
๓. เวลาซักไม่ควรแช่ผ้าไว้นาน
๔. ผึ่งผ้าไว้ในร่มให้ลมโกรก (ห้ามโดนแดด เพราะแสงแดดจะทำให้สีตกได้)

เทคนิค/เคล็ดลับในการผลิต การเลือกเส้นไหมต้องใช้ที่มีคุณภาพดีนุ่ม และการย้อมสีผ้าต้องดูเม็ดสีให้เข้ากับเนื้อด้ายเนียนทุกเส้นเป็นสีเดียวกัน ทำให้สีผ้าที่ออกมาสีที่เสมอกันเมื่อย้อมสีผ้าเสร็จแล้วต้องนำมาล้างน้ำเย็นหลาย ๆ ครั้ง สีจะได้ไม่ตกและติดทนนาน

สรุปผลจากการลงพื้นที่ศึกษาหลักการบริหาร กระบวนการส่งเสริม อัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอจังหวัดอุทัยธานี ถ่ายทอดความรู้การทอผ้าพื้นเมืองจังหวัดอุทัยธานี มีการบริหารแบบกลุ่มระหว่างหมู่บ้านติดต่อประสานงานเพื่อจัดทำผ้าทอ และมีการส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนโดยการให้กลุ่มคนที่สนใจเกี่ยวกับผ้าทอเข้าไปศึกษาและเลือกซื้อผ้าทอไทยได้ตามความต้องการ เริ่มต้นการศึกษาเรียนรู้ขั้นตอนการทอผ้าจากสถาบันครอบครัวที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งแม่และยายเป็นผู้สอนให้ทอผ้าให้หนึ่งดูวิธีการทอข้างที่ทอผ้า ทำให้ดูแล้วให้ทำตามแบบ สาธิตทำทีละขั้นตอน และให้ลงมือปฏิบัติการทอผ้าจริงด้วยตนเอง เพื่อจะได้เกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้ที่สามารถจดจำได้รวดเร็วและยาวนาน เมื่อปฏิบัติการทอผ้าซ้ำ ๆ ไปมาเป็นระยะเวลาเวลานาน ๆ จนเกิดเป็นความชำนาญ ซึ่งมีผ้าที่เป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่น คือกระบวนการผลิตเป็นการนำภูมิปัญญาการทอผ้ามาพัฒนาจึงทำให้ได้ลวดลายสวยงามและผ้าทอที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอของแต่ละจังหวัดมีกลุ่มผ้าทอที่ติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอ ๓๕ กลุ่ม และกระบวนการผลิต ผ้าทอบ้านนาตาโพ มีลวดลายและสีเส้นสวยงาม เส้นฝ้ายย้อมด้วยสีธรรมชาติ เช่น ใช้ครั่งในการให้สีเส้นสีแดง ซึ่งเป็นที่นิยมมาแต่โบราณ และยังสีเส้นจากวัตถุดิบอื่น ๆ ในท้องถิ่น สร้างลวดลายตามจินตนาการ จากสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ผ้าชิ้นของที่นี่ แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ ส่วนหัว และส่วนตีน (เชิงผ้าชิ้น) เอกลักษณ์ของชาวบ้านนาตาโพคือส่วนตีนผ้าชิ้นจะต้องเป็นสีแดง ส่วนตัวและหัวจะเป็นสีอะไรก็ได้ ผ้าทอบ้านผาทั้งเป็นผ้าทอที่ยังคงอนุรักษ์ความเก่าแก่แห่งต้นฉบับได้อย่างครบถ้วน ทั้งความละเอียดอ่อนของลายผ้า สีเส้นซึ่งย้อมด้วยวัสดุจากธรรมชาติที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ ๒๐๐-๓๐๐ ปี

ตารางที่ ๔.๑ ตารางการเปรียบเทียบหลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง

จังหวัดพิจิตร	จังหวัดอุทัยธานี
หลักการบริหารจัดการ ผ้าทอพื้นเมืองจะเป็นไปตามบ้าน โดยสมาชิกจะนำผลิตภัณฑ์มาขายที่กลุ่ม ทั้งนี้กลุ่มได้สนับสนุนทั้งในด้านการผลิต การจัดการรูปแบบการพัฒนาคุณภาพฝีมือ และให้บริการเงินทุนหมุนเวียนแก่สมาชิก	หลักการบริหาร ผ้าทอพื้นเมืองมีการสร้างกลุ่มทอผ้าขึ้นมาเพื่อติดต่อประสานงานและแลกเปลี่ยนความรู้กัน ระหว่างกลุ่มปัจจุบันมีกลุ่มผ้าทอจำนวน ๓๕ กลุ่ม เช่น กลุ่มผ้าทอ อำเภอบ้านไร่ ถือเป็นแหล่งราชินีผ้าฝ้าย ผ้าของที่นี่ ถักทอด้วยมือ เอกลักษณ์ของลายผ้าเป็นผ้าทอลายโบราณ

ตารางที่ ๔.๒ ตารางการเปรียบเทียบการส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทย

จังหวัดพิจิตร	จังหวัดอุทัยธานี
การส่งเสริมกลุ่มอาชีพผ้าทอพื้นเมือง ซึ่งมีทักษะฝีมือประณีตสวยงามหวังสร้างรายได้แก่ชุมชนเป็นผลิตภัณฑ์ขึ้นชื่อของจังหวัดพิจิตร ตลอดจนเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาของท้องถิ่นในการทอผ้าให้คงอยู่คู่เมืองพิจิตร โดยการสร้างศูนย์อบรมเกี่ยวกับทอผ้าพื้นเมืองที่บ้านป่าแดง นำผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้เกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมืองมาสอนกับประชาชนหรือเยาวชนที่สนใจเกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมือง	การส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทยปัจจุบันมีการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชน ได้ร่วมกันผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา และแรงงานของคนในชุมชนเอง รวมถึงความร่วมมือแบ่งปันภูมิปัญญา และรายได้ความเป็นอยู่สู่คุณภาพชีวิต โดยมีภาคเข้าเข้ามาช่วยเรื่องการตลาดได้เป็นเป็นสินค้า OTOP ประจำจังหวัดอุทัยธานี

ตารางที่ ๔.๓ ตารางการเปรียบเทียบอัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอ

ขั้นตอนการผลิต	จังหวัดพิจิตร	จังหวัดอุทัยธานี
๑. วัตถุดิบ	๑) เส้นไหมดิบ ๒) สีธรรมชาติ และเคมี ๓) เชือกไนลอนทำตระกรอ ๔) ต่างฟอกไหม ๕) คันหูก ๖) ด้ายยืน ๗) ตะกอ ๘) กี่ทอผ้า	๑) เส้นไหมดิบ ๒) สีธรรมชาติ และเคมี ๓) แก้ว ๔) ปอฟาง ๕) เชือกไนลอนทำตระกรอ ๖) ต่างฟอกไหม ๗) สารส้ม ๘) กี่ทอผ้า
๒. อุปกรณ์ประกอบด้วย	๑) การลงแป้ เส้นด้ายที่จะนำมาขึ้นเครื่องเป็นเส้นด้ายยืนจะต้องนำมาลงแป้เพื่อให้เส้นด้ายมีความเรียบ เหนียว แข็ง และไม่เป็นขนมีความทนทานต่อการเสียดสีของฟันหวี ๒) การปั่นหลอดด้าย เป็นการนำเส้นด้ายที่ลงแป้เสร็จแล้วมาปั่นใส่หลอด ๓) การคันหูก หรือ การคันด้ายยืน ๔) การสอดฟันหวี หรือ ฟันพืม ๕) การเก็บตะกอ ๖) การนำเครื่องทอขึ้นกี่ทอผ้า	๑) เผื่อ คือเครื่องมือขึ้นเครื่อง ๒) หลาปั่นฝ้ายหรือหลอดกรอไหม ๓) หวีฟันกระดาน คือการเก็บตระกรอ ๔) ฟันพืม หรือฟันหวี ๕) กี่พื้นเมือง กี่กระตุก ๖) กระสวย ๗) หลอดด้าย
๓. ขั้นตอนการผลิต	การย้อมสี ขั้นตอนการมัดหมี่แล้วก็มาถึงขั้นตอนการย้อมหมี่ โดยจะถอดด้ายออกจากโองมัดหมี่ แล้วนำไปย้อมสีที่ได้มีการผสมไว้แล้ว จึงนำไปล้างให้สีซึมเข้าไปในหมี่และรอให้แห้ง และการ	๑) การฟอกไหม ๒) กรอเส้นไหมเข้าหลอดเพื่อทำเส้นยืน ๓) การคันเส้นยืนในเผื่อ

	<p>กรอเส้นด้ายพุ่งเป็นการนำเส้นด้ายที่ย้อมสีแล้วมากรอใส่หลอดด้ายเล็ก ๆ สำหรับใส่ในกระสวยเป็นเส้นด้ายพุ่งเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะทำให้ได้ลวดลายที่สวยงาม</p>	<p>๔) เส้นยืนมัดต่อประมาณ ๑,๖๐๐-๒,๔๐๐ เส้น</p> <p>๕) การนำเส้นไหมที่มัดหมี่แล้วไปแช่น้ำ</p> <p>๖) วิธีการแจะสี (การแต้มสี)</p> <p>๗) หลังจากได้เส้นไหมที่มีสีสันทันแล้วก็จะนำมาคั้นหูกต่อด้ายเครือหูก</p>
๔. วิธีการบำรุงรักษาเนื้อผ้าของผ้าไหม	<p>การทอผ้า ขั้นตอนสุดท้ายในการผลิตผ้าทอมัดหมี่ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ทักษะความชำนาญสูงและเป็นขั้นตอนที่ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพและลวดลายของผ้าทอว่าจะมีคุณภาพดีและลวดลายสวยงามปรารถนาเพียงใดเมื่อได้ผ้าพอประมาณแล้วจะม้วนเก็บในแกนม้วนผ้า ก่อนจะนำมาตัดเป็นชิ้นๆเพื่อนำมาจำหน่ายต่อไป</p>	<p>๑) ซักก่อนจะทำให้ผ้าไม่หด</p> <p>๒) เวลาซัก ต้องใช้น้ำยาซักผ้าอ่อน ๆ (ห้ามใช้ผงซักฟอกเพราะจะกัดสี)</p> <p>๓) เวลาซักไม่ควรแช่ผ้าไว้นาน</p> <p>๔) ผึ่งผ้าไว้ในร่มให้ลมโกรก (ห้ามโดนแดด เพราะแสงแดดจะทำให้สีตกได้)</p>
๕. อุตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอ	<p>ผ้าทอพื้นเมืองจังหวัดพิจิตร ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ คือ ลายเปาบุ๋นจิ้นแหล่งทอที่สำคัญ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การย้อมสี ควรแยกภาชนะการย้อมสีเพื่อป้องกันสีผสมกัน และต้องรักษาอุณหภูมิความร้อนของ น้ำต้มสี ย้อมเส้นด้ายให้สม่ำเสมอ - การมัดย้อมเส้นด้าย ควรมัดเส้นด้ายให้แน่น เพราะหากมัดไม่แน่นอาจจะทำให้สีย้อมกลืนเข้าหากัน จะทำให้ได้ลวดลายไม่สม่ำเสมอและไม่สวยงาม - การทอผ้ามัดหมี่ ริมต้องเรียบเสมอกัน ตีพิมพ์ให้แน่นสม่ำเสมอ - การทอลายมัดหมี่ ต้องหมั่นเรียนรู้ และฝึกทักษะความชำนาญ เพื่อให้ได้ลวดลายที่ต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ 	<p>การเลือกเส้นไหมต้องใช้ที่มีคุณภาพดี นุ่ม และการย้อมสีผ้าต้องดูเม็ดสีให้เข้ากับเนื้อด้ายเนียนทุกเส้นเป็นสีเดียวกัน ทำให้สีผ้าที่ออกมาสีที่เสมอกันเมื่อย้อมสีผ้าเสร็จแล้วต้องนำมาล้างน้ำเย็นหลาย ๆ ครั้ง สีจะได้ไม่ตกและติดทนนาน</p>

สรุปได้ว่าอัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอนั้นอยู่ที่กระบวนการผลิตและเทคนิคของแต่ละสถานที่ของกลุ่มผ้าทอเพราะเหตุนี้จึงทำให้กลุ่มผ้าทอพื้นเมืองไทยมีผ้าทอที่มีความสวยงามและเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของอาเซียนทำให้ผ้าทอพื้นเมืองไทยนั้นเป็นผ้าที่อาเซียนมีความสนใจในความสวยงามของผ้าทอไทยและเป็นสินค้าที่ส่งออกและเป็นสินค้าที่ทำให้เป็นที่รู้จักว่าผ้าทอพื้นเมืองไทย

๔.๒ การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

ผู้วิจัยได้ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียนจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและศึกษาเอกสารแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลจึงได้การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ดังนี้

๔.๒.๑ ภูมิปัญญาการทอผ้า

ภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดพิจิตร กับจังหวัดอุทัยธานีนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่กับสังคมมนุษย์มาช้านาน และเป็นการดำรงในชีวิตที่เกี่ยวพันกับธรรมชาติของแต่ละท้องถิ่น โดยมีการปรับสภาพการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมตามกาลเวลาภูมิปัญญาท้องถิ่นมีเอกลักษณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ เป็นองค์ความรู้ที่มีการเชื่อมโยงกันไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาชีพ เศรษฐกิจความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น คือองค์ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ของผู้รู้ในชุมชน และได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษที่มีความรู้และจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ มากมายโดยมีวัฒนธรรมเป็นพื้นฐานภูมิปัญญาเป็นสิ่งที่มีความหมาย และการปฏิบัติโดยผู้คนในชุมชนนั้น ถือว่าจังหวัดพิจิตร กับจังหวัดอุทัยธานีได้สร้างภูมิปัญญาการทอผ้าให้กับลูกหลานที่มีความสนใจจะเข้ามาศึกษาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

ลักษณะและประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น ปัญญาพื้นบ้านเป็นองค์ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่สั่งสมและสืบทอดกันมาเป็นความสามารถ และศักยภาพในเชิงการแก้ปัญหาการปรับตัวเรียนรู้ และสืบทอดไปสู่คนรุ่นต่อไป เพื่อการดำรงอยู่ของเผ่าพันธุ์ จึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตรและจังหวัดอุทัยธานี เป็นองค์ความรู้ที่ได้สอนให้กับคนกลุ่มตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การสืบค้นหาภูมิปัญญา ชาวบ้าน ค้นหาผู้รู้ปราชญ์นั้นเป็นส่วนหนึ่งเพื่อประมวลความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นเครื่องมือที่ทำให้องค์การชุมชนมีความเข้มแข็งโดยการถ่ายทอดจนถึงปัจจุบันสร้างภูมิปัญญาที่มีคุณค่าให้กับกลุ่มผู้สนใจในงานผ้าทอในจังหวัดพิจิตร และจังหวัดอุทัยธานี

สรุปภูมิปัญญาการทอผ้าไทยนั้นเป็นการสร้างองค์ความรู้สมัยเก่านำมาถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังนั้นได้ศึกษาพร้อมทั้งได้เรียนรู้เข้าใจในงานผ้าทอนั้นมีความสำคัญและสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี

๔.๒.๒ การส่งเสริมการตลาดผ้าพื้นเมืองไทย

การส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทย จังหวัดพิจิตรได้มีการส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทย มีขั้นตอน การมัดหมี่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ จากรุ่นสู่รุ่น ทำให้คนในชุมชนเกิดความรู้สึกร่วมกัน วัตถุประสงค์และอุปกรณ์การผลิตผ้ามัดหมี่ ตลอดจนแรงงานทั้งหมดมาจากชุมชนทำให้เกิดรายได้แก่คนในชุมชน การแบ่งงานความรับผิดชอบตามความถนัดและความสามารถของแต่ละคนในชุมชน เช่น การมัดหมี่ การย้อม การทอ ทำให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ซึ่งพหุอาชีพซึ่งกันและกัน

การส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทย การส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทยปัจจุบันมีการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชน ได้ร่วมกันผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา และแรงงานของคนในชุมชนเอง รวมถึงความร่วมมือแบ่งปันภูมิปัญญา และรายได้ความเป็นอยู่สู่คุณภาพชีวิต

การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง มีการติดต่อระหว่างกลุ่มของผ้าทอที่เป็นกลุ่มชาวบ้านที่ทำผ้าทอทำให้เกิดกลุ่มผ้าทอขึ้น เช่น บ้านป่าแดง ทอผ้าบ้านตาโพ เป็นต้น และมีการบริหารระหว่างกลุ่มผ้าทอกับภาครัฐโดยการเปิดตลาด OTOP เพื่อรองรับการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองให้มีความน่าสนใจและมุ่งสู่

ความเป็นผ้าทอที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ชาวบ้านรู้วิธีการบริหารจัดการองค์ของตนเองให้มีความเข้มแข็ง มีการรวมกลุ่มสมาชิกทอผ้าในชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ สร้างรายได้พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การรวมกลุ่มคนในชุมชนนี้ทำให้ชาวบ้านได้มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในวันสำคัญๆ ต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงความรักสมัครสมานสามัคคีกัน เมื่อชาวบ้านมีการรวมกลุ่มสมาชิกและสร้างงานสร้างอาชีพให้คนในชุมชนได้แล้ว ยังสามารถสร้างสรรค์ผลงานผ้าทอพื้นเมืองที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นให้เป็นที่รู้จักไปได้ ส่งผลให้ผ้าทอพื้นเมืองของคนไทยเชื้อสายลาวครั้งมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักของคนไปว่าผ้าทอใน ๔ จังหวัด สุพรรณบุรี ชัยนาท พิจิตร และอุทัยธานี มีความวิจิตรงดงามแสดงความเป็นท้องถิ่นของตนเอง ทำให้ชาวบ้านมีงานทอผ้าอย่างไม่ขาดสาย มีรายได้จากการทอผ้าไปเลี้ยงปากท้องของคนในครอบครัว วิถีชีวิตของช่างทอจึงเปลี่ยนไปเป็นทอผ้าไว้เพื่อขาย ผลจากการรวมกลุ่มกันของชาวบ้านในชุมชนทำให้หน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรต่าง ๆ ที่เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าพื้นเมืองให้การสนับสนุนเรื่องงบประมาณ หรือส่งผู้ที่มีความชำนาญในการทอผ้ามาให้ความรู้ให้กับคนในชุมชน เพื่อพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น

การส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทยปัจจุบันมีการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชน ได้ร่วมกันผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา และแรงงานของคนในชุมชนเอง รวมถึงความร่วมมือแบ่งปันภูมิปัญญาจากรุ่นต่อรุ่น เช่น กลุ่มผ้าทอบ้านป่าแดงมีการเปิดให้ประชาชนทั่วไปเข้าร่วมดูขั้นตอนการผลิตผ้าทอพื้นเมือง และเล่าถึงความเป็นมาที่มีการทอผ้าพื้นเมืองมาถึงปัจจุบัน มีการเปิดเป็นศูนย์อบรมผู้ที่สนใจที่จะเข้ามาศึกษาเกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมือง ทางภาครัฐมีการส่งเสริมคือการเปิดเป็นตลาด OTOP เพื่อให้กลุ่มคนที่สนใจเข้ามาซื้อหรือมีความต้องการอยากได้ผ้าทอพื้นเมืองที่สวยงาม อัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอ มีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ ๑) การย้อมสี ควรแยกภาชนะการย้อมสีเพื่อป้องกันสีผสมกัน และต้องรักษาอุณหภูมิความร้อนของ น้ำต้มสีย้อมเส้นด้ายให้สม่ำเสมอ ๒) การมัดย้อมเส้นด้าย ควรมัดเส้นด้ายให้แน่น เพราะหากมัดไม่แน่นอาจจะทำให้สีย้อมกลืนเข้าหากัน จะทำให้ได้ลวดลายไม่สม่ำเสมอและไม่สวยงาม ๓) การทอผ้ามัดหมี่ ริมต้องเรียบเสมอกัน ตีพิมพ์ให้แน่นสม่ำเสมอ ๔) การทอลายมัดหมี่ ต้องหมั่นเรียนรู้และฝึกทักษะความชำนาญ เพื่อให้ได้ลวดลายที่ต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ การเลือกเส้นไหมต้องใช้ที่มีคุณภาพดีนุ่ม และการย้อมสีผ้าต้องดูเม็ดสีให้เข้ากับเนื้อด้ายเนียนทุกเส้นเป็นสีเดียวกัน ทำให้สีผ้าที่ออกมามีสีที่เสมอกัน เมื่อย้อมสีผ้าเสร็จแล้วต้องนำมาล้างน้ำเย็นหลาย ๆ ครั้ง สีจะได้ไม่ตกและติดทนนาน

๔.๒.๓ หลักพุทธธรรมกับการบริหารผ้าทอพื้นเมืองไทย

จากการศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ พบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ได้นำหลักพุทธธรรมเข้ามาพัฒนารูปแบบการบริหารผ้าทอทำให้กลุ่มผ้าทอนั้นมีการบริหารและขั้นตอนการผลิตผ้าทออย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีหลักพุทธธรรมดังนี้

๑. สังคหวัตถุ ๔ หมายถึง ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว คือยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี

๑) ทาน หมายถึง การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน

๒) ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ หมายถึง วาจาเป็นที่รัก วาจาพูดเต็มใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยอมตาม

๓) อัถดจรรยา หมายถึง การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม)

๔) สมานัตตตา หมายถึง ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอด้วยปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยร่วมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี^{๒๔}

๒. โภควิภาค ๔ หมายถึง หลักการแบ่งทรัพย์สินโดยจัดสรรเป็น ๔ ประการ

๑) เอเกน โภเค ภุณเชยย หมายถึง ใช้จ่ายเลี้ยงตน เลี้ยงคนที่ควรบำรุง และทำประโยชน์

๒-๓) ทวีทิ กมมํ ปโยชเย หมายถึง ใช้ลงทุนประกอบกิจการงาน

๔) จตุตถถจ นิชาเปยย หมายถึง เก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็น^{๒๐}

๓. กัลยาณมิตรธรรม ๗ หมายถึง องค์คุณของกัลยาณมิตร, คุณสมบัติของมิตรดีหรือมิตรแท้ คือท่านที่คบหรือเข้าหาแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีและความเจริญ ในที่นี้มุ่งเอามิตรประเภทครูหรือพี่เลี้ยงเป็นสำคัญ

๑) ปิโย หมายถึง น่ารัก ในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนมชวนให้อยากเข้าไปปรึกษา

๒) ครุ หมายถึง นำเคารพ ในฐานะประพฤติสมควรแก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจเป็นที่พึ่งใจ และปลอดภัย

๓) ภาวนีโย หมายถึง นำเจริญใจ หรือน่ายกย่อง ในฐานะทรงคุณคือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ๋ยอ้างด้วยซาบซึ้งภูมิใจ

๔) วตตา จ หมายถึง รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี

๕) วจนกขโม หมายถึง อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถามคำแนะนำแนะวิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว

๖) คมภีรณจ กถํ กตตา หมายถึง แลกเรื่องเล่าลือได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อน ให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป

๗) โน จฏฐาเน นีโยชเย หมายถึง ไม่ชักนำในอธิฐาน คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหลหรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย^{๒๑}

๔. ปัจจัย

๑) เหตุที่ให้ผลเป็นไป, เหตุ, เครื่องหนุนให้เกิด

๒) ของสำหรับอาศัยใช้, เครื่องอาศัยของชีวิต, สิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต มี ๔ อย่าง คือ (๑) จีวร คือ ผ้านุ่งห่ม (๒) บิณฑบาต คือ อาหาร (๓) เสนาสนะ คือ ที่อยู่อาศัย (๔) คิลานเภสัช คือ ยาบำบัดโรค^{๒๒}

๕. ปาปนิกรกรรม ๓ หมายถึง ปาปนิกรังคะ หลักพ่อค้า, องค์คุณของพ่อค้า

^{๒๔}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๔๐/๑๖๗.

^{๒๐}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๔๗/๒๐๒.

^{๒๑}อง.สศตก. (ไทย) ๒๓/๓๔/๓๓.

^{๒๒}พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมมิก จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓๔.

๑) จักขุมา หมายถึง ตาดี คือ รู้จักสินค้าดูของเป็นสามารถคำนวณราคากะทุนแก้งกำไร
แม่นยำ

๒) วิจิโร หมายถึง จัดเจนธุรกิจ คือ รู้แหล่งซื้อแหล่งขายรู้ความเคลื่อนไหวความ
ต้องการของตลาด สามารถในการจัดซื้อจัดจำหน่าย รู้ใจและรู้จักเอาใจลูกค้า

๓) นิสสยสัมปโน หมายถึง พร้อมด้วยแหล่งทุนเป็นที่อาศัย คือ เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจ
ในหมู่แหล่งทุนใหญ่ๆ หาเงินมาลงทุนหรือดำเนินกิจการโดยง่าย ^{๓๓}

ผลการวิจัยพบว่าการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน การ
บริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง การส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทย และอัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอ ซึ่งมี
หลักพุทธธรรมการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน โดยได้นำหลักพุทธธรรม
มาบูรณาการกับการบริหารและส่งเสริมผ้าทอพื้นเมืองไทยทำให้ผ้าทอพื้นเมืองมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเป็นที่
สนใจในประเทศอาเซียนถึงปัจจุบัน

๔.๓ รูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

จากการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน จึงได้
รูปแบบที่มีความสมบูรณ์เพื่อจะนำไปพัฒนาการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองไทย ประกอบด้วย

๔.๓.๑ หลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง

หลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียนควรมีการปฏิบัติตาม
รูปแบบ ๖ ประการ ดังนี้

๑. การวางแผน คือ การกำหนดเป้าหมายหลักของกลุ่มผ้าทอว่าดำเนินงานเพื่อ
วัตถุประสงค์ใดเพื่อให้งานผ้าทอออกมามีความสวยงามและเป็นที่ยอมรับ

๒. การจัดโครงสร้างองค์กร คือ การกำหนดโครงสร้างที่เป็นอำนาจหน้าที่ของกลุ่มผ้าทอใน
แต่ละพื้นที่

๓. การบริหารงานบุคคล คือ ทรัพยากรบุคคลถือเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามากสำหรับทุกกลุ่มผ้า
ทอพื้นเมือง ต้องสร้างบุคคลรุ่นหลังให้มีความสนใจในผ้าทอ

๔. การส่งเสริม คือ การวางแผนนโยบาย วิสัยทัศน์ และการตัดสินใจของผู้บริหารกลุ่มผ้า
ทอพื้นเมืองไทย

๕. การประสานงาน คือ ผู้บริหารที่ทำหน้าที่ในการประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ ทั้ง
ภาครัฐและเอกชน เพื่อส่งเสริมการทอผ้าพื้นเมืองให้เป็นที่รู้จักของอาเซียน

๖. การรายงาน คือ กระบวนการและเทคนิคการแจ้งให้ระหว่างคนผ้าทอนั้นให้ทราบถึง
กิจกรรมหรือการตลาดของผ้าทอพื้นเมืองไทย

๔.๓.๒ ขั้นตอนการผลิตผ้าทอตามภูมิปัญญาชาวบ้าน

การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียนนั้นมียุทธศาสตร์ที่โดดเด่นใน
อาเซียน คือ วัตถุประสงค์ อุปกรณ์ ขั้นตอนการผลิต วิธีการบำรุงรักษาเนื้อผ้าของผ้าไหม ทำให้มีลายผ้าทอ
พื้นเมืองที่สวยงาม และจะมีเทคนิคอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของแต่ละสถานที่แตกต่างกัน ทำให้ขั้นตอนการผลิต
ผ้าทอพื้นเมืองเป็นนวัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน จึงทำให้ผ้าทอที่ออกมานั้นมีความสวยงาม ซึ่งได้มี
กระบวนการผลิตดังนี้

^{๓๓}อง.ต.ก. (ไทย) ๒๐/๔๕๙/๑๔๖.

๑. วัตถุประสงค์ ประกอบไปด้วย ๑) เส้นไหมดิบ ๒) สีธรรมชาติและเคมี ๓) เชือกไนลอนทำ
ตระกรอ๔) แก๊ส ๕) ปอฟาง ๖) สารส้ม ๗) ต่างฟอกไหม ๘) คันหูก ๙) ด้ายยืน ๑๐) ตะกั่ว ๑๑) กี่ทอผ้า

๒. อุปกรณ์ ประกอบด้วย ๑) เส้นด้ายที่จะนำมาขึ้นเครื่องเป็นเส้นด้ายยืนจะต้องนำมาลง
แป้งเพื่อให้เส้นด้ายมีความเรียบ เหนียว แข็ง และไม่เป็นขนมีความทนทานต่อการเสียดสีของฟันหวี ๒) การ
ปั่นหลอดด้าย เป็นการนำเส้นด้ายที่ลงแป้งเสร็จแล้วมาปั่นใส่หลอด ๓) การคันหูก หรือ การคันด้ายยืน ๔)
การสอดฟันหวี หรือ ฟันพิมพ์ ๕) การเก็บตะกั่ว ๖) การนำเครื่องทอขึ้นที่ทอผ้า ๗) ฝื่อ คือเครื่องมือขึ้นเครื่อง
๘) หลาปั่นฝ้ายหรือหลอดกรอไหม ๙) หวีฟันกระดาน คือการเก็บตะกรอ ๑๐) ฟันฟัน หรือฟันหวี ๑๑) กี่
พื้นเมือง กี่กระทัก ๑๒) กระจวย ๗) หลอดด้าย

๓. ขั้นตอนใหม่ ๑) การฟอกไหม ๒) กรอเส้นไหมเข้าหลอดเพื่อทำเส้นยืน ๓) การคันเส้น
ยืนในฝื่อ ๔) เส้นยืนมัดต่อประมาณ ๑,๖๐๐-๒,๔๐๐ เส้น ๕) การนำเส้นไหมที่มัดหมี่แล้วไปแช่น้ำ ๖)
วิธีการแฉะสี (การแต้มสี) ๗) หลังจากได้เส้นไหมที่มีสีสันทันแล้วก็จะนำมาคันหูกต่อด้ายเครื่อง
การย้อมสี ขั้นตอนการมัดหมี่แล้วก็จะมาถึงขั้นตอนการย้อมหมี่ โดยจะถอดด้ายออกจากโฮงมัดหมี่ แล้วนำไป
ย้อมสีที่ได้มีการผสมไว้แล้ว จึงนำไปฝั่งลมให้สีซึมเข้าไปในหมี่และรอให้แห้ง และการกรอเส้นด้ายพุ่งเป็นการ
นำเส้นด้ายที่ย้อมสีแล้วมากรอใส่หลอดด้ายเล็ก ๆ สำหรับใส่ในกระจวยเป็นเส้นด้ายพุ่ง เป็นขั้นตอนสำคัญที่
จะทำให้ได้ลวดลายที่สวยงาม

๔. การบำรุงรักษาเนื้อผ้าของผ้าไหมเพื่อให้ได้คุณภาพ และสีที่สวยงามโดยการสกัดจากสี
ธรรมชาติเพื่อให้มีสีสดใสสวยงาม ประกอบด้วย ๑) ซักก่อนจะทำให้ผ้าไม่หด ๒) เวลาซัก ต้องใช้น้ำยา
ซักผ้าอ่อน ๆ (ห้ามใช้ผงซักฟอกเพราะจะกัดสี) ๓) เวลาซักไม่ควรแช่ผ้าไว้นาน ๔) ฝั่งผ้าไว้ในร่มให้ลมโกรก
(ห้ามโดนแดด เพราะแสงแดดจะทำให้สีตกได้)

๕. การทอผ้าขั้นตอนสุดท้ายในการผลิตผ้าทอมัดหมี่ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ทักษะ
ความชำนาญสูงและเป็นขั้นตอนที่ส่งผลกระทบกับคุณภาพ และลวดลายของผ้าทอว่าจะมีคุณภาพดีและ
ลวดลายสวยงามปราณีตเพียงใดเมื่อได้ผ้าพอประมาณแล้วจะม้วนเก็บในแกนม้วนผ้า ก่อนจะนำมาตัดเป็น
ชิ้นๆเพื่อนำจำหน่ายต่อไป

๔.๓.๑ การส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทย

การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียนมีการส่งเสริมสืบทอดภูมิ
ปัญญาแบ่งออกเป็น ๓ แนวทาง

๑. ส่งเสริมการสร้างกลุ่มผู้ถ่ายทอด และกลุ่มผู้สืบทอดทั้งกลุ่มผู้ใหญ่ เยาวชนผู้ที่สนใจ
๒. ส่งเสริมเพิ่มช่องทางในการสืบทอดผ่านหน่วยงานภาครัฐ และชุมชน ทั้งนี้ต้องมีกร
บริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และบูรณาการกับทุกภาคส่วน
๓. ส่งเสริมการสืบทอดด้านเนื้อหาภูมิปัญญา ด้วยการบรรจุเนื้อหาภูมิปัญญาอย่างเป็นลาย
ลักษณ์อักษร เพื่อป้องกันการสูญหายไปพร้อมตัวผู้ถ่ายทอด

๔.๓.๒ อัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอ

การเลือกเส้นไหมต้องใช้ที่มีคุณภาพดีนุ่ม และการย้อมสีผ้าต้องดูเม็ดสีให้เข้ากับเนื้อด้ายเนียน
ทุกเส้นเป็นสีเดียวกัน ทำให้สีผ้าที่ออกมามีสีที่เสมอกันเมื่อย้อมสีผ้าเสร็จแล้วต้องนำมาล้างน้ำเย็นหลาย ๆ
ครั้ง สีจะได้ไม่ตกและติดทนนานลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ ประกอบด้วย ๑) การย้อมสีควรแยกภาชนะการ
ย้อมสีเพื่อป้องกันสีผสมกัน และต้องรักษาอุณหภูมิความร้อนของ น้ำต้มย้อมเส้นด้ายให้สม่ำเสมอ ๒)
การมัดย้อมเส้นด้าย ควรมัดเส้นด้ายให้แน่น เพราะหากมัดไม่แน่นอาจจะทำให้สีย้อมกลืนเข้าหากัน จะทำให้
ได้ลวดลายไม่สม่ำเสมอและไม่สวยงาม ๓) การทอผ้ามัดหมี่ ริมต้องเรียบเสมอกัน ตีพิมพ์ให้แน่นสม่ำเสมอ ๔)

การทอลายมัดหมี่ ต้องหมั่นเรียนรู้และฝึกทักษะความชำนาญ เพื่อให้ได้ลวดลายที่ต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ หลักพุทธธรรมมาบูรณาการเข้ากับการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง การส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทย และอัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอ ซึ่งมีหลักพุทธธรรมการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน มีหลักพุทธธรรม ๕ ข้อ ดังนี้ ๑) หลักสังคหวัตถุ ๔ ๒) หลักโภควิภาค ๓) หลักกัลยาณมิตรธรรม ๔) ปัจจัย ๔ ๕) หลักปาปณิกกรรม เป็นหลักพุทธธรรมที่นำสามารถจริงในการบริหาร และส่งเสริมผ้าทอพื้นเมืองไทยทำให้ผ้าทอพื้นเมืองมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเป็นที่สนใจในประเทศอาเซียน ซึ่งได้อธิบายเป็นตารางดังนี้

ตารางที่ ๔.๔ ตารางหลักพุทธธรรม

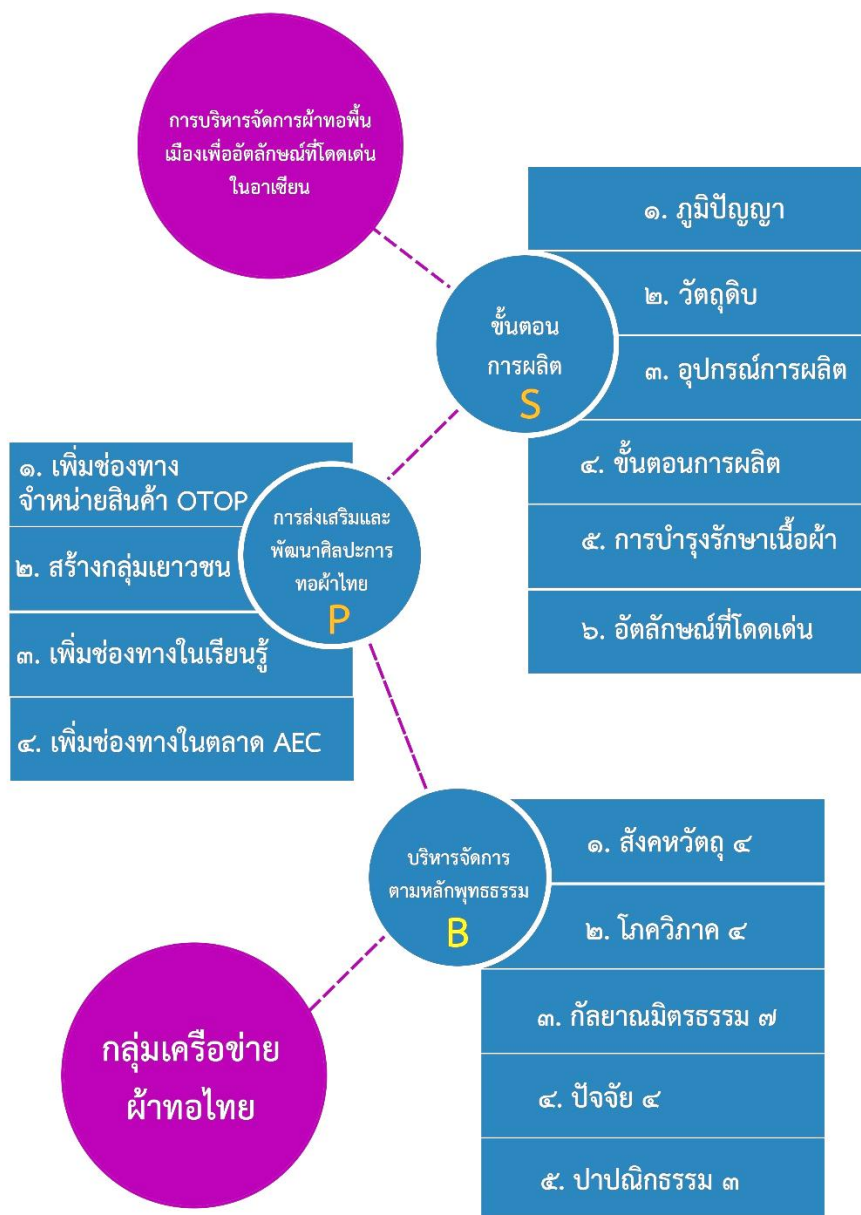
หลักพุทธธรรม	คำอธิบาย
สังคหวัตถุ ๔ หมายถึง ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว คือยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี	<p>๑. ทาน หมายถึง การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน</p> <p>๒. ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ หมายถึง วาจาเป็นที่รัก วาจาสุดดีมีน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือกล่าวคำสุภาพ ไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วย เหตุผลเป็นหลักฐานจงใจให้นิยมยอมตาม</p> <p>๓. อตถจริยา หมายถึง การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม)</p> <p>๔. สมานัตตตา หมายถึง ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอด้วยปลาย ปฏิบัติสม่าเสมอกันในชนทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยร่วมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี</p>
โภควิภาค ๔ หมายถึง หลักการแบ่งทรัพย์สินโดยจัดสรรเป็น ๔ ประการ	<p>๑. เภเคน โภเค ภุญชเยย หมายถึง ใช้จ่ายเลี้ยงตน เลี้ยงคนที่ควรบำรุง และทำประโยชน์</p> <p>๒-๓. ทวีหิ กมมัม ปโยชเย หมายถึง ใช้ลงทุนประกอบกิจการงาน</p> <p>๔. จตุตถถนญ นิธาเปยย หมายถึง เก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็น</p>
กัลยาณมิตรธรรม ๗ หมายถึง องค์คุณของกัลยาณมิตร, คุณสมบัติของมิตรดีหรือมิตรแท้ คือท่านที่คบหรือเข้าหาแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีงามและความเจริญ ในที่นี้มุ่งเอามิตรประเภทครูหรือพี่เลี้ยงเป็นสำคัญ	<p>๑. ปิโย หมายถึง น่ารัก ในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนมชวนให้อยากเข้าไปปรึกษา ได้ถาม</p> <p>๒. ครุ หมายถึง นำเคารพ ในฐานะประพฤติสมควรแก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งใจ และปลอดภัย</p> <p>๓. ภาวนีโย หมายถึง นำเจริญใจ หรือน่ายกย่อง ในฐานะทรงคุณคือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้</p>

	<p>ฝึกอบรมและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ่ยอ้างด้วยซาบซึ้งภูมิใจ</p> <p>๔. วตตฺตา จ หมายถึง รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี</p> <p>๕. วจนฺทฺขโม หมายถึง อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถามคำแนะนำและวิพากษ์วิจารณ์อดทน ฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว</p> <p>๖. คมภีรณฺจ กถิ กตฺตา หมายถึง แดงเรื่องล้าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อน ให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป</p> <p>๗. โน จญฺฐาเน นีโยชเย หมายถึง ไม่ชักนำไปในอธรรม คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหลหรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย</p>
<p>ปัจจัย หมายถึง ของสำหรับอาศัยใช้, เครื่องอาศัยของชีวิต, สิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต มี ๔ อย่าง คือ</p>	<p>๑. ผ้านุ่งห่ม</p> <p>๒. อาหาร</p> <p>๓. ที่อยู่อาศัย</p> <p>๔. คิ ยาบำบัดโรค</p>
<p>ปาปณิกธรรม ๓ หมายถึง ปาปณิกังคะ หลักพอค้า, องค์คุณของพอค้า</p>	<p>๑. จักขุมา หมายถึง ตาดี คือ รู้จักสินค้า ดูของเป็น สามารถคำนวณราคา กะทุนแก๊งกำไร แม่นยำ</p> <p>๒. วิธูโร หมายถึง จัดเงินธุรกิจ คือ รู้แหล่งซื้อแหล่งขาย รู้ความเคลื่อนไหวความต้องการของตลาด สามารถในการจัดซื้อจัดจำหน่าย รู้ใจและรู้จักเอาใจลูกค้า</p> <p>๓. นิสสยสัมปันโน หมายถึง พร้อมด้วยแหล่งทุนเป็นที่อาศัย คือ เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจในหมู่แหล่งทุนใหญ่ๆ หาเงินมาลงทุนหรือดำเนินกิจการโดยง่าย</p>

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน นั้นจากการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ๒๖ รูป/คน และสนทนากลุ่ม ๑๑ รูป/คน นั้นซึ่งมีผลพบว่า หลักการบริหารของกลุ่มผ้าทอพื้นเมืองที่สำคัญอยู่ ๔ อย่าง ประกอบไปด้วย ๑) หลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง ๒) การส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทย ๓) ขั้นตอนการผลิตผ้าทอที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ๔) หลักพุทธธรรม หลักการบริหารทั้ง ๔ อย่างนี้ ถือเป็นหลักสำคัญที่จะนำพาผ้าทอไปนั้นให้เป็นที่รู้จักของต่างประเทศ และมีชื่อเสียงในอาเซียน

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย

การบริหารและการส่งเสริมผ้าทอพื้นเมืองไทยให้เป็นที่รู้จักของประชาชนในประเทศอาเซียน ซึ่งได้องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัย ดังนี้

Step Promote Buddhism Model

ภาพที่ ๔.๓ Step Promote Buddhism Model

จากแผนภาพที่ ๔.๑ พบว่า การบริหารและการส่งเสริมผ้าทอพื้นเมืองไทยให้เป็นที่รู้จักของประชาชนในประเทศอาเซียน ประกอบด้วย

S หมายถึง ขั้นตอนการผลิตประกอบด้วย ๑) ภูมิปัญญา การทอผ้าไทยนั้นเป็นการสร้างองค์ความรู้ สมัยก่อนนำมาถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังนั้นได้ศึกษาพร้อมทั้งได้เรียนรู้เข้าใจในงานผ้าทอนั้นมีความสำคัญและสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี ๒) วัตถุดิบประกอบด้วย (๑) เส้นไหมดิบ (๒) สีธรรมชาติ และเคมี (๓) แก๊ส (๔) ปอ ฟาง (๕) เชือก ไนลอน ทำตระกรอ (๖) ด่าง ฟอกไหม (๗) สารส้ม ๓) อุปกรณ์ประกอบด้วย (๑) ฝื่อ คือ เครื่องมือขึ้นเครื่อง (๒) หลาปั่นฝ้ายหรือหลอดกรอไหม (๓) หวีพันกระดาน คือ การเก็บตระกรอ (๔) ฟันฟัน หรือ ฟันหวี (๕) ก็มี ๒ แบบ คือ- กี่พื้นเมือง- กี่กระตุก (๖) กระสวย (๗) หลอดด้าย ๔) ขั้นตอนการผลิต การทอผ้าไหมของชาวโคกหม้อในปัจจุบันจะนิยมซื้อเส้นไหมคุณภาพดี ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ (๑) การฟอกไหม (๒) กรอเส้นไหมเข้าหลอดเพื่อทำเส้นยืน (๓) การคันเส้นยืนในฝื่อ (๔) เส้นยืนมัดต่อ (๕) การนำเส้นไหมที่มัดหมี่แล้วไปแช่น้ำ (๖) วิธีการแจะสี (การแต้มสี) (๗) หลังจากได้เส้นไหมที่มีสีแล้วก็จะนำมาคันหูกต่อด้ายเครื่องหูก ๕) วิธีการบำรุงรักษาเนื้อผ้าของผ้าไหม (๑) ซักก่อนจะทำให้ผ้าไม่เห (๒) เวลาซัก ต้องใช้น้ำยาซักผ้าอ่อน ๆ (ห้ามใช้ผงซักฟอกเพราะจะกัดสี) (๓) เวลาซักไม่ควรแช่ผ้าไว้นาน (๔) ฝั้วผ้าไว้ในร่มให้ลมโกรก (ห้ามโดนแดด เพราะแสงแดดจะทำให้สีตกได้) ๖) อัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอจังหวัดอุทัยธานี ถ่ายทอดความรู้ การทอผ้าพื้นเมืองจังหวัดอุทัยธานี มีการบริหารแบบกลุ่มระหว่างหมู่บ้านติดต่อประสานงานเพื่อจัดทำผ้าทอ และมีการส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนโดยการให้กลุ่มคนที่สนใจเกี่ยวกับผ้าทอเข้าไปศึกษาและเลือกซื้อผ้าทอไทยได้ตามความต้องการ เริ่มต้นการศึกษาเรียนรู้ขั้นตอนการทอผ้าจากสถาบันครอบครัวที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งแม่และยายเป็นผู้สอนให้ทอผ้าให้หนึ่งดูวิธีการทอข้างที่ทอผ้า ทำให้ดูแล้วให้ทำตามแบบ สานิตทำทีละขั้นตอน และให้ลงมือปฏิบัติการทอผ้าจริงด้วยตนเอง

P หมายถึง ๑) เพิ่มช่องทางจำหน่ายสินค้า OTOP สร้างกลุ่มผ้าทอโดยมีหัวหน้าสมาชิกประจำกลุ่ม เพื่อการประสานงานและมีแนวคิดสร้างสมาชิกผ้าทออย่างต่อเนื่องจะเพิ่มขึ้นทุกปีมีการสนับสนุนการเปิด ศูนย์การเรียนรู้ผ้าทอประจำตำบล และอำเภอร่วมมือกับจังหวัด อำเภอ และตำบล ให้มีส่วนร่วมในการบริหาร สนับสนุนโครงสร้างผลิตผ้าทอ โดยทางกลุ่มผ้าทอร่วมมือกันเป็นเครือข่าย และเปิดตลาดของตัวเอง ทำให้มีผู้ที่สนใจผ้าทอเข้ามาเลือกชมและเลือกซื้อเป็นจำนวนมากสนับสนุนการทอผ้าประจำจังหวัดอุทัยธานีนั้น มีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาช่วยเหลือให้ความรู้ที่เป็นระบบพัฒนาผ้าทอให้มีความหลากหลายทำให้ผู้ที่สนใจอยากจะทำผ้าทอต้องนึกถึงผ้าทอจังหวัดอุทัยธานี สร้างเครือข่ายประจำกลุ่มผ้าทอโดยถ้ามีการเปิด OTOP ทางกลุ่มผ้าทอจะนำผ้าทอที่สวยงามหลากหลายเข้าร่วมงาน OTOP และมีการประสานงานระหว่างเข้าให้ เข้ามาร่วมงาน OTOP เป็นประจำ อบรมพัฒนาสมาชิกผ้าทอเป็นประจำ โดยมีการประสานกลุ่มผ้าทอให้ เข้าร่วมอบรมเพื่อพัฒนาผ้าทอ หรือตลาดนั้นให้ดียิ่งขึ้นติดตามงานของกลุ่มผ้าทอเป็นประจำสร้างเครือข่าย กลุ่มไหนมีปัญหาที่จะร่วมมือกันแก้ปัญหาหรือ แนะนำวิธีการแก้ปัญหาสร้างเยาวชนให้มีความรู้เกี่ยวกับผ้าทอ ๒) สร้างกลุ่มเยาวชน การเปิดให้ความรู้เกี่ยวกับผ้าทอในวันหยุดเรียนของนักเรียนและมีวิธีการสอนอย่างเป็นระบบ นำความรู้ศิลปะเข้ามาบูรณาการกับผ้าทอ โดยการนำลวดลายต่าง ๆ เป็นลายสมัยใหม่ นำเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาองค์ความรู้ผ้าทอ โดยการนำมาบูรณาการให้เป็นระบบคือการสร้างลวดลายให้มีความสวยงามประสานงานแบบกลุ่มโดยการมีโครงสร้างในการบริหารระหว่างองค์กรเพื่อประสานงานด้านต่าง ๆ พัฒนาผ้าทอให้ทันสมัย ๓) เพิ่มช่องทางการเรียนรู้ ผ้าทอของพิจิตรและอุทัยธานีเป็นผ้าทอที่สมัยโบราณที่สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่นทำจนถึงปัจจุบันสืบทอดกันมาตั้งแต่ ๒๐๐-๓๐๐ ปี และยังพัฒนาผ้าทอให้มีความสมัยโดยมีการสอนเยาวชนให้รู้จักผ้าทอและมีการบูรณาการเข้ากับศิลปะ สร้างรายได้ให้กับชุมชนในท้องถิ่นให้มีความตระหนักถึงความสำคัญของผ้าทอไทย สืบทอดให้กับลูกหลานได้มีอาชีพที่มั่นคงพัฒนาให้เป็นผ้าทอที่มีความสวยงามนำมาปรับให้เข้ากับโลกสมัยใหม่ยิ่งขึ้น ๔) เพิ่มช่องทางการตลาด AEC มีโครงการ ส่งเข้าประกวดในเวทีผ้าทอในระดับไปเทศทำให้คนใน AEC รู้ว่าประเทศไทย ว่ามีผ้าทอที่สวยงามสร้างเอกลักษณ์ให้กับชาวจังหวัดอุทัยธานี ผู้ที่ยังมีความรู้เกี่ยวกับผ้าทอก็จะเป็นผู้เชี่ยวชาญสืบสานวัฒนธรรมไทย

ให้ยาวนานทำให้ประเพณีผ้าทอไม่หายไปจากจังหวัดอุทัยธานีและมีแนวคิดพัฒนาผ้าทอให้เป็นสากลมากยิ่งขึ้น ประดิษฐ์ผ้าทอลายใหม่ เข้าสู่สังคมไทยและเข้าเผยแพร่ให้ AEC ได้ทราบว่า ประเทศไทยมีผ้าทอที่สวยงามไม่แพ้ชาติใด และมีการเปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ผ้าทอประจำจังหวัด ทำให้ชุมชนมีอาชีพ และรายได้

B หมายถึง การบริหารจัดการตามหลักพุทธธรรม หมายถึง การนำหลักธรรมมาบูรณาการหรือประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการหรือ เป็นคุณลักษณะของผู้ประกอบการหรือ ผู้บริหาร ๑) สัจจกัตถุ ๔ ประกอบด้วย ๑) การให้ คือ เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ เสียสละ ๒) วาจาเป็นที่รักจงใจให้นิยมยอมตาม ๓) การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ ๔) ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอด้วยปลาย ๒. โภควิภาค ประกอบด้วย ๑) ใช้จ่ายเลี้ยงตน ๒-๓) ใช้ลงทุนประกอบการงาน ๔) เก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็น ๓. กัลยาณมิตรธรรม ๗ ประกอบด้วย ๑) น่ารัก ๒) น่าเคารพ เป็นที่พึงใจ ๓) น่าเจริญใจ ควรเอาอย่าง ๔) รู้จักพูดให้ได้ผล ๕) อดทนต่อถ้อยคำ ๖) แกล้งเรื่องล้าลึกได้ ๗) ไม่ชักนำไปในอภิวรรณ ๔. ปัจจัย มี ๔ อย่าง คือ (๑) ฝ้านุ่มห่ม (๒) อาหาร (๓) ที่อยู่อาศัย (๔) ยาบำบัดโรค และ ๕. ปาปนิกรรม ๓ ประกอบด้วย ๑) ตาดี คือ รู้จักสินค้าดูของเป็นสามารถคำนวณราคาจะทุนเก็งกำไร ๒) จัดเงินธุรกิจ ๓) พร้อมด้วยแหล่งทุนเป็นที่อาศัย

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน” มีวัตถุประสงค์ ๓ ข้อ ประกอบด้วย ๑) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ๓) เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลด้วยวิธีสำรวจสังเกต สัมภาษณ์ สทนากลุ่ม ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๒๖ รูป/คน และได้จัดสนทนากลุ่มเพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ได้ไปศึกษามา จำนวน ๑๑ รูป/คน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่าการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียนของจังหวัดพิจิตร และจังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า

๕.๑.๑ สภาพการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ของจังหวัดพิจิตร และจังหวัดอุทัยธานี หลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง มีการติดต่อระหว่างกลุ่มของผ้าทอที่เป็นกลุ่มชาวบ้านที่ทำผ้าทอทำให้เกิดกลุ่มผ้าทอขึ้น เช่น บ้านป่าแดง ทอผ้าบ้านตาโพ เป็นต้น และมีการบริหารระหว่างกลุ่มผ้าทอกับภาครัฐโดยการเปิดตลาด OTOP เพื่อรองรับการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองให้มีความน่าสนใจและมุ่งสู่ความเป็นผ้าทอที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ชาวบ้านรู้วิธีการบริหารจัดการองค์กรของตนเองให้มีความเข้มแข็ง มีการรวมกลุ่มสมาชิกทอผ้าในชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ สร้างรายได้พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันการรวมกลุ่มคนในชุมชนนี้ทำให้ชาวบ้านได้มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในวันสำคัญๆ แสดงให้เห็นถึงความรักสมัครสมานสามัคคีกัน เมื่อชาวบ้านมีการรวมกลุ่มสมาชิกและสร้างงานสร้างอาชีพให้คนในชุมชนได้แล้วยังสามารถสร้างสรรค์ผลงานผ้าทอพื้นเมืองที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นให้เป็นที่รู้จักทั่วไปได้ ส่งผลให้ผ้าทอพื้นเมืองของคนไทยเชื้อสายลาวครั้งมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปว่าผ้าทอใน ๔ จังหวัด สุพรรณบุรี ชัยนาท พิจิตร และอุทัยธานี มีความวิจิตรงดงามแสดงความเป็นท้องถิ่นของตนเอง ทำให้ชาวบ้านมีงานทอผ้าอย่างไม่ขาดสาย มีรายได้จากการทอผ้าไปเลี้ยงปากท้องของคนในครอบครัว วิถีชีวิตของช่างทอจึงเปลี่ยนไปเป็นทอผ้าไว้เพื่อขาย ผลจากการรวมกลุ่มกันของชาวบ้านในชุมชนทำให้หน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรต่าง ๆ ที่เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าพื้นเมืองให้การสนับสนุนเรื่องงบประมาณ หรือส่งผู้รู้ที่มีความชำนาญในการทอผ้ามาให้ความรู้ให้กับคนในชุมชน เพื่อพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น

การส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทยปัจจุบันมีการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชน โดยการนำภูมิปัญญาเข้ามาร่วมกันพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา และแรงงานของคนในชุมชนเอง รวมถึงความร่วมมือแบ่งปันภูมิปัญญาจากรุ่นต่อรุ่น เช่นกลุ่มผ้าทอบ้านป่าแดงมีการเปิดให้ประชาชนทั่วไปเข้าร่วมดูขั้นตอนการผลิตผ้าทอพื้นเมือง และเล่าถึงความเป็นมาที่มีการทอผ้าพื้นเมืองมาถึงปัจจุบัน มีการเปิดเป็นศูนย์อบรมผู้ที่สนใจที่จะเข้ามาศึกษาเกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมือง ทางภาครัฐมาการส่งเสริมคือการเปิดเป็นตลาด OTOP เพื่อให้กลุ่มคนที่สนใจเข้ามาซื้อหรือมีความต้องการอยากได้ผ้าทอพื้นเมืองที่สวยงาม

อัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทออยู่ที่กระบวนการผลิตผ้าทอ พร้อมด้วยลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ประกอบด้วย

๑. การย้อมสี ควรแยกภาชนะการย้อมสีเพื่อป้องกันสีผสมกัน และต้องรักษาอุณหภูมิความร้อนของ น้ำต้มสีย้อมเส้นด้ายให้สม่ำเสมอ
๒. การมัดย้อมเส้นด้าย ควรมัดเส้นด้ายให้แน่น เพราะหากมัดไม่แน่นอาจจะทำให้สีย้อมกลืนเข้าหากัน จะทำให้ได้ลวดลายไม่สม่ำเสมอและไม่สวยงาม
๓. การทอผ้ามัดหมี่ ริมต้องเรียบเสมอกัน ตีพิมพ์ให้แน่นสม่ำเสมอ
๔. การทอลายมัดหมี่ ต้องหมั่นเรียนรู้และฝึกทักษะความชำนาญ เพื่อให้ได้ลวดลายที่ต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ

การเลือกเส้นไหมต้องใช้ที่มีคุณภาพดีนุ่ม และการย้อมสีผ้าต้องดูเม็ดสีให้เข้ากับเนื้อด้ายเนียนทุกเส้นเป็นสีเดียวกัน ทำให้สีผ้าที่ออกมามีสีที่สวยงาม

๕.๑.๒ การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ได้นำหลักพุทธธรรมเข้ามาบูรณาการในการบริหารผ้าทอพื้นเมืองให้เป็นกลุ่มผ้าทอพื้นเมืองนั้นมีการบริหาร และขั้นตอนการผลิตผ้าทออย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีหลักพุทธธรรมดังนี้

๑. สังคหวัตถุ ๔ หมายถึง ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว คือ ยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี

๑) ทาน หมายถึงการให้ คือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละแบ่งปันช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน

๒) ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ หมายถึงวาจาเป็นที่รักวาจาพูดดีมีน้ำใจหรือวาจาซาบซึ้งใจ คือกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่กันถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจงใจให้นิยมยอมตาม

๓) อตถจริยา หมายถึง การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม)

๔) สมานัตตตา หมายถึง ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอด้วยปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยรวมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะภาวะ บุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี^๑

๒. โภควิภาค ๔ หมายถึง หลักการแบ่งทรัพย์โดยจัดสรรเป็น ๔ ประการ

๑) เอเกน โภเค ภูณเชยย หมายถึง ใช้จ่ายเลี้ยงตน เลี้ยงคนที่ควรบำรุง และทำประโยชน์

๒-๓) ทวีหิ กมมํ ปโยชเย หมายถึง ใช้จ่ายลงทุนประกอบการงาน

๔) จตตุถถจ นิธาเปยย หมายถึง เก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็น^๒

๓. กัลยาณมิตรธรรม ๗ หมายถึง องค์คุณของกัลยาณมิตร, คุณสมบัติของมิตรดีหรือมิตรแท้ คือทำนุที่คบหรือเข้าหาแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีงามและความเจริญ ในที่นี้มุ่งเอามิตรประเภทครูหรือพี่เลี้ยงเป็นสำคัญ

๑) ปีโย หมายถึง นำรักในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนมชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม

๒) ครุ หมายถึง นำเคารพ ในฐานะประพาศติสมควรแก่ฐานะให้เกิดความรู้สึกรับรองใจ เป็นที่พึ่งใจ และปลอดภัย

๓) ภาวนีโย หมายถึง นำเจริญใจ หรือน่ายกย่อง ในฐานะทรงคุณคือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ๋ยอ้างด้วยซาบซึ้งภูมิใจ

๔) วตตัจ หมายถึง รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี

๕) วจนกขโม หมายถึง อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถาม คำเสนอแนะวิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อ ไม่นุนเฉียว

๖) คมภีรถจ กถิ กตตัจ หมายถึง แลลงเรื่องกล้าสู้ได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยาก ซับซ้อน ให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป

๗) โน จฏฐาเน นิโยชเย หมายถึง ไม่ชักนำไปในอสุภาน คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย^๓

๔. ปัจจัย

๑) เหตุที่ให้ผลเป็นไป, เหตุ, เครื่องหนุนให้เกิด

๒) ของสำหรับอาศัยใช้เครื่องอาศัยของชีวิต, สิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต มี ๔ อย่าง คือ

(๑) จีวร คือ ผ้านุ่งห่ม

^๑ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๔๐/๑๖๗.

^๒ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๔๗/๒๐๒.

^๓อง.สตุตถก. (ไทย) ๒๓/๓๔/๓๓.

- (๒) ปินทบาท คือ อาหาร
- (๓) เสนาสนะ คือ ที่อยู่อาศัย
- (๔) คิลานเภสัช คือ ยาบำบัดโรค^๔

๕. ปาปนิกรธรรม ๓ หมายถึง ปาปนิกรังคะ หลักพ่อค้า, องค์คุณของพ่อค้า

๑) จักขุมา หมายถึง ตาดี คือ รู้จักสินค้า ดูของเป็นสามารถคำนวณราคา กะทุน
แก่งกำไร แม่นยำ

๒) วิรุโรร หมายถึง จัดเจนธุรกิจ คือ รู้แหล่งซื้อแหล่งขาย รู้ความเคลื่อนไหวความ
ต้องการของตลาด สามารถในการจัดซื้อจัดจำหน่าย รู้ใจและรู้จักเอาใจลูกค้า

๓) นิสสยสัมปนโน หมายถึง พร้อมด้วยแหล่งทุนเป็นที่อาศัย คือ เป็นที่เชื่อถือ
ไว้วางใจในหมู่แหล่งทุนใหญ่ๆ หาเงินมาลงทุนหรือดำเนินกิจการโดยง่าย^๕

สรุปการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน การบริหาร
จัดการผ้าทอพื้นเมือง การส่งเสริมและพัฒนาศิลปปะการทอผ้าไทย และอัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอ ซึ่งมี
หลักพุทธธรรมการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน มีหลักพุทธธรรม ๕
ข้อ ดังนี้ ๑) หลักสังคหวัตถุ ๔ ๒) หลักโภควิภาค ๓) หลักกัลยาณมิตรธรรม ๔) ปัจจัย ๔ ๕) หลัก
ปาปนิกรธรรม เป็นหลักพุทธธรรมที่นำสามารถจริงในการบริหาร และส่งเสริมผ้าทอพื้นเมืองไทยทำให้
ผ้าทอพื้นเมืองมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเป็นที่สนใจในประเทศอาเซียน และระดับโลกจนถึงปัจจุบัน

๔.๑.๓ รูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

จากการเสนอรูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน
จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๑๑ รูป/คน เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของงานวิจัย จึงได้งานวิจัยที่สมบูรณ์
เพื่อจะนำไปพัฒนาการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองไทย ดังนี้

ก. หลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง

หลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียนควรมีการปฏิบัติ
ตามรูปแบบ ๖ ประการ ดังนี้

๑. การวางแผน คือ การกำหนดเป้าหมายหลักของกลุ่มผ้าทอว่าดำเนินงานเพื่อ
วัตถุประสงค์ใดเพื่อให้งานผ้าทอออกมามีความสวยงามและเป็นที่ยอมรับ

๒. การจัดโครงสร้างองค์กร คือ การกำหนดโครงสร้างที่เป็นอำนาจหน้าที่ของกลุ่มผ้า
ทอในแต่ละพื้นที่

๓. การบริหารงานบุคคล คือ ทรัพยากรบุคคลถือเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามากสำหรับทุกกลุ่ม
ผ้าทอพื้นเมือง ต้องสร้างบุคคลรุ่นหลังให้มีความสนใจในผ้าทอ

๔. การส่งเสริม คือ การวางแผนนโยบาย วิสัยทัศน์ และการตัดสินใจของผู้บริหารกลุ่ม
ผ้าทอพื้นเมืองไทย

^๔พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมมิก จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓๔.

^๕อง.ตึก. (ไทย) ๒๐/๔๕๙/๑๔๖.

๕. การประสานงาน คือ ผู้บริหารที่ทำหน้าที่ในการประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อส่งเสริมการทอผ้าพื้นเมืองให้เป็นที่รู้จักของอาเซียน

๖. การรายงาน คือ กระบวนการและเทคนิคการแจ้งให้ระหว่างคนผ้าทอนั้นให้ทราบถึงกิจกรรมหรือการตลาดของผ้าทอพื้นเมืองไทย

ข. ขั้นตอนการผลิตผ้าทอตามภูมิปัญญาชาวบ้าน

การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียนนั้นมียุทธศาสตร์ที่โดดเด่นในอาเซียน คือ วัตถุประสงค์ อุปกรณ์ ขั้นตอนการผลิต วิธีการบำรุงรักษาเนื้อผ้าของผ้าไหม ทำให้มีลายผ้าทอพื้นเมืองที่สวยงาม และจะมีเทคนิคอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของแต่ละสถานที่แตกต่างกัน ทำให้ขั้นตอนการผลิตผ้าทอพื้นเมืองเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน จึงทำให้ผ้าทอที่ออกมานั้นมีความสวยงาม ซึ่งได้มีกระบวนการผลิตดังนี้

๑. วัตถุประสงค์ ประกอบไปด้วย ๑) เส้นไหมดิบ ๒) สีธรรมชาติและเคมี ๓) เชือกไนลอน ทำตระกรอ ๔) แก๊ส ๕) ปอฟาง ๖) สารส้ม ๗) ต่างฟอกไหม ๘) คันหูก ๙) ด้ายยืน ๑๐) ตะกอ ๑๑) กี่ทอผ้า

๒. อุปกรณ์ ประกอบด้วย ๑) เส้นด้ายที่จะนำมาขึ้นเครื่องเป็นเส้นด้ายยืนจะต้องนำมาลงแบ่งเพื่อให้เส้นด้ายมีความเรียบ เหนียว แข็ง และไม่เป็นขนมีความทนทานต่อการเสียดสีของพื้นหวี ๒) การปั่นหลอดด้าย เป็นการนำเส้นด้ายที่ลงแบ่งเสร็จแล้วมาปั่นใส่หลอด ๓) การคันหูก หรือ การคันด้ายยืน ๔) การสอดพื้นหวี หรือ พื้นพืม ๕) การเก็บตะกอ ๖) การนำเครื่องหูกขึ้นกี่ทอผ้า ๗) เป็คือเครื่องมือขึ้นเครื่อง ๘) หลาปั่นฝ้ายหรือหลอดกรอไหม ๙) หวีพื้นกระดาน คือการเก็บตะกรอ ๑๐) พื้นพืม หรือพื้นหวี ๑๑) กี่พื้นเมือง กี่กระตุก ๑๒) กระสวย ๗) หลอดด้าย

๓. ขั้นตอนไหม ๑) การฟอกไหม ๒) กรอเส้นไหมเข้าหลอดเพื่อทำเส้นยืน ๓) การคันเส้นยืนในฝื่อ ๔) เส้นยืนมัดต่อประมาณ ๑,๖๐๐-๒,๔๐๐ เส้น ๕) การนำเส้นไหมที่มัดหมี่แล้วไปแช่น้ำ ๖) วิธีการแฉะสี (การแต้มสี) ๗) หลังจากได้เส้นไหมที่มีสีสันทันแล้วก็จะนำมาคันหูกต่อด้ายเครื่องหูก การย้อมสี ขั้นตอนการมัดหมี่แล้วก็มาถึงขั้นตอนการย้อมหมี่ โดยจะถอดด้ายออกจากโสมมัดหมี่ แล้วนำไปย้อมสีที่ได้มีการผสมไว้แล้ว จึงนำไปผึ่งลมให้สีซึมเข้าไปในหมี่และรอให้แห้ง และการกรอเส้นด้ายพุ่งเป็นการนำเส้นด้ายที่ย้อมสีแล้วมากรอใส่หลอดด้ายเล็ก ๆ สำหรับใส่ในกระสวยเป็นเส้นด้ายพุ่ง เป็นขั้นตอนสำคัญที่จะทำให้ได้ลวดลายที่สวยงาม

๔. การบำรุงรักษาเนื้อผ้าของผ้าไหมเพื่อให้ได้คุณภาพ และสีที่สวยงามโดยการสกัดจากสีธรรมชาติเพื่อให้มีสีสดใสรสสวยงาม ประกอบด้วย ๑) ซักก่อนจะทำให้ผ้าไม่หด ๒) เวลาซักต้องใช้น้ำยาซักผ้าอ่อน ๆ (ห้ามใช้ผงซักฟอกเพราะจะกัดสี) ๓) เวลาซักไม่ควรแช่ผ้าไว้นาน ๔) ผึ่งผ้าไว้ในร่มให้ลมโกรก (ห้ามโดนแดด เพราะแสงแดดจะทำให้สีตกได้)

๕. การทอผ้าขั้นตอนสุดท้ายในการผลิตผ้าทอมัดหมี่ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ทักษะความชำนาญสูงและเป็นขั้นตอนที่ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพ และลวดลายของผ้าทอว่าจะมีคุณภาพดีและลวดลายสวยงามปราณีตเพียงใดเมื่อได้ผ้าพอประมาณแล้วจะม้วนเก็บในแกนม้วนผ้าก่อนจะนำมาตัดเป็นชิ้นๆเพื่อนำจำหน่ายต่อไป

ค. การส่งเสริมและพัฒนาศิลปการทอผ้าไทย

การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียนมีการส่งเสริมสืบทอดภูมิปัญญาแบ่งออกเป็น ๓ แนวทาง

๑. ส่งเสริมการสร้างกลุ่มผู้ถ่ายทอด และกลุ่มผู้สืบทอดทั้งกลุ่มผู้ใหญ่เยาวชนผู้ที่สนใจ
๒. ส่งเสริมเพิ่มช่องทางในการสืบทอดผ่านหน่วยงานภาครัฐ และชุมชน ทั้งนี้ต้องมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และบูรณาการกับทุกภาคส่วน
๓. ส่งเสริมการสืบทอดด้านเนื้อหาภูมิปัญญา ด้วยการบรรจุเนื้อหาภูมิปัญญาอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อป้องกันการสูญหายไปพร้อมตัวผู้ถ่ายทอด

ง. อัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอ

การเลือกเส้นไหมต้องใช้ที่มีคุณภาพดีนุ่ม และการย้อมสีผ้าต้องดูเม็ดสีให้เข้ากับเนื้อด้ายเนียนทุกเส้นเป็นสีเดียวกัน ทำให้สีผ้าที่ออกมามีสีที่เสมอกันเมื่อย้อมสีผ้าเสร็จแล้วต้องนำมาล้างน้ำเย็นหลาย ๆ ครั้ง สีจะได้ไม่ตกและติดทนนานลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ ประกอบด้วย ๑) การย้อมสีควรแยกภาชนะการย้อมสีเพื่อป้องกันสีผสมกัน และต้องรักษาอุณหภูมิความร้อนของ น้ำต้มสีย้อมเส้นด้ายให้สม่ำเสมอ ๒) การมัดย้อมเส้นด้าย ควรมัดเส้นด้ายให้แน่น เพราะหากมัดไม่แน่นอาจจะทำให้สีย้อมกลืนเข้าหากัน จะทำให้ได้ลวดลายไม่สม่ำเสมอและไม่สวยงาม ๓) การทอผ้ามัดหมี่ ริมต้องเรียบเสมอกัน ดีพิมพ์ให้แน่นสม่ำเสมอ ๔) การทอลายมัดหมี่ ต้องหมั่นเรียนรู้และฝึกทักษะความชำนาญ เพื่อให้ได้ลวดลายที่ต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ

หลักการบริหารของกลุ่มผ้าทอพื้นเมืองที่สำคัญอยู่ ๔ อย่าง ประกอบไปด้วย ๑) หลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง ๒) การส่งเสริมและพัฒนาศิลปปะการทอผ้าไทย ๓) ขั้นตอนการผลิตผ้าทอที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ๔) หลักพุทธธรรมในหลักการบริหารทั้ง ๔ อย่างนี้ ถือเป็นหลักสำคัญที่จะนำพาผ้าทอไปนั้นให้เป็นที่รู้จักของต่างประเทศ และมีชื่อเสียงในอาเซียน

หลักพุทธธรรมการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง การส่งเสริมและพัฒนาศิลปปะการทอผ้าไทย และอัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอ ซึ่งมีหลักพุทธธรรมการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน มีหลักพุทธธรรม ๕ ข้อ ดังนี้ ๑) หลักสังคหวัตถุ ๔ ๒) หลักโภควิภาค ๓) หลักกัลยาณมิตรธรรม ๔) ปัจจัย ๔ ๕) หลักปาปณิกรรม เป็นหลักพุทธธรรมที่น่าสามารถจริงในการบริหาร และส่งเสริมผ้าทอพื้นเมืองไทยทำให้ผ้าทอพื้นเมืองมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเป็นที่สนใจในประเทศอาเซียน

๕.๒ อภิปรายผล

จากการศึกษางานวิจัยการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ซึ่งได้ผลวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้อภิปรายผลงานวิจัยงานที่มีความสอดคล้องกับผลวิจัย ดังนี้

๕.๒.๑ สภาพการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

ชาวบ้านรู้วิธีการบริหารจัดการองค์กรของตนเองให้มีความเข้มแข็ง มีการรวมกลุ่มสมาชิกทอผ้าในชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วีรนนท์ พาวดี) ผลว่าวิจัยพบว่าการส่งเสริมต้องมีการอนุรักษ์ โดยการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าแก่นสารและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น การฟื้นฟู โดยการเลือกสรรภูมิปัญญาที่กำลังสูญหาย หรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม^๖ การส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทยปัจจุบันมีการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชน โดยการนำภูมิปัญญาเข้ามาร่วมกันพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา และแรงงานของคนในชุมชนเอง รวมถึงความร่วมมือแบ่งปันภูมิปัญญาจากรุ่นต่อรุ่น เช่นกลุ่มผ้าทอบ้านป่าแดงมีการเปิดให้ประชาชนทั่วไปเข้าร่วมดูขั้นตอนการผลิตผ้าทอพื้นเมือง และเล่าถึงความเป็นมาที่มีการทอผ้าพื้นเมืองมาถึงปัจจุบัน มีการเปิดเป็นศูนย์อบรมผู้ที่สนใจที่จะเข้ามาศึกษาเกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมือง ทางภาครัฐมาการส่งเสริมคือการเปิดเป็นตลาด OTOP เพื่อให้กลุ่มคนที่สนใจเข้ามาซื้อหรือมีความต้องการอยากได้ผ้าทอพื้นเมืองที่สวยงาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ (อุไรวรรณ รักผกาวงศ์, กาญจนา ลือพงษ์)^๗ ผลว่าวิจัยพบว่า มีการพัฒนาระบบสารสนเทศสนับสนุนส่งเสริมการตลาดด้านการขายผ้าทอนำเครือข่ายมาประยุกต์พัฒนาให้มียิ่งขึ้น การเลือกเส้นไหมต้องใช้ที่มีคุณภาพดีนุ่ม และการย้อมสีผ้าต้องดูเม็ดสีให้เข้ากับเนื้อผ้าเนียนทุกเส้นเป็นสีเดียวกัน ทำให้สีผ้าที่ออกมามีสีที่สวยงาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ (นายปรัชญ์ หาญกล้า) ผลว่าวิจัยพบว่า ใช้เส้นใยจากธรรมชาติที่ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ฝ้าย ไหม เป็นต้น ใช้วัสดุตกแต่งก็เป็นวัสดุที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม หรือเป็นวัสดุจากธรรมชาติเช่นกันลดการสิ้นเปลืองของวัตถุดิบ ลดเศษเหลือที่เกิดจากการผลิต รวมถึงการใช้ วัตถุดิบอย่างคุ้มค่าและเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด^๘

^๖ วีรนนท์ พาวดี. “ต้นทุนและผลตอบแทนจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองลายภูเขาของกลุ่มเย็บผ้าบ้านสันหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่”. **ปริญาญ์ชัยมหาดบัณฑิต**. สาขาวิชาบัญชี: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๘.

^๗ อุไรวรรณ รักผกาวงศ์, “การพัฒนาสารสนเทศสนับสนุนส่งเสริมการตลาดด้านการขายผ้าทอมือ จังหวัดพิษณุโลกผ่านอินเทอร์เน็ต”, **รายงานวิจัย**, (คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม), ๒๕๕๗, หน้า ๕๔.

^๘ นายปรัชญ์ หาญกล้า. “การออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีเพื่อพัฒนางานพื้นถิ่นให้เป็นสินค้าระดับชาติ โดยใช้แนวคิดการออกแบบอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาผ้าทอมือ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย”. **หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต** สาขานฤมิตรศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖, หน้า ๑๖๘-๑๗๐.

๕.๒.๒ การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ได้นำหลักพุทธธรรมเข้ามาบูรณาการในการบริหารผ้าทอพื้นเมืองให้เป็นกลุ่มผ้าทอพื้นเมืองนั้นมีการบริหาร และขั้นตอนการผลิตผ้าทออย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วีรนนท์ พาวดี) ผลว่าวิจัยพบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทย ด้านอัตลักษณ์ทางสังคม ซึ่งในที่นี่ประเภทที่มีนักวิชาการเห็นสอดคล้องกัน ว่าเป็นแนวความคิดการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ต้องนำหลักธรรม สังคหวัตถุ ๔ มาบูรณาการเข้ากับการบริหารองค์กร^๙

๕.๒.๓ รูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

หลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง หลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียนควรมีการปฏิบัติตามรูปแบบ ๖ ประการ ดังนี้ ๑) การวางแผน คือ การกำหนดเป้าหมายหลักของกลุ่มผ้าทอว่าดำเนินงานเพื่อวัตถุประสงค์ใดเพื่อให้งานผ้าทอออกมามีความสวยงามและเป็นที่ยอมรับ ๒) การจัดโครงสร้างองค์กร คือ การกำหนดโครงสร้างที่เป็นอำนาจหน้าที่ของกลุ่มผ้าทอในแต่ละพื้นที่ ๓) การบริหารงานบุคคล คือ ทรัพยากรบุคคลถือเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามากสำหรับทุกกลุ่มผ้าทอพื้นเมือง ต้องสร้างบุคคลรุ่นหลังให้มีความสนใจในผ้าทอ ๔) การสั่งการ คือ การวางแผนนโยบาย วิสัยทัศน์ และการตัดสินใจของผู้บริหารกลุ่มผ้าทอพื้นเมืองไทย ๕) การประสานงาน คือ ผู้บริหารที่ทำหน้าที่ในการประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อส่งเสริมการทอผ้าพื้นเมืองให้เป็นที่รู้จักของอาเซียน ๖) การรายงาน คือ กระบวนการและเทคนิคการแจ้งให้ระหว่างคนผ้าทอนั้นให้ทราบถึงกิจกรรมหรือการตลาดของผ้าทอพื้นเมืองไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วีรนนท์ พาวดี) ผลว่าวิจัยพบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทย ด้านอัตลักษณ์ทางสังคม ซึ่งในที่นี่ประเภทที่มีนักวิชาการเห็นสอดคล้องกัน ว่าเป็นแนวความคิดการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ^{๑๐} การส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทย การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียนมีการส่งเสริมสืบทอดภูมิปัญญาแบ่งออกเป็น ๓ แนวทาง ๑) ส่งเสริมการสร้างกลุ่มผู้ถ่ายทอด และกลุ่มผู้สืบทอดทั้งกลุ่มผู้ใหญ่เยาวชนผู้ที่สนใจ ๒) ส่งเสริมเพิ่มช่องทางในการสืบทอดผ่านหน่วยงานภาครัฐ และชุมชน ทั้งนี้ต้องมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและบูรณาการกับทุกภาคส่วน ๓) ส่งเสริมการสืบทอดด้านเนื้อหาภูมิปัญญา ด้วยการบรรจุเนื้อหาภูมิปัญญาอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อป้องกันการสูญหายไปพร้อมตัวผู้ถ่ายทอด สอดคล้องกับงานวิจัยของ (อุไรวรรณ รักผกาวงศ์) ผลว่าวิจัยพบว่า มีการพัฒนาระบบสารสนเทศสนับสนุนส่งเสริมการตลาดด้านการขายผ้าทอนำเครือข่ายมาประยุกต์พัฒนาให้มียิ่งขึ้น^{๑๑}

^๙วีรนนท์ พาวดี. “ต้นทุนและผลตอบแทนจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองลายภูเขาของกลุ่มเย็บผ้าบ้านสันหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่”. หน้า ๗๑.

^{๑๐}เรื่องเดียวกัน. หน้า ๙๑.

^{๑๑}อุไรวรรณ รักผกาวงศ์, “การพัฒนาระบบสารสนเทศสนับสนุนส่งเสริมการตลาดด้านการขายผ้าทอมือ จังหวัดพิษณุโลกผ่านอินเทอร์เน็ต”. หน้า ๕๔.

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียนทำให้มองเห็นวิวัฒนาการของการทอผ้าพื้นเมืองที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในงานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาทำการวิจัยเกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมืองไทย ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอเชิงนโยบาย การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง ควรศึกษาชุมชนหรือจังหวัดที่เกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมืองทั้งหมดว่ามี การส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทยด้านประโยชน์ใช้สอยได้ยังมากเท่าไร

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะการนำไปปฏิบัติ ควรศึกษาการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน เกี่ยวกับเรื่องกระบวนการบริหารการในผลิตผ้าทอพื้นเมือง และเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ให้มีความเข้าใจในทิศทางที่ถูกต้อง

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาต่อ ผู้ศึกษาควรจะศึกษา สืบทอดความรู้จากผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตผ้าทอ นำมาสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ องค์กรความรู้ใหม่ๆ เพื่อสร้างสรรค์อัตลักษณ์ที่โดดเด่นให้กับผ้าทอไทยต่อไป

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, (สำนักงาน), **ผ้าไทยสายใยแห่งภูมิปัญญาสู่คุณค่าเศรษฐกิจไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๔๕.
- คือตเลอร์ ฟิลลิป. **การจัดการการตลาด**. เพียรสัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า. กรุงเทพมหานคร : ینگยุทธ พงษ์ศิริพันธ์ และคณะแปล, ๒๕๔๖.
- โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. **เรื่องที่ ๓ การอนุรักษ์โบราณสถาน และโบราณวัตถุ/ นิยามต่างๆโครงการสารานุกรมไทย**, เล่มที่ ๑๖, บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน) : กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๐.
- จำนง อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕.
- จूरรัตน์ บัวแก้ว. (๒๐๑๕). **ผืนผ้าโบราณของจังหวัดชายแดนภาคใต้**. สารอาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์, Vol. ๑๕ No. ๑ (๒๐๑๕): ตุลาคม ๒๕๕๗ - มีนาคม ๒๕๕๘ ๕๙-๘๒
- ชาญชัย อาจิมสมาจาร. **ศัพท์การบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๐.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. **วิถีไทย : การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๐.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : เทพเนรมิต, ๒๕๔๑.
- เชาว์ โรจนแสง. **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการตลาด ในเอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการ การตลาด หน่วยที่ ๑**. สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี, ๒๕๔๔.
- ทรงพันธ์ วรรณมาศ. **ผ้าไทยลายอีสาน**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๕.
- ทองจันทร์ ลัดวิไล. (๒๕๖๐). **การจัดการผลกระทบทางสังคม-วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทอผ้าพื้นบ้าน บ้านนาช่างใต้ เมืองน้ำตก แขวงหลวงพระบาง**. วารสารปัญญา, ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม -มิถุนายน ๒๕๖๐) ๓๑-๓๕
- ธนจรส พูนสิทธิ์. **การจัดการองค์การและการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๑.
- ธนิก เลิศชาญฤทธิ. **การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร : คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๑.
- นภาพร ชันชนภา. **การจัดการและการบริหารธุรกิจ**. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๘.
- นิรันดร์ เมืองพระ. **การจัดการทางงบประมาณโดยหลักธรรมาภิบาล**. สถาบันพระปกเกล้า.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. **การจัดการสมัยใหม่**. กรุงเทพมหานคร: เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส, ๒๕๔๖.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **การศึกษาเพื่ออารยธรรมที่ยั่งยืน**, กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๒.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๗. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระสมุทรวชิรโสภณ (โสภณ ธรรมโสภณ). การพัฒนาส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยของคณะสงฆ์. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑.
- พัตชา อุทิสวรรณกุล, ศุภกรณ์ ดิษฐพันธ์. (๒๕๖๐). **ภูมิปัญญาผ้าอาเชียน: อัตลักษณ์ทุนวัฒนธรรมหัตถศิลป์ผ้าปักไทย ลาว และเวียดนาม**. วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์, Vol ๔, No ๑ (๒๕๖๐) ๒-๔๑
- พิชญ์ จงสถิตวัฒนา. **การจัดการผลิตภัณฑ์ ในเอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการการตลาด หน่วยที่ ๘**. สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี, ๒๕๔๔.
- มณเฑียร โธทองคำ. (๒๕๖๑). **บทบาทของอุตสาหกรรมสิ่งทอที่กระเป๋ียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC)**. วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ, ปีที่ ๕ฉบับที่ ๑ มกราคม -มิถุนายน ๒๕๖๑. ๗๙-๙๕
- ลัดดาวัลย์ ตุนาลม, ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ. (๒๕๕๘). **ยุทธศาสตร์การดำรงชีพของผู้หญิงไทดำ กลุ่มหัตถกรรมผ้าไหมเมืองคำ แขวงเชียงขวาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**. ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม, วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ๒๐๙-๒๔๑
- วรรณมา เรืองปราษฎ์. (๒๕๕๖). **การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าพื้นเมืองชาวลาวเวียงด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ**. *วารสารจันทร์เกษมสาร*, ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๓๗ (๒๐๑๓): กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๖ ๑๑-๒๐
- วสะ ภูวงค์. (๒๕๖๑). **พัฒนาการเครื่องแต่งกายตัวละครพม่า ในละครพันทางเรื่องราชาธิราช ของกรมศิลปากร**. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๑. ๑-๒๒
- วิกรม กรุงแก้ว, ยุทธพงษ์ ต้นประดู่. (๒๕๖๐). **การพัฒนารูปแบบผ้าพื้น เมืองภูเก็ต สู่นาฏศิลป์ร่วมสมัย**. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, ที่ ๑๓ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๐ ๓๑๒-๓๓๓
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. **ผ้าไทย : พัฒนาการทางอุตสาหกรรมและสังคม**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, ๒๕๓๐.
- ศรีัญญา ละม่อมสาย, บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข. (๒๕๖๑). **“แพรวา” จาก “มรดกเชิงคุณค่า” สู่ “สินค้าวัฒนธรรม”** วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๑. ๑-๓๔
- สมใจ ไชยะคง. (2019). Self-Sufficient Economy (Four Factors) is the way of life of people in Ban Nayang Tai, Nambak District, Luangprabang, Lao People’s Democratic Republic. *Journal of Social Synergy*, 9(3), 1-9.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สมพรรณา วงษ์กล้า, ประสารโชค ฐะนุติ, บุญเลิศ ไพรินทร์. (๒๕๖๐). ผลกระทบการบริหารจัดการตามนโยบายอัตราค่าแรงขั้นต่ำในอุตสาหกรรม สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์ และ สังคมศาสตร์, ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๐) ๒๙๗-๓๐๙
- สุจินันท์ ดาวเดือน. (๒๕๕๓). การศึกษาและพัฒนาศิลปหัตถกรรมผ้าทอลายโบราณบ้านผาตั้ง เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมสินค้า จังหวัดอุทัยธานี ประเภทชุดบนโต๊ะอาหาร. วารสารวิชาการ AJNU ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ ประจำเดือนเมษายน - กันยายน ๒๕๕๓ ๔๐-๕๐
- สุปิยา ทาปทา และคณะ. (๒๐๑๗). **ผ้าขึ้น: กรณีศึกษาเมืองชะนะสมบูน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)** ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. ๔๔๑-๔๕๗

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
บทความวิจัย

การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน The Management Fabrics focused in Identities of the ASEAN

ดร.สุภางค์พิมพ์ คล้ายธานี^๑
พระราชสิทธิเวที ดร.
พระครูศรีเมธาภรณ์
พระมหานันทวิทย์ แก้วบุตรดี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน โดยงานวิจัยครั้งนี้เป็นเชิงคุณภาพมีการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์จากกลุ่มผ้าทอพื้นเมืองจังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดพิจิตร จำนวน ๒๖ รูป/คน ได้การสนทนากลุ่ม ๑๑ รูป/คน โดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน (๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน (๓) เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ผลการวิจัยพบว่า

สภาพหลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง มีการติดต่อระหว่างกลุ่มของผ้าทอที่เป็นกลุ่มชาวบ้านที่ทำผ้าทอและมีการบริหารระหว่างกลุ่มผ้าทอกับภาครัฐโดยการเปิดตลาด OTOP เพื่อรองรับการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองให้มีความน่าสนใจ และมุ่งสู่ความเป็นผ้าทอที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน การส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทยปัจจุบันมีการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนได้ร่วมกันผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา และแรงงานของคนในชุมชนเอง รวมถึงความร่วมมือแบ่งปันภูมิปัญญาจากรุ่นต่อรุ่น อัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอนั้นอยู่ที่กระบวนการผลิตและเทคนิคของแต่ละสถานที่ของกลุ่มผ้าทอเพราะเหตุนี้จึงทำให้กลุ่มผ้าทอพื้นเมืองไทยมีผ้าทอที่มีความสวยงามและเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของอาเซียนทำให้ผ้าทอพื้นเมืองไทยนั้นเป็นผ้าที่อาเซียนมีความสนใจในความสวยงามของผ้าทอไทยและเป็นสินค้าที่ส่งออกและเป็นสินค้าที่ทำให้เป็นที่รู้จักว่าผ้าทอพื้นเมืองไทย

การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง การส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทย และอัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอ ซึ่งมีหลักพุทธธรรมการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน มีหลักพุทธธรรม ๕ ข้อ ดังนี้ ๑) สังคหวัตถุ ๔ ๒) โภควิภาค ๔ ๓) หลักกัลยาณมิตรธรรม ๗) ปัจจัย ๔ ๕) ปาปนิกรธรรม ๓ เป็นหลักพุทธธรรมที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในการบริหาร และส่งเสริมผ้าทอพื้นเมืองไทยทำให้ผ้าทอพื้นเมืองมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเป็นที่สนใจในประเทศอาเซียน และระดับโลกจนถึงปัจจุบัน

รูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน เป็นรูปแบบที่มีการบริหารจัดการผ้าทอ ๓ ส่วน ๑)การบริหารจัดการผ้าทอพื้น ๒)การส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทย ๓) ขั้นตอนการผลิตผ้าทอที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ตามรูปแบบโมเดล Step Promote

Buddhism Model จากผลวิจัยแล้วนั้นเป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปบริหารกลุ่มผ้าทอจังหวัดอื่นๆ ได้

คำสำคัญ: การบริหารจัดการผ้าทอ, ลักษณะที่โดดเด่น, อาเซียน

ABSTRACT

Research Management textiles to the dominant identity in ASEAN. By this time, research is a qualitative interview study group documents and textiles from Uthai Thani province and Phichit province number of 26 people/ group chat 11 /person with the purpose of the centres is (1) to study the management of indigenous identity woven to prominent in ASEAN (2) to improve the management of indigenous identity for woven fabrics featured in ASEAN (3) to introduce management textiles to the dominant identity in ASEAN.

The research found that:

Woven fabric management principles. There is contact between the woven fabric as the locals do and fabrics are woven between the administration and the public sector by opening the market to support the OTOP management Woven fabrics that are interesting. And strive for woven fabric with a distinctive identity in the region. To promote and develop the art of weaving, Thailand currently has a group of people in the community. Jointly produce local products. Broadcast wisdom And labor of the community itself. Including cooperation to share wisdom from generation to generation. Identity outstanding fabric is the process and technique of each location of the fabric because of this, the group homespun, Thailand has woven a beautiful and distinctive identity of ASEAN. Thailand makes woven fabric is a fabric that ASEAN is interested in the beauty of woven Thailand and exported goods and products that are known woven ground. Thailand

Management Woven fabric for identity dominant in the region. Management Woven fabric To promote and develop the art of weaving, Thailand. Identity and distinctive fabrics. Buddhism, which has managed to weave Native identity dominant in the region. A Buddhist doctrines five questions: 1) bases of sympathy 4 2) the fourfold division of money 4) qualities of a good friend 7) the four necessities of life 4 5) qualities of a successful shopkeeper or businessman 3 is Buddhist doctrines. can actually bring in administration Thailand and promotion Woven fabric Woven fabric made with a distinctive identity as interested in the countries of ASEAN. And the world today

Management style Woven fabric for identity dominant in the region. A format that is managed woven part 1 of 3) Management woven flooring. 2) to promote and

develop the art of weaving, Thailand 3) production process weaving a distinctive identity in the region. According to the model form Step Promote Buddhism Model of research, it is a model that can effectively contribute to the fabric of other provinces.

Keywords: textile management, distinctive look, ASEAN

บทนำ

แนวทางการพัฒนาสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และเกิดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรร่วมกัน โดยเชื่อมโยงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น การสร้างความเป็นธรรมในสังคมเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมและได้รับผลประโยชน์ได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรมมากขึ้นภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพพื้นฐาน การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตในมิติต่าง ๆ ปัจจัยดังกล่าว ทำให้มีการคาดการณ์กันว่า ประเทศไทยน่าจะเป็นประเทศที่โดดเด่นและได้เปรียบในเรื่องดังกล่าว เนื่องจากภูมิศาสตร์ที่อาจกล่าวได้ว่า ไทยเป็นจุดศูนย์กลางของอาเซียน ซึ่งจะทำให้อาเซียนเป็นตลาดส่งออกของประเทศไทยที่สำคัญมากยิ่งขึ้น รวมทั้งจะเป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และจะเป็นประโยชน์ต่อการขยายการลงทุนของประเทศไทยในประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยอย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญที่สุด คือ ภาครัฐและภาคเอกชนของประเทศไทยต้องมีเตรียมการในเรื่องดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการปรับตัวเพื่อรองรับและการปรับตัวเพื่อการขยายโอกาสทางการค้า การบริการ และการลงทุนอย่างจริงจัง

การบริหารจัดการผ้าทอการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมผ้าทอพื้นเมืองไทยภูมิปัญญาในท้องถิ่นในนั้นประเทศไทยมีประวัติการทอผ้าใช้กันในหมู่บ้าน และในเมืองโดยทั่วไป มาตั้งแต่โบราณกาล แต่การทอผ้าด้วยมือตามแบบดั้งเดิมนั้น ก็เกือบจะสูญหายไปโดยสิ้นเชิง หากไม่ได้มีการอนุรักษ์ พื้นฟู และพัฒนาได้ทันกาล ทั้งนี้ เพราะประเทศไทยเป็นประเทศเปิด มีการค้าขายกับต่างประเทศมาเป็นเวลานาน สามารถซื้อผ้านอก ที่สวยงามแปลกใหม่ และราคาถูกได้ง่าย มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา จนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ หลังจากที่มีการทำสนธิสัญญาบาวริงกับอังกฤษ ในปี พ.ศ. ๒๓๙๘ ไทยก็สั่งสินค้าผ้าจาก ต่างประเทศมาใช้มากขึ้นเรื่อย ๆ กระทั่งในสมัย รัชกาลที่ ๕ ได้มีการสำรวจพบว่า ไทยสั่งผ้าจากต่างประเทศเข้ามาเป็นจำนวนมากขึ้นทุกปี ทำให้สิ้นเปลืองเงินตราปีละมาก ๆ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้ริเริ่มฟื้นฟูส่งเสริมการเลี้ยงไหม และทอผ้าไทยกันอย่างจริงจัง ในพ.ศ. ๒๔๕๒ โปรดฯ ให้ สถาปนากรมช่างไหมขึ้น และโปรดฯ ให้ตั้งโรงเรียนช่างไหมที่วังสระปทุม ซึ่งต่อมาขยายสาขาออกไปยังจังหวัดนครราชสีมา และบุรีรัมย์ ทรงจ้างครูชาวญี่ปุ่นมาสอนชาวบ้าน แต่การส่งเสริมได้ผลไม่คุ้มทุน ต่อมาจึงเลิกจ้างครูญี่ปุ่น และชาวบ้านก็หันมาทอผ้าตามวิธีพื้นบ้านเช่นเดิม

ปัญหาในการบริหารจัดการผ้าทอ อนุรักษ์และสืบทอดศิลปผ้าไทย ศิลปะผ้าทอไทยอันมีประวัติยาวนาน และมีความมั่งคั่งหลากหลาย ซึ่งสืบทอดมาแต่โบราณ จนทุกวันนี้ ตกอยู่ในมือของคนรุ่นหลัง จะรักษาต่อไป หน่วยงานหลายๆ หน่วยงาน ทั้งของรัฐบาล และเอกชน ต่างก็ช่วยกัน ดำเนินการรับสนองพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในเรื่องการศึกษา ส่งเสริม และพัฒนาศิลปผ้าทอของไทย อย่างไรก็ตาม เท่าที่ได้มีการศึกษาเอกสาร และสำรวจปัญหา

ต่าง ๆ พบว่า ยังมีปัญหาในการบริหารจัดการต่าง ๆ ดังนี้ ๑) ศิลปหัตถกรรมในหลายๆ ท้องถิ่นยังถูกละเลย การผลิตศิลปหัตถกรรมกระจัดกระจายอยู่ทั่วไป ไม่มีแหล่งรวมในบางท้องถิ่น ๒) ขาดการกระตุ้นหรือประกวดให้ผลิตผลงานที่มีคุณภาพมาก ๆ ขึ้น ๓) ผู้มีฝีมือเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอย่างอื่น ๔) ไม่รักษาคุณภาพให้สม่ำเสมอ เมื่อผ้าทอมือขายดีจะผลิตผ้าที่ด้อยฝีมือมาขายแทน ช่างทอก็มีคุณภาพด้อยลง และมีจำนวนน้อยลงเรื่อย ๆ ๕) ช่างฝีมือคุณภาพดีมักทำงานได้ช้าขายยาก เพราะต้องขายราคาแพงให้คุ้มกับเวลา หมดกำลังใจ ขาดการส่งเสริม ช่างทอฝีมือดีหลายคนยังไม่มีคนรู้จัก และเห็นคุณค่า ๖) ช่างฝีมือขาดการแข่งขันทางความคิด ๗) การถ่ายทอดทำกันในวงจำกัด ขาดตัวผู้สืบทอดอย่างจริงจังและกว้างขวาง

จากปัญญาดังต้นผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญในเรื่องของผ้าทอพื้นเมืองว่าคงจะมีรูปแบบและกระบวนการในการผลิตที่มีประสิทธิภาพ โดยการใช้หลักพุทธธรรมในการเข้ามาบูรณาการเข้ากับรูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง เพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาพบมาปรับใช้ให้เป็นรูปแบบที่สามารถให้คนรุ่นหลังได้มีความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง เพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ที่บรรพบุรุษคนยุคก่อนได้สอนไว้เกี่ยวกับเรื่องผ้าทอพื้นเมือง

วัตถุประสงค์การวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน
- ๑.๒.๒ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน
- ๑.๒.๓ เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ ๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายอธิบาย และพรรณนาความวิเคราะห์ลักษณะปัญหาจากเอกสาร จากการสัมภาษณ์ และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

- ๑) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง
- ๒) จัดลำดับข้อมูล
- ๓) จากการสัมภาษณ์
- ๔) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็น
- ๕) สรุปผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ ๒ การวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่มเฉพาะ ข้อมูลการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการโดยการตีความหมายในรูปแบบของการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งจะกระทำไปพร้อม ๆ กันตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกข้อมูล การถอดเทปสัมภาษณ์ รวมไปถึงภาพถ่ายในแต่ละครั้ง จัดหมวดหมู่ว่าครบถ้วนเพียงพอและเหมาะสมแก่การนำไปวิเคราะห์และสังเคราะห์สรุปผลและอภิปรายผลว่าสมบูรณ์หรือไม่

ผลการวิจัย

สภาพหลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง มีการติดต่อระหว่างกลุ่มของผ้าทอที่เป็นกลุ่มชาวบ้านที่ทำผ้าทอและมีการบริหารระหว่างกลุ่มผ้าทอกับภาครัฐโดยการเปิดตลาด OTOP เพื่อรองรับการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองให้มีความน่าสนใจ และมุ่งสู่ความเป็นผ้าทอที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน การส่งเสริมและพัฒนาศิลปปะการทอผ้าไทยปัจจุบันมีการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนได้ร่วมกันผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา และแรงงานของคนในชุมชนเอง รวมถึงความร่วมมือแบ่งปันภูมิปัญญาจากรุ่นต่อรุ่น อัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอนั้นอยู่ที่กระบวนการผลิตและเทคนิคของแต่ละสถานที่ของกลุ่มผ้าทอเพราะเหตุนี้จึงทำให้กลุ่มผ้าทอพื้นเมืองไทยมีผ้าทอที่มีความสวยงามและเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของอาเซียนทำให้ผ้าทอพื้นเมืองไทยนั้นเป็นผ้าทอที่อาเซียนมีความสนใจในความสวยงามของผ้าทอไทยและเป็นสินค้าที่ส่งออกและเป็นสินค้าที่ทำให้เป็นที่รู้จักกว่าผ้าทอพื้นเมืองไทย

การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง การส่งเสริมและพัฒนาศิลปปะการทอผ้าไทย และอัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอ ซึ่งมีหลักพุทธธรรมการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน มีหลักพุทธธรรม ๕ ข้อ ดังนี้ ๑) สังคหัตถุ ๔ ๒) โภควิภาค ๔ ๓) หลักกัลยาณมิตรธรรม ๗) ปัจจัย ๔ ๕) ปาปนิกรธรรม ๓ เป็นหลักพุทธธรรมที่น่าสามารถจริงในการบริหาร และส่งเสริมผ้าทอพื้นเมืองไทยทำให้ผ้าทอพื้นเมืองมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเป็นที่สนใจในประเทศอาเซียน และระดับโลกจนถึงปัจจุบัน

รูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน เป็นรูปแบบที่มีการบริหารจัดการผ้าทอ ๓ ส่วน ๑)การบริหารจัดการผ้าทอพื้น ๒)การส่งเสริมและพัฒนาศิลปปะการทอผ้าไทย ๓) ขั้นตอนการผลิตผ้าทอที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ตามรูปแบบโมเดล Step Promote Buddhism Model จากผลวิจัยแล้วนั้นเป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปบริหารกลุ่มผ้าทอจังหวัดอื่นๆ ได้

ข้อเสนอแนะ

๑) ข้อเสนอเชิงนโยบาย การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง ควรศึกษาชุมชนหรือจังหวัดที่เกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมืองทั้งหมดว่ามีการส่งเสริมและพัฒนาศิลปปะการทอผ้าไทยด้านประโยชน์ใช้สอยได้ยิ่งมากเท่าไร

๒) ข้อเสนอแนะการนำไปปฏิบัติ ควรศึกษาการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน เกี่ยวกับเรื่องกระบวนการบริหารการในผลิตผ้าทอพื้นเมือง และเอกลักษณ์ที่โดดเด่น

๓) ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาต่อ ผู้ที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ควรจะนำหลักพุทธธรรมให้มากกว่านี้ เพราะหลักพุทธธรรมจะทำให้การส่งเสริมผลิตผ้าทอพื้นเมืองไทยนั้นเข้าสู่อาเซียนได้อย่างมีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, (สำนักงาน), **ผ้าไทยสายใยแห่งภูมิปัญญาสู่คุณค่าเศรษฐกิจไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๔๕.
- คีอตเลอร์ ฟิลลิป. **การจัดการการตลาด**. เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า. กรุงเทพมหานคร : ینگูท ฟุงศ์ศิริพันธ์ และคณะแปล, ๒๕๔๖.
- โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. **เรื่องที่ ๓ การอนุรักษ์โบราณสถาน และโบราณวัตถุ/ นิยามต่างๆโครงการสารานุกรมไทย**, เล่มที่ ๑๖, บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน) : กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๐.
- จ่านง อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. **วิถีไทย : การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๐.
- เขาว์ โรจนแสง. **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการตลาด ในเอกสารการสอนชุดวิชา การจัดการ การตลาด หน่วยที่ ๑**. สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี, ๒๕๔๔.
- ชาญชัย อาจิมสมาจาร. **ศัพท์การบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๐.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : เทพเนรมิต, ๒๕๔๑.
- ทรงพันธ์ วรรณมาศ. **ผ้าไทยลายอีสาน**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๕.
- ธนิช เลิศชาญฤทธ์. **การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร : คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๑.
- ธนจรส พูนสิทธิ์. **การจัดการองค์การและการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๑.
- นภาพร ชันธณา. **การจัดการและการบริหารธุรกิจ**. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคาแหง, ๒๕๔๘).
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. **การจัดการสมัยใหม่**. กรุงเทพมหานคร: เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส, ๒๕๔๖.
- นิรันดร์ เมืองพระ. **การจัดการทางงบประมาณโดยหลักธรรมาภิบาล**. สถาบันพระปกเกล้า.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **การศึกษาเพื่ออารยธรรมที่ยั่งยืน**, กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๒.

ภาคผนวก ข
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน ๑๑ รูป/คน

๑. พระครูสิริสุตโสมภณ, ดร.	อาจารย์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มจร.พิจิตร
๒. พระครูพิพัฒนสุตคุณ, ดร.	อาจารย์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มจร.พิจิตร
๓. รศ.ดร.อภิวัฒน์ จันทะนี	
๔. ดร.ประจักษ์ ชูราชี	
๕. นายเรืองศักดิ์ เดชนุกูล	
๖. นางราตรี กองทรัพย์	หัวหน้ากลุ่มผ้าทอห้วยแก้ว
๗. นางสุวรรณ์ เพ็งสอน	รองหัวหน้ากลุ่มผ้าทอห้วยแก้ว
๘. นายมานิตย์ สุขไมตรี	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๖ บ้านป่าแดง
๙. นางกสิณี สุขไมตรี	ผู้จำหน่ายผ้าทอตำบลหนองพยอม
๑๐.นางสมเหมาะ แสนพรม	ผู้ทอผ้าตำบลหนองจอก จังหวัดอุทัยธานี
๑๑.นางวารารณ์ ชัยเจริญ	ผู้ทอผ้าตำบลหนองจอก จังหวัดอุทัยธานี

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จังหวัดอุทัยธานี จำนวน ๑๓ รูป/คน

๑. นางทองลี คณทา	หัวหน้ากลุ่มผ้าทอ
๒. นางสาวยลดา ภูริผล	สมาชิก
๓.นางมาย สีนสาม	สมาชิก
๔.นางนงลักษณ์ คณทา	สมาชิก
๕. นางสาวสิริรักษ์ เกร็งรัมย์	สมาชิก
๖. นายณรงค์ คำมี	สมาชิก
๗. บุญควง พิมพ์เปีย	สมาชิก
๘. นางไพจิตร ร่องหานาม	สมาชิก
๙. นางทองมัน นัตรไธสง	สมาชิก
๑๐. นางสมัค พันธุ์ดี	สมาชิก
๑๑. นางสมจิตร นระมรัมย์	สมาชิก
๑๒. นางสาวยณ คล้ายธานี	สมาชิก
๑๓. นางเพชรไพริน แสนพรม	สมาชิก

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จังหวัดพิจิตร จำนวน ๑๓ รูป/คน

๑. พระครูวิภัทธรรมโกวิท	เจ้าคณะตำบลหนองพยอม
๒. นางสาว เหลืองสนิท	ประธานกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอบ้านป่าแดง
๓. นางทองสุข ทับทิมแดง	รองประธานกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอบ้านป่าแดง
๔. นายบุญเหลือ เหลืองสนิท	สมาชิก
๕. นางสลัด อ้วนสะอาด	สมาชิก
๖. นางบุญแจ่ม วงษ์ศิลา	สมาชิก
๗. นายยกเฉลิมชัย ศรีนันทกุล	สมาชิก
๘. นายปรีชา จันทร์ทอง	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดป่าแดง
๙. นางนาตญา มะโนเครื่อง	ครูชำนาญการโรงเรียนวัดป่าแดง
๑๐. นายสุรพล ทับทิมแดง	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑ บ้านป่าแดง
๑๑. นางนฤทัย ชัยช่างขีด	ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลหนองพยอม
๑๒. นายอำนาจ กลิ่นนาค	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑ บ้านป่าแดง
๑๓. นางนันทน์ภัส ดวงผัด	เจ้าของผลิตภัณฑ์ผ้าทอศิริพรรณ

ผนวก ค

เอกสารการนำโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

แบบ สพ.๐๑.

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ข้าพเจ้า... พระราชสิทธิเวที, ดร. ตำแหน่ง ร.ก. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พิจิตร.
ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. วิทยาลัยสงฆ์พิจิตร.
ที่อยู่..... ตำบลบ้านนุ่ง. อำเภอเมืองพิจิตร. จังหวัดพิจิตร. ๖๖๐๐๑.
โทรศัพท์..... ๐๙-๑๙๙๖-๓๒๙๖..... โทรสาร.....
ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง
การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ. ดร.สุภางศ์พิมพ์ คล้ายธานี และคณะ
ได้นำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่น่าไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ วันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๑ ..จนถึง ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ซึ่งการนำ
ผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

- นำผลที่ได้จากการวิจัยมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนในรายวิชา การวิจัยเพื่อการจัดการ
- นิสิตมีความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการวิจัยไปประยุกต์ในองค์กรมากยิ่งขึ้น
- ได้แนวทางการปฏิบัติที่ดีในการทำกิจกรรมร่วมกับองค์กรและชุมชนต่างๆ มากยิ่งขึ้น

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ

พระราชสิทธิเวที, ดร.)

ตำแหน่ง: วิทยาลัยสงฆ์พิจิตร

หมายเหตุ: ท่านสามารถประทับตราของหน่วยงานในเอกสารนี้ได้ (ถ้ามี)

ภาคผนวก ง
ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์

**ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้
กิจกรรมที่ได้ดำเนินการและผลที่ได้รับของโครงการ**

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลุวัตถุประสงค์	โดยทำให้
วางแผนเตรียมการและประสานงานในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน	ได้ข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์และสร้างแบบสัมภาษณ์	ข้อที่ ๑	ทำให้ทราบปัญหาเพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ ในการที่จะลงพื้นที่จริง จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดพิจิตร
รูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน	ทราบข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน	ข้อที่ ๓	สัมภาษณ์การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน
เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๕ รูป/คน	ได้ทราบข้อมูลการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียนของจังหวัดอุทัยธานี จังหวัดพิจิตร	ข้อที่ ๒	ได้ทราบข้อมูลการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียนของจังหวัดอุทัยธานี จังหวัดพิจิตร
ข้อเสนอแนะอื่น	จากการศึกษาการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ทำให้มองเห็นวิวัฒนาการของคณะสงฆ์อนันนิกายที่ควรศึกษาทำการวิจัยครั้งต่อไป	ข้อที่ ๓	การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง ควรศึกษาชุมชนหรือจังหวัดที่เกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมืองทั้งหมดว่ามีการส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทยให้มากกว่าปัจจุบัน
รายงานฉบับสมบูรณ์	๑. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ๒. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ๓. เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน	ข้อที่ ๓	๑) ได้รายงานวิจัยที่มีคุณค่าสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย และได้ทราบถึงสภาพการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ๒) ทราบถึงการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ๓) ทราบถึงรูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

ภาคผนวก จ
เครื่องมือวิจัย

แบบสัมภาษณ์

การวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิด และหลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองไทย ๒) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของผ้าทอท้องถิ่นไทย ๓) เสนอรูปแบบการส่งเสริมอัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอพื้นเมืองไทยในอาเซียน เชื่อมโยงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อสร้างอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ขอความกรุณาท่านได้ให้สัมภาษณ์คำถามดังต่อไปนี้ตามความเป็นจริง และตอบให้ครบทุกคำถาม เพื่อรวบรวมข้อมูลนี้สำหรับการวิจัยอันจะเป็นประโยชน์ต่อผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน: องค์กรความรู้ประการใดทั้งสิ้นซึ่งแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น ๒ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

- (๑) แนวคิดหลักการของศิลปวัฒนธรรมผ้าทอพื้นเมือง
- (๒) หลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน
- (๓) การส่งเสริม และพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทย ในปัจจุบัน
- (๔) ลักษณะทางสังคมที่โดดเด่นในอาเซียน

แบบสัมภาษณ์

การวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ นามสกุล

เพศ ชาย หญิง

อายุ ๒๐-๓๐ ๓๑-๔๐

๔๑-๕๐ ๕๑ ขึ้นไป

การศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า

มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

อนุปริญญา

ปริญญาตรี

ปริญญาโท

ปริญญาเอก

อาชีพ

รายได้ ๑-๕,๐๐๐ บาท ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท

๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ ๑๕,๐๐๑ ขึ้นไป

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

๑) แนวคิดหลักการของศิลปวัฒนธรรมผ้าทอพื้นเมือง มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

๒) หลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

๓) การส่งเสริม และพัฒนาการทอผ้าไทย ในปัจจุบัน มีอะไรบ้าง

.....
.....
.....
.....

๔) ลักษณะทางสังคมที่โดดเด่นในอาเซียน มีอะไรบ้าง

.....
.....
.....
.....

ผู้ใช้ข้อมูล
(.....)
วันที่...../...../.....

ผนวก ฉ

ภาพกิจกรรมการดำเนินงานวิจัย

การสนทนากลุ่ม (Focus group)
ณ ห้องประชุมวิทยาลัยสงฆ์พิจิตร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ น. ถึง ๑๖.๐๐ น.

ภาพ ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ดร.สุภาวงศ์พิมพ์ คล้ายธานี, รศ.ดร.อภิรักษ์ จันตณี, ดร.ประจักษ์ ชูราศี, นายเรืองศักดิ์ เดชบุญกุล, นายมานิตย์ สุขไมตรี, นางกรฐิน สุขไมตรี, นางสุวรรณ์ เพ็งสอน, นางราตรี กองทรัพย์

ภาพ ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม

ผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าทอพื้นเมืองไทย จังหวัดอุทัยธานี

ภาพ รางวัลที่ได้รับจาก UNESCO และองค์กรต่างๆ

ภาพ แปรรูปเป็นถุงย่ามแบบสะพายลายรูปสัตว์

ภาพ แปรรูปเป็นกระเป๋าสุภาพสตรี

ภาพ แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ผ้าจีน สะเป ผ้าตีนจกลดตายหลากหลาย

ภาพ แปรรูปเป็นรองเท้าสุภาพสตรี

ผลิตภัณฑ์จังหวัดพิจิตร

ภาพ แปรรูปเป็นเสื้อสำหรับนักเรียนประถม

ภาพกระสวย และหลายอุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้า

ภาพ ที่ทอผ้าใช้สำหรับถ่ายทอดองค์ความรู้สู่คนรุ่นใหม่ในโรงเรียนบ้านป่าแดง จังหวัดพิจิตร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จังหวัดอุทัยธานี

๑. นางทองดี คุณตา หัวหน้ากลุ่มผ้าทอ

๒. นางสาวลดา ภูริผล สมาชิก

๓.นางมาย สิ้นสาม สมาชิก

๔.นางนงลักษณ์ คณชา สมาชิก

๕. นางสาวสิริรักษ์ เกรียงรัมย์ สมาชิก

๖. นายณรงค์ คำมี สมาชิก

๗. นางทองมัน ฉัตรโรสง สมาชิก

๘. นางสมัค พันธุ์ดี สมาชิก

๑๐. นางสมจิตร นระมรัมย์ สมาชิก

๑. นางสาว เหลืองสนิท ประธานกลุ่มผลิตภัณฑผ้าทอบ้านป่าแดง
๒. นายบุญเหลือ เหลืองสนิท สมาชิก

๓. นางนันทน์ภัส ดวงผัด เจ้าของผลิตภัณฑ์ผ้าทอศิริพรรณ

๔. นางสาวรัต อ้วนสะอาด สมาชิก

๕. นายสุรพล ทับทิมแดง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑ บ้านป่าแดง

๖. นางนาตญา มะโนเครื่อง ครูชำนาญการโรงเรียนวัดป่าแดง

๗. นายปรีชา จันทรทอง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดป่าแดง

ผนวก ช
แบบสรุปโครงการวิจัย

แบบสรุปโครงการวิจัย

สัญญาเลขที่ MCU RS 610761144

ชื่อโครงการ การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

หัวหน้าโครงการ ดร.สุภางค์พิมพ์ คล้ายธานี

อาจารย์ประจำ หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ณ วัดพุทธชินโขติการาม จังหวัดพิจิตร

ความเป็นมาและความสำคัญ

แนวทางการพัฒนาสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และเกิดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรร่วมกัน โดยเชื่อมโยงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น การสร้างความเป็นธรรมในสังคมเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมและได้รับผลประโยชน์ได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรมมากขึ้นภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพพื้นฐาน การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตในมิติต่าง ๆ ปัจจัยดังกล่าว ทำให้มีการคาดการณ์กันว่า ประเทศไทยน่าจะเป็นประเทศที่โดดเด่นและได้เปรียบในเรื่องดังกล่าว เนื่องจากภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวยได้ว่า ไทยเป็นจุดศูนย์กลางของอาเซียน ซึ่งจะทำให้อาเซียนเป็นตลาดส่งออกของประเทศไทยที่สำคัญมากยิ่งขึ้น รวมทั้งจะเป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และจะเป็นประโยชน์ต่อการขยายการลงทุนของประเทศไทยในประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยอย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญที่สุด คือ ภาครัฐและภาคเอกชนของประเทศไทยต้องมีเตรียมการในเรื่องดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการปรับตัวเพื่อรองรับและการปรับตัวเพื่อการขยายโอกาสทางการค้า การบริการ และการลงทุนอย่างจริงจัง

การบริหารจัดการผ้าทอการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมผ้าทอพื้นเมืองไทยภูมิปัญญาในท้องถิ่นในนั้นประเทศไทยมีประวัติการทอผ้าใช้กันในหมู่บ้าน และในเมืองโดยทั่วไป มาตั้งแต่โบราณกาล แต่การทอผ้าด้วยมือตามแบบดั้งเดิมนั้น ก็เกือบจะสูญหายไปโดยสิ้นเชิง หากไม่ได้มีการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาได้ทันกาล ทั้งนี้ เพราะประเทศไทยเป็นประเทศเปิด มีการค้าขายกับต่างประเทศมาเป็นเวลานาน สามารถซื้อผ่านอก ที่สวยงามแปลกใหม่ และราคาถูกได้ง่าย มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา จนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ หลังจากที่มีการทำสนธิสัญญาบาวริงกับอังกฤษ ในปี พ.ศ. ๒๓๙๘ ไทยก็ส่งสินค้าผ้าจาก ต่างประเทศมาใช้มากขึ้นเรื่อย ๆ กระทั่งในสมัย รัชกาลที่ ๕ ได้มีการสำรวจพบว่า ไทยส่งผ้าจากต่างประเทศเข้ามาเป็นจำนวนมากขึ้นทุกปี ทำให้สิ้นเปลืองเงินตราปีละมาก ๆ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้ริเริ่มฟื้นฟูส่งเสริมการเลี้ยงไหม และทอผ้าไทยกันอย่างจริงจัง ในพ.ศ. ๒๔๕๒ โปรดฯ ให้ สถาปนากรมช่างไหมขึ้น และโปรดฯ ให้ตั้งโรงเรียนช่างไหมที่วังสระปทุม ซึ่งต่อมาขยายสาขาออกไปยังจังหวัดนครราชสีมา และบุรีรัมย์ ทรงจ้างครูชาวญี่ปุ่นมาสอนชาวบ้าน แต่การส่งเสริมได้ผลไม่คุ้มทุน ต่อมาจึงเลิกจ้างครูญี่ปุ่น และชาวบ้านก็หันมาทอผ้าตามวิธีพื้นบ้านเช่นเดิม

ปัญหาในการบริหารจัดการผ้าทอ อนุรักษ์และสืบทอดศิลปผ้าไทย ศิลปะผ้าทอไทยอันมีประวัติยาวนาน และมีความมั่งคั่งหลากหลาย ซึ่งสืบทอดมาแต่โบราณ จนทุกวันนี้ ตกอยู่ในมือของคนรุ่นหลัง จะรักษาต่อไป หน่วยงานหลายๆ หน่วยงาน ทั้งของรัฐบาล และเอกชน ต่างก็ช่วยกัน

ดำเนินการรับสนองพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในเรื่องการศึกษา ส่งเสริม และพัฒนาศิลปะผ้าทอของไทย อย่างไรก็ตาม เท่าที่ได้มีการศึกษาเอกสาร และสำรวจปัญหา ต่าง ๆ พบว่า ยังมีปัญหาในการบริหารจัดการต่าง ๆ ดังนี้ ๑) ศิลปหัตถกรรมในหลายๆ ท้องถิ่นยังถูกละเลย การผลิตศิลปหัตถกรรมกระจายอยู่ทั่วไป ไม่มีแหล่งรวมในบางท้องถิ่น ๒) ขาดการกระตุ้นหรือประกวดให้ผลิตผลงานที่มีคุณภาพมาก ๆ ขึ้น ๓) ผู้มีฝีมือเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอย่างอื่น ๔) ไม่รักษาคุณภาพให้สม่ำเสมอ เมื่อผ้าทอมือขายดีจะผลิตผ้าที่ด้อยฝีมือมาขายแทน ช่างทอก็มีคุณภาพด้อยลง และมีจำนวนน้อยลงเรื่อย ๆ ๕) ช่างฝีมือคุณภาพดีมักทำงานได้ช้าขายยาก เพราะต้องขายราคาแพงให้คุ้มกับเวลา หมดกำลังใจ ขาดการส่งเสริม ช่างทอฝีมือดีหลายคนยังไม่มีคนรู้จัก และเห็นคุณค่า ๖) ช่างฝีมือขาดการแข่งขันทางความคิด ๗) การถ่ายทอดทำกันในวงจำกัด ขาดตัวผู้สืบทอดอย่างจริงจังและกว้างขวาง

จากปัญหาข้างต้นผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญในเรื่องของผ้าทอพื้นเมืองว่าคงจะมีรูปแบบและกระบวนการในการผลิตที่มีประสิทธิภาพ โดยการใช้หลักพุทธธรรมในการเข้ามาบูรณาการเข้ากับรูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง เพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาพบมาปรับใช้ให้เป็นรูปแบบที่สามารถให้คนรุ่นหลังได้มีความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง เพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ที่บรรพบุรุษคนยุคก่อนได้สอนไว้เกี่ยวกับเรื่องผ้าทอพื้นเมือง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน
- ๑.๒.๒ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน
- ๑.๒.๓ เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน

ผลการวิจัย

สภาพหลักการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง มีการติดต่อระหว่างกลุ่มของผ้าทอที่เป็นกลุ่มชาวบ้านที่ทำผ้าทอและมีการบริหารระหว่างกลุ่มผ้าทอกับภาครัฐโดยการเปิดตลาด OTOP เพื่อรองรับการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองให้มีความน่าสนใจ และมุ่งสู่ความเป็นผ้าทอที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน การส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทยปัจจุบันมีการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนได้ร่วมกันผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา และแรงงานของคนในชุมชนเอง รวมถึงความร่วมมือแบ่งปันภูมิปัญญาจากรุ่นต่อรุ่น อัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอนั้นอยู่ที่กระบวนการผลิตและเทคนิคของแต่ละสถานที่ของกลุ่มผ้าทอเพราะเหตุนี้จึงทำให้กลุ่มผ้าทอพื้นเมืองไทยมีผ้าทอที่มีความสวยงามและเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของอาเซียนทำให้ผ้าทอพื้นเมืองไทยนั้นเป็นผ้าที่อาเซียนมีความสนใจในความสวยงามของผ้าทอไทยและเป็นสินค้าที่ส่งออกและเป็นสินค้าที่ทำให้เป็นที่รู้จักว่าผ้าทอพื้นเมืองไทย

การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมือง การส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทย และอัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ้าทอ ซึ่งมีหลักพุทธธรรมการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน มีหลักพุทธธรรม ๕ ข้อ ดังนี้ ๑) สังคหวัตถุ ๔ ๒) โภควิภาค ๔ ๓) หลักกัลยาณมิตรธรรม ๗) ปัจจัย ๔ ๕) ปาปนิกรธรรม ๓ เป็นหลักพุทธธรรมที่น่าสามารถจริงในการบริหาร และส่งเสริมผ้าทอพื้นเมืองไทยทำให้ผ้าทอพื้นเมืองมีอัต

<p>ลักษณะที่โดดเด่นเป็นที่สนใจในประเทศอาเซียน และระดับโลกจนถึงปัจจุบัน</p> <p>รูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน เป็นรูปแบบที่มีการบริหารจัดการผ้าทอ ๓ ส่วน ๑)การบริหารจัดการผ้าทอพื้น ๒)การส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไทย ๓) ขั้นตอนการผลิตผ้าทอที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน ตามรูปแบบโมเดล Step Promote Buddhism Model จากผลวิจัยแล้วนั้นเป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปบริหารกลุ่มผ้าทอจังหวัดอื่นๆ ได้</p>
<p>การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์</p> <p>๑.๘.๑ ได้ทราบสภาพการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน มีอะไรบ้าง</p> <p>๑.๘.๒ ได้รูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน</p> <p>๑.๘.๓ ได้รูปแบบการบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน</p>
<p>การประชาสัมพันธ์</p> <p>กำลังดำเนินการเผยแพร่ผลงานในที่ประชุมวิชาการระดับชาติ</p>

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : นางสาวสุภางค์พิมพ์ คล้ายธานี
- สถานที่เกิด : ๓๘ หมู่ ๑๐ ตำบลหนองจอก อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ๖๑๑๘๐
- การศึกษา : ประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านหนองจอก ตำบลหนองจอก อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนหนองจอกประชานุสรณ์ ตำบลหนองจอก อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
ปริญญาตรี บัณฑิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยภาคกลางนครสวรรค์
ปริญญาโท บริหารธุรกิจ (MBA) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ปริญญาเอก สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- การทำงาน : อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ณ วัดพุทธชินโขติการาม จังหวัดพิจิตร

ประวัติผู้ร่วมวิจัย

- ชื่อ - นามสกุล : พระราชสิทธิเวที, ดร.
- ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดท่าหลวง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร
- สถานที่ทำงาน : หน่วยวิทยบริการ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ณ วัดพุทธะวันโชติการาม ตำบลตะพานหิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ๖๖๑๑๐
- โทรศัพท์ : ๐๘-๑๘๘๖-๓๖๙๖
- Email : Wachira2507@gamil.com
- การศึกษา : ปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร
ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา
ปริญญาเอก รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ประวัติผู้ร่วมวิจัย

- ชื่อ - นามสกุล : พระครูศรีเมธาภรณ์
- ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์ประจำหน่วยวิทยบริการฯ จังหวัดพิจิตร
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดมงคลทับคล้อ อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร
- สถานที่ทำงาน : หน่วยวิทยบริการ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ณ วัดพุทธะวันโชติการาม ตำบลตะพานหิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ๖๖๑๑๐
- โทรศัพท์ : ๐๘-๗๑๙๕-๖๓๒๔
- Email : prepat_mcu@hotmail.com
- การศึกษา :
ปริญญาโท : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปริญญาตรี : พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประวัติผู้ร่วมวิจัย

- ชื่อ - นามสกุล : พระมหานันทวิทย์ ธีรภทฺโท (แก้วบุตรดี) หัวหน้าโครงการวิจัย
- ตำแหน่งปัจจุบัน : นักวิจัย สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- สถานที่ทำงาน : สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ที่ 1 หลักกิโลเมตรที่ 55 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รหัสไปรษณีย์ 13170
- Email : sakorn_49@hotmail.com
- การศึกษา :
 - น.ธ.เอก, เปรียญธรรม 6 ประโยค
 - ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ) สาขาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 - ปริญญาโท พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พธ.ม.) สาขาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 - กำลังศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประสบการณ์ด้านงานวิจัย :

- พ.ศ. 2552 การสร้างและพัฒนาแบบวัดความสุขของประชาชนตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา (ผู้ร่วม)
- พ.ศ. 2556 การสังเคราะห์งานวิจัยของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ (หัวหน้า)
- พ.ศ. 2557 สวัสดิการสังคมเชิงพุทธ : รูปแบบและการสร้างพลังชุมชน (หัวหน้า)
- พ.ศ. 2558 รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของชุมชนตามแนวทางพระพุทธศาสนา (หัวหน้า)
- พ.ศ. 2558 การพัฒนาศักยภาพวัดพระธาตุหมื่นศรี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (หัวหน้า)
- พ.ศ. 2559 การเสริมสร้างจริยธรรมสำหรับผู้ต้องขังในเขตกรุงเทพมหานคร (หัวหน้า)
- พ.ศ. 2560 การจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยและลาว (หัวหน้า)
- พ.ศ. 2560 การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุเทศบาลนครนนทบุรีให้เป็นศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุต้นแบบ ภาคกลางตอนบน (ผู้ร่วม)
- พ.ศ. 2561 การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน (ผู้ร่วม)